

Kamarás István OJD

Ferencpápista
egyházreform
Csereháton

egyházforum

Kamarás István OJD

Ferencpápista egyházreform Csereháton

(földreszállott pasztorálszociológiai utópia)

Egyházforum
Budapest

A könyv kiadását támogatta
Kamarások Bt

© Kamarás István OJD, 2017

ISBN 978-963-8156-44-0

Nyomdai munkák:
Molnár Nyomda és Kiadó Kft., Pécs

Borítóterv:
Kamarás Bálint, Kamarás Milán, Kamarás Zorka

Tördelő szerkesztő:
Szabó Zoltán

Tartalom

Ajánlás
Preambulum
Magyar katakombá-paktum
Irány Cserehát
Legendák
Leltár
Indulás
Rögvalóság és utópia
Távozók, maradók, érkezők
Kereslet és kínálat
A csereháti egyházreform
Polgármesterek a kéktúrán
Püspökségi pelikánok
Intézmény és karizma
Cigányúton
Elakadók
Permanens zsinat
Sokszínűség egysége
Menekültek Vadászberényben
Apostolkodás
Visitatio canonica
Válságstáb
Epilógus

Tomka Ferencnek

Ajánlás

Drága kincsként őrök egy gyönyörű bőrkötetes könyvet, amelyet édesanyámtól örököltem és azért is olyan becses, mert ő kötötte bőrbbe. Assiszi Szent Ferenc virágoskertje – a Fioretti. Csodálatos megtapasztalás az életemben, amikor évtizedek /évszázadok?/ távolából egészen hasonló élményeket élek át, mint amit annak idején a korabeli történelmi-társadalmi körülmények között sajátos stílusban az elődök megörökítettek. Ilyen felfedezés volt számomra a Fioretti vagy még korábról a Jelenések könyve. Ezt az életérzést váltotta ki belőlem a „Ferencpápista egyházreform” mesevilága. Különleges irodalmi stílus ez. Olyan, mint a fentebb idézett csodálatos szentírási és szent-életi könyvek. Valós személyek /mint a váci püspök/, kitalált helyszínek, játékos szócsaták, halálosan komoly erkölcsi és egzisztenciális kérdések, tréfás bohózatok, remények és a jövő elképzelt, megálmodott világa, Egyháza. Nem mese ez gyermek! Ám, „ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek...” Egyik tanárom mondta, hogy a Jelenések könyve olyan, mint egy csodálatos freskó. Vad színek, félig meg-rajzolt alakok, fantázia-lények. A részleteknek, egy-mondatnak nincs szó-szerinti értelme, ugyanakkor együtt a legdrámaibb üzenetet hordozzák. Mint a Fioretti. Közel hozza Szent Ferenc személyét, a legvalóságosabb, az egyik leghitelesebb Krisztus-követő alakját.

Milyen lesz Európa jövője, milyen lesz az Egyház, egyáltalán milyen lesz a Jövő? Hívó emberként, Krisztus-tanítványként izgatnak, nyugtalanítanak, naponta foglalkoztatnak ezek a kérdések. Senkit sem bántva, senkit nem kirekesztve, nem számon kérve, de mindenkit bizalommal invitálok egy-két óra olvasásra, elgondolkodásra.

Szellemi rendtársam, kedves barátom bevett /mások mellett/ ebbe a játékba. Vállalom a rám kiosztott szerepet ugyanazzal a szándékkal, amellyel Ő, Kamarás István „kalandra hív”. Reform, megtisztulás, megújulás, az Úristen csodálatos szándéka szerint. 500 évvel a Reformáció után.

Preambulum

Amikor Ferenc pápa javaslatára hazánkban is három-öt részre osztották a magyar egyházmegyéket is, hogy a püspökök közelebb kerülhessenek papjaikhoz és híveikhez, az egykori Váci Egyházmegye területén létrejött Délpesti-Dunamelléki Egyházmegye élére Tomori Mikó atya, Beer Miklós egyik tanítványa került, aki a pécsi egyházmegye cigányügyi referense volt. Itteni működését azzal kezdte, hogy civil szervezetekkel és három dunamelléki polgármesterrel együttműködve otthont és munkát kínált a hazánkba érkező menekülteknek. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia már a hír hallatára is aggodalmát fejezte ki, amikor azonban megkezdődött nyolc szíriai család befogadása (a „betelepítés” helyett gondosan ezt a kifejezést használták), hiába vállaltak át az ügyet (ahogy ők mondták, a „szent balhét”) a civilek és a polgármesterek, az MKPK a „kimerültnek látszó” Mikó atyát bizonytalan ideig tartó betegszabadságra ítélte. Teljes gyógyulásáig azt a kispesti plébánost nevezte ki apostoli kormányzónak, aki menekült-ügyben csak a nagyon megfontolt egészen kicsi lépések híve volt, és Mikó atya elhatározását „a szent túlbuzgalom jegyében történt hétmérföldes halálugrásnak” nevezte.

Magyar katakomba-paktum

Sikertelen közbenjárása után Beer Miklós püspök a kőszegi szanatóriumban talált rá kedves tanítványára, „akit a lehető legmesszebbre száműztek”, mint azt a váci püspök a MKPK konferenciáján nehezményezte. Megnyugodva tapasztalhatta, hogy a csattanásig egészséges Mikó atya éppen a *Ferencpálista egyházat Magyarországon!* című kiáltványán dolgozott óriási munkakedvvel, erőben, egészségben.

A kiáltvány nyilvánvaló célja egy hazai egyházi megújulási mozgalom indítása volt. Mikó atya visszanyúlt a II. Vatikáni Zsinat befejezése előtti nevezetes eseményhez. 1965-ben Hélder Câmara, a brazil Recife megyéspüspöke kezdeményezésére negyven zsinati püspök gyűlt össze éjjel a Róma falain kívüli Domitilla-katakombában. Ebben az ősi keresztény temetőben előbb szentmisét mutattak be, majd aláírták a helyszínről elnevezett Katakomba-paktumot, melyben elkötelezték magukat a zsinat evangéliumi eszméi mellett. „Később Roger Etchagaray érsek, az Igazságosság és Béke Pápai Tanácsának tiszteletbeli elnöke is aláírta a paktumot”, jegyezte meg Miklós püspök, önmagát is bátorítva. Volt is miért, mert Mikó atya kiáltványa jó néhány radikális passzust szó szerint átvett az 1965-ös paktumból. Elsőnek mindjárt azt, hogy „Arra fogunk törekedni, hogy úgy éljünk, amint a körülöttünk élő emberek élnek hétköznapi életüket a lakás, az étkezés, a közlekedés és hasonlók tekintetében”. „Ez eddig még Ferenc pápa, amúgy meg Máté 5,3”, állapította meg Miklós püspök némiképpen megnyugodva, ám ezután mindjárt ez következett: „Lemondunk arról, hogy akár a látszat szerint, akár ténylegesen gazdagok legyünk, ruházatunknak is meg kell felelnie az evangéliumnak”. Megelőzve Miklós püspököt Mikó atya jelölte meg az újszövetségi helyeket: Márk 6,9, Máté 10,9; Apostolok Cselekedetei 3,6. Következett a „Nem fogunk sem ingatlant, sem ingóságot birtokolni, sem saját bankszámlával rendelkezni, és minden tulajdonunkat, melyre valóban szükségünk van, az egyházmegye, illetve szociális vagy karitatív intézmények nevére íratjuk”, majd a „Ha csak lehetséges, egyházmegyénk pénz- és vagyongazdálkodását olyan laikusokból álló bizottságra bízuk, hogy mi, püspökök pásztorok és apostolok lehessünk”. Ezután a címeikkel megszólítás és a kivételes bánásmódban részesülés elutasítása következett, majd a szegények és a szegényeket támogatók támogatása, azt átfogó gazdasági és kulturális struktúrák megváltoztatásának szükségessége, végül pedig az, hogy „mindig nyíltak, nyitottak és megszólíthatóak legyünk minden ember felé, bármelyik vallás követői is legyenek”. „Akárhogyan is, ezek is csak evangéliumi és páli gondolatok”, ismerte el a váci püspök. Végül aggodalmas szeretettel így búcsúzott tanítványától: „Emlékszel, Mikó, hogyan reagáltál arra, amikor elküldtem *Neked Örömet hozzak, hol gond tanyázik* című könyvemet, melynek cím- és hátlapján egy kenuban evezünk a velem beszélgető riporterrel?” Hogyne emlékeznék, azt a képaláírást javasoltam: „Püspök lélekvesztőben”, somolygott Mikó atya, majd hozzátette: „Tőled viszont azt tanultuk, hogy lélekjelenlétünk esélyét jelentős mértékben növelheti a Lélek jelenléte.”

Irány Cserehát

Másnap Mikó atya a Facebookon megosztotta kiáltványát magyarul és angolul. Mielőtt a MKPK észbekapott volna, már az egész világot bejárta Ferenc pápa következő Twitter-üzenete: „A magyarországi Mikó püspök most induló mozgalma megújuló egyházunk nagy reménysége”. Ugyanekkorra megérkezett az MKPK-hoz a Mikó atya makkegészségét bizonyító orvosi igazolás is. A MKPK rövid ideig tartó elbizonytalanodás után cselhez folyamodott: kinevezte Mikó atyát a volt egri egyházmegye területén, az ország legszegényebb régiójában kialakított Csereháti Egyházmegye élére. Egyházi tolvajnyelven ezeket az új egyházmegyéket redukcióknak nevezték. Mikó atyának erről a jezsuiták 17-18. századi reformkísérlete jutott eszébe, amiről rögtön a jezsuita Ferenc pápa, róla pedig a ferences Ferenc pápa, ugyanis a csereháti lett a magyar katolikus egyház legmostohább redukciója.

Mindössze egy hetet kapott új állomáshelyének elfoglalására, amiből négy napot arra fordított, hogy a csereháti terep két szakavatott ismerője, Kereszty Zsuzsa oktatáskutató és Havas Gábor szociológus kalauzolásával turista inkognitóban bejárja új házatáját. Baranyai cigánypasztorációs referensként ismerte meg a kutatókat, és tudta róluk, hogy mindketten kutattak és kísérleteztek a Bódva és a Hernád közti Csereháton. Útitársaitól egyebek mellett megtudta, hogy a Rákóczi szabadságharc és az azt követő pestisjárvány a Cserehát csaknem teljes lakosságát kiirtotta, olyannyira, hogy az összeírt 28 településből 15 teljesen elnéptelenedett. Az adómentességgel támogatott visszatelepítést a 19. században két kolerajárvány tizedelte, 1892 és 1924 között pedig jelentős kivándorlás történt Amerikába. A trianoni békeszerződés következtében a térség elveszítette hagyományos gazdasági és kulturális kapcsolatait. Az 1960-as évektől egyre gyorsult a térség lemaradása az ország többi területeihez képest, egyre nagyobb méreteket öltött az elnéptelenedés és a településekről való elvándorlás. A lakosság egyre nagyobb hányadát tette ki a cigányság, olyannyira, hogy 1989-ben már az is felmerült, hogy ki kellene itt alakítani egy cigány autonóm területet.

Amit Cserehát javára szoktak írni, az a viszonylag érintetlen természeti környezet, a világörökséghez tartozó cseppkőbarlangok, a népi lakóházak, a kúriák és a kastélyok, legújabban pedig Bódvalenke, a „freskófalú”. Természetesen barátai ide is elvitték Mikó atyát, hogy láthassa: világhíre ellenére csak alig valamennyire sikerült kikecmeregniük az ittenieknek a reménytelenségéből. Ha nem láthatták volna saját szemükkel, elég lett volna megnyitni a sokat sejtető, de első pillanatra keveset eláruló www.bodvalenke.eu-t, ugyanis *Hogyan segíthetek?* rovatában fel van sorolva, amiben a falu legnagyobb szükségét szenved, nevezetesen: húsfélék, tejtermékek (főleg sajt), gyümölcs és zöldség, krumpli, tészta, liszt, cukor, olaj, tejpor, konzervek, szappan, sampon, mosogatószer, mosószer, láz- és fájdalomcsillapító, fejfájás csillapító, megfázás elleni gyógyszerek, ruhanemű, cipő, iskolaszerek.

– Vagyis minden – jegyezte meg az oktatáskutató.

– Igazán csak egy dolog lepett meg, hogy még zöldség, gyümölcs és krumpli is szerepel a listán. Ebben a tekintetben még a baranyai legszegényebb helyeken is jobb a helyzet – töprengett Mikó atya.

– Nem véletlenül, ugyanis ott a hátrányos helyzetűek kevésbé hátrányos helyzetűek, mint itt, hiszen iskoláztatási esélyeik is jobbak – tette hozzá az oktatáskutató. – De vajon miért? – kérdezte a szociológust.

– Azért – magyarázta Havas Gábor –, mert Baranya erősebben polgárosodott, és ez máig meghatározza mindennapi kultúráját. Ott nincsenek olyan merev rendies különbségek a szegények és a középosztálybeliek között, mint errefelé. Itt még a pici társadalmi különbségek is fel vannak nagyítva, és a lejjebb lévő minden pillanatban azzal szembesül, hogy ő egy meg-

vetésre érdemes senki. A Jobbik demagóg cigányellenessége nem véletlenül itt volt legeredményesebb, és persze, magunk is megtapasztalhattuk, hogy a mindennapok elviselhetősége errefelé jóval rosszabb, mint bárhol másutt.

Akadtt Bódvalenkén egy és más, ami a szociológusnak is fejtörést okozott. Az ugyanis, hogy míg hat évvel azelőtti népszámláláson a lakosságnak csak 35 százaléka vallotta magát cigánynak, mára viszont, és ezt érzékelhették, a lakosság döntő többsége cigány. Egyetértettek abban, hogy nem változhatott ilyen mértékben település demográfia összetétele, nem növekedhetett ekkorát a cigányok, és nem csökkenhetett ilyen mértékben a magyarok aránya. Nem jutott eszükbe más magyarázat, mint az, hogy a cigányok közül hat éve még bizonyára sokan nem vállalták föl cigányságukat.

– És ehhez még azt is vegyük hozzá – tette hozzá Mikó atya –, hogy a maroknyi magyar reformátusok számára egy 120 férőhelyes műemlék templom, a nagy többséget alkotó katolikus cigányoknak pedig csak tucatnyi hívő befogadására alkalmas kápolna kínálkozik, ahol havonta egyszer miséznek, a reformátusoknál viszont hetente van istentisztelet. Ugyanakkor baranyai tapasztalataim alapján biztos vagyok abban, hogy az itteni cigányok is vallásosak a maguk módján – töprengett hangosan Mikó atya.

Eközben az oktatáskutató okos telefonján talált valamit:

– Pontosítok! A www.nagyvofely.hu az egyházi esketési helyeket is számba veszi, vagyis gyakorlatilag Magyarország minden templomát és kápolnáját. Eszerint a felhidvégi plébániához tartozó bódvalenkei Szentlélek templomban 10 ülő és 20 állóhely van.

Mikó atya pedig iPadjén olyan adattárban böngészhetett, mely új egyházmegyéje minden településre kiterjedő népességi, felekezeti és hitbuzgalmi adatait tartalmazta, amelyet szorgos barátai állítottak össze számára útravalónak csereháti küldetéséhez.

– Ebben azt olvasom, hogy Bódvalenke a felhidvégi plébánia egyik filiája. Csakhogy ez a plébánia (és persze plébánosa) oldalagosan ellátja Tornyosszentjakabot is a maga négy filiájával, és ez, ha jól számolom, összesen nyolc miséző hely.

– Van ennek duplája is. És ha jól tudom, háromnál többet misézni nem ajánlatos – jegyezte meg a szociológus.

– Igazából az a kérdés, hogy mit várnak a bódvalenkei cigányok a Jóistentől. Ha papot nem is, vajon igényt tartanak-e bármiféle lelki támaszra vagy törődésre. És itt lépünk be mi a történetbe – magyarázta Mikó atya.

– Ki az a „mi”? – kérdezte az oktatáskutató.

– Helyénvaló kérdés! – csettintett Mikó atya. – Mi papok. Mi keresztények. Mi katolikusok. Mi jóakarátú emberek. Vagyis mi mindannyian, barátaim.

A negyedik napon (amikor már huszonhárom csereháti településen töltöttek legalább egy órát) a Rakaca tó partján Mikó atya így szólt társaihoz:

– Ha arra gondolok, hogy papként eminens feladatom a rám bízottak lelkén és üdvén, vagyis jól-létükön kívül jólétükkel is foglalkozni az „éhes voltam, ennem adtatok” jegyében, akkor úgy gondolom, fel kell adnom azt a hagyományos felfogást, mely szerint a filozófia a teológia szolgátlánya. Határozottan úgy vélem, hogy a filozófia helyét a szociológiának kell elfoglalni – majd az oktatáskutató előtt tisztelettel biccentve hozzátette: – Természetesen beleértve az oktatásszociológiát is.

Amire az oktatáskutató azt felelte:

– Na, azért! – majd hozzátette: – Egyébként részemről: ámen.

Legendák

Egy héttel később Mikó atya megkezdte Csereháton ferencpálista kísérletét. Hogy mi is történt pontosan három és fél év alatt, arról alig-alig lehet megközelítő pontosságú képet is alkotni, ugyanis már Mikó atya működésének első évében is számos legenda keringett működéséről. Nem csak szóban, hanem hitbuzgalmi röpiratok, blog-bejegyzések, Twitter-üzenetek, sms-ek, Facebook-bejegyzések és megosztások formájában is, de még a csereháti plébániák és parókiák honlapjaira is felkerültek csodás történetek. Csak bonyolította a helyzetet, hogy néhány legendáról kiderült, hogy egy az egyben megtörténtek, ugyanakkor kőkemény valóságnak tűnő eseményekről megbizonyosodott, hogy igazi csodák. Még tovább nehezítette a történetek megítélését, hogy a ferencpálista reform ellenfelei is előszeretettel terjesztettek lejárató legendákat és álhíreket, és ilyenek még a csereháti egyházmegyében is akadtak, de még inkább felsőbb egyházi berkekben.

A leggyakoribb legendák között az szerepelt, hogy Mikó atyának mindig, mindenre és mindenkire volt ideje. Egyik változata szerint képes volt megállítani az időt, másik szerint képes volt egyszerre több helyen lenni. Több legenda fűződött a Rakaca-tóhoz: a) Mikó atya átússza a tavat mellen, háton és pillangózva, b) Mikó atya csodálatos halfogásai, b1) sok ezer szegény ember jóllakatása rakacai halakkal, b2) halkonzervek kifogása, b3) egy saját kezűleg kifogott domolykó (másik változat szerint dévérkeszeg) szájában talált csodatevő Szűz Mária érme, c) Mikó atya vízen járása, d) Mikó atya prédikálása a halaknak, és a prédikációt hallgató halak horgászok előli csodás megmenekülése.

Mikó atya csodálatos gyógyításai között leggyakrabban a következők szerepeltek: a) hittanos gyerekek focizás közben szerzett zúzódásainak ráimádkozással való gyógyítása, b) a rózsafüzért társulat-tagok migrénjének, légszomjának, lelki szárazságának és Szentlélek-szomjának elűzése, c) kedélybetegség gyógyulása a vadászberényi plébánián létrehozott lelki-fitness centrumban.

A lelkigyakorlatokon rendszeresen előforduló csodálatos zsíros kenyér-, pogácsa-, lángos- és hamburger-szaporítások.

Prédikálás a) madaraknak, b) a szendrővári plébániát elárasztó, majd szépen eltávozó hangyáknak, c) reformátusoknak, d) csüggeteg katolikus papoknak, e) szír katolikus, ortodox és muszlim menekülteknek, f) szkeptikusoknak, g) Gój motorosoknak.

Egyházszerzési csodák: a) tucatnyi plébánia halottaiból való feltámasztása, b) hívek és ministránsok csodálatos szaporítása, c) a csereháti egyházmegyében visitatio canonica-t végző egyházi elöljárók megnevettetése.

Kiugrott papok alkalmazása, házas emberek, szent életű szüzek és reformátusok felszentelése apostolnak, diakónusnak, papnak.

Mikó atya állandó skype-kapcsolata Beer Miklóssal és Ferenc pápával. Ferenc pápa egy alkalommal titokban meglátogatja, és megajándékozza a) rózsafüzérével, b) aranyzsinórral szegett, körgalléros, földig érő pelerinjével, c) egy Kinder-tojással benne egy sötétben foszforeszkáló Assisi Szent Ferenc szobrocskával, d) egy láma-gidácskával, e) két őrangyallal, ikrekkel, az egyik lány-, a másik meg fiúangyal.

A püspöki palotakertben állatok és szent bolondok veszik körül Mikó atyát, akiknek érti a nyelvét, ahol pedig misézik, ott két pelikán perselyez.

A csereháti egyházreformmal rokonszenvezők hitét legalább annyira megerősítették ezek a legendák, mint egyházmegyei hétéltre vonatkozó legendás számadatok. Csupán csak az

Egyházfórum tartotta fontosnak a kőkemény valóság megismerését, ezért felkért engem, régi munkatársát mint oknyomozó religiográfust, nézzek utána mind a csodás történéseknek, mind a legendás valóságnak. Mivel az interneten is hozzáférhető nagyszámú tudósítás, történet, számadat valóságtartalmának megítélése szinte megoldhatatlan feladatnak tűnt, a megbízható dokumentumok száma viszont igen csak csekély, elsősorban a helyszínen kellett vizsgálnom, ami idős koromra való tekintettel nem tűnt akármilyen feladatnak. Már csak azért is, mert Cserehát-ismeretem mindössze az országos kéktúra 55 kilométeres cserehádi szakaszának bejárására (58 éve) és egy Perencshelyen végzett könyvtárszociológiai kutatásra (45 éve) szorítkozott.

Leltár

Legelőször is rekonstruálnom kellett, hogy mit tudott Mikó atya a Cserehátról az egyház-reform indulásakor. A négynapos terepbejáráson kívül, melyről szociológus és oktatáskutató kollégáimtól értesültem, szerencsére fennmaradt egy *Leltár* nevet viselő összeállítás, melyet Mikó atya szociológus barátjának tanítványai készítettek. Eszerint a csereháti egyházmegyében 74 település található, négy várossal, tizenhét ezernél több, de legfeljebb tízezer fős településsel. A települések nagyobbik felében ötszáznál kevesebben élnek, 21 településen legfeljebb háromszázan, 7 településen legfeljebb százan, 8 településen ötvennél kevesebben. A falvak többségének lakossága csökken, szinte kizárólag csak azoké nő, melyek lakosságának legalább ötödrésze cigány. Hat településen a lakosság legalább fele cigány, 14 településen pedig 21-50 százaléka.

A 74 település több mint kétharmadában (71 %) van római katolikus templom vagy kápolna, kétharmadában református, több mint harmadában (41%) görög katolikus templom vagy kápolna. 24 római katolikus és 15 görög katolikus plébánia mellett 58 református gyülekezet található a csereháti egyházmegyében. A népszámlálási adatok szerint 32 településen a lakosság legalább fele vagy többsége római katolikus, református többség van 19, görög katolikus többség 14 településen. A lakosságnak kevesebb, mint egyötöde római katolikus 13, református 31, görög katolikus 43 településen. Három településen van Jehova tanúi gyülekezet. Ugyancsak népszámlálási adatok alapján mindössze egy háromszáz fős településen élnek jelentősebb számban evangélikusok (egy lutheránus földesúr egykori birtokán), Még öt településen bukkan föl néhány evangélikus, baptista, adventista és pünkösdi identitást felvállaló lakos.

Mindezzel szemben négy görög katolikus és egy római katolikus intézmény található ebben a térségben, ahol 12 római katolikus pappal szemben 13 görög katolikus pap és 16 református lelkész működik, ami azt jelenti, hogy egy református hívőre kétszer annyi lelkész, egy görög katolikus hívőre hatszor annyi pap jut, mint egy római katolikusra. Az itteni hitéletre jellemző adat az is, hogy 24 római katolikus plébánia közül csak minden nyolcadiknak, az 58 református gyülekezetből minden negyediknek, a 15 görög katolikus parókia közül minden másodiknak van honlapja.

Mindez a baranyai tapasztalatokhoz képest nem hathatott az újdonság erejével Mikó atya számára, de az már igen, hogy a 12 római katolikus pap átlagéletkora mindössze 45, hét évvel alatta a volt egri egyházmegye még nem nyugdíjas papjai átlagéletkorának, ami azt is jelentette, hogy a legfiatalabbakat küldték ki a végekre.

Megbízható hitoktatási adatokat azért sem talált Mikó atya, mert a csereháti települések több mint harmadában vagy a lakosság vagy a katolikusok létszáma miatt eleve csak egy-két hittanosra lehetett számítani.

Indulás

Lehetséges, hogy Mikó atya kiáltványához akár több tucatnyi egyházi személy is csatlakozott, nyilvánosan azonban csak Tomka Ferenc, Beer Miklós, Somos László és Németh Zoltán plébánosok, Pál Ferenc (vagyis a fiatalok Pálferije), Hofher József jezsuita, Urbán József piarista, Várszegi Asztrik és más bencések. Más egyházakból Iványi Gábor, Szigeti Jenő és Fabiny Tamás. Akadtak néhányan katolikus papok, akik szolidaritásból felajánlották, hogy átkérik magukat a csereháti egyházmegyébe, Mikó atya azonban határozottan kijelentette, hogy egyelőre csak imáikra számít, mert nem válogatott idegenlégiósokkal, hanem a helyiekkel akarja megvalósítani a csereháti egyházreformot.

Az első találkozásra az egyházmegye tizenkét papjával (két esperessel, hét plébánossal, két plébániai kormányzóval és egy káplánnal) valamint az egyetlen diakónusával az egyházmegye földrajzi középpontjában, Levente atya vadászberényi plébániáján került sor. Akárhogyan is, a 42 éves Levente atya volt akkoriban Cserehát leghíresebb papja. Már csak azért is lehetett volna, mert az egykori rocker a plébániájához tartozó 21 (átlagosan száz fős) településével országos rekordernek számított, ám ő nemzetközi hírnévre is szert tett, mivel tucatnyi országban fordult meg mint a magyar katolikus papok teremfoci válogatottjának örökmozgó csatára. Szerencsére megmaradt erről (bizonyos értelemben sorsdöntő) nyitányról készült jegyzőkönyv, mely a grémium doyenjének, Jakab atyának, a kisperencsi plébánosnak „kifejezett kérésére” készült:

„A csereháti egyházreform első hetében, a kisperencsi plébánián, házigazda Levente atya)

Imre atya: Szeretettel köszöntjük püspök atyát itt, nálunk Csereháton, még Istenmezejétől is messze, de azért mégsem Isten háta mögött.

Mikó atya: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Szervusztok! Hadd találjam ki! Te vagy Imre, Perencshelyről. Én meg Mikó.

Imre atya: Más bocsáss meg, püspök atya, te nekünk püspök atyánk vagy, én meg, ha megengeded, még neked is Imre atya. Tudom, hogy az elhíresült katakomba paktum letilt mindenféle egyházi címet és rangot, de talán az „atya” még megengedhető.

Mikó atya: Na, jó, nem bánom, legyenek akkor Mikó atya. Mint ahogyan, gondolom, ti is én-rólam, én is igyekeztem minél többet megtudni rólatok az internet segítségével. Megtanultam neveteket és nevezetességeiteket, letöltöttem portréitokat, így már, mondhatom, minden arc ismerős számomra.

(Ezután sorra bemutatkozunk püspök atyának, Mikó atya pedig mindenkire fűz néhány szót, jelezve, hogy például tud Sándor atya bélyeggyűjteményéről, Keve atya római tanulmányairól, Kálmán atya szentkép-gyűjteményéről, Imre atya tárogatójátékáról és tisztí keresztjéről.)

Mikó atya: Ti meg bizonyára tudtok egyet és mást évtizedes baranyai és néhány hónapos dunamelléki dolgaimról, és talán mindenki olvasta, minthogy ezt már Imre atya jelezte is, az én katakomba paktumomat. Legszívesebben persze ezzel kezdeném, de talán mindenekelőtt ti kérdezzetek.

Zsolt atya: Kiket hoztál magaddal, Mikó atya?

Imre atya: Püspök atyát akartál mondani, ugye, Zsolt atya!

Mikó atya: Szüleim meghaltak, feleségem, ugyebár, a jelenlegi egyházi rendelkezések szerint közülünk csak diakónusunknak Benedeknek lehet, így ő akár kétszeresen is lehetne Benedek atya.

Sándor atya: Püspök atya, az állandó diakónus megszólítása minálunk: „tisztelendő úr”.

Benedek diakónus: Maradnék mégis Benedek atya, de még csak egyszeresen atya, a négy gyermekemé. Majd ha Ferenc pápa házas pappá szentel, kétszeres atya lehetek.

Zsolt atya: Marad a kérdés, kit és mit hoztál magaddal, Mikó atya? Titkárt, sofőrt, házvezetőnőt, apácát?

Mikó atya: Háztartásomat jobbra eddig is magam vezetem. Ha lehet, a tömegközlekedést veszem igénybe.

Zsolt atya: Itt ilyesmi nem igen akad, Mikó atya.

Mikó atya: Akkor továbbra is rendelkezésre áll püspöki szujukim, amiről dunamelléki utódom könnyedén lemondott. Akit magammal hoztam, az fogadott fiam, Pista, meg az ő állatai, akiket házigazdánk, Levente atya eddig volt szíves titokban tartani. Pista egy szenzációsan tehetséges, 22 éves, közepesen értelmi fogyatékos fickó. Pap akarna lenni, de hát csak nagy nehezen olvas. Ne szépítsük, másfajta hiányosságai is akadnak. Hiába tud már fejből sok-sok liturgikus szöveget, nagyon szépen énekel, prédikálgat is, főleg az állatainak, és ügyesen sekrestyéskedik. Amúgy nagyon jámbor, legszívesebben teológiai témákon tönkölődik.

András atya: Hogy mit csinál a szerencsétlen?

Mikó atya: Töpreng. És egyáltalán nem szerencsétlen. Inkább majd mi leszünk vele szerencsések.

Szilveszter atya: Persze, világos, boldogak a lelki szegények.

Imre atya: Szilveszter atya, engedd meg tisztelettel, hogy kiigazítsalak! A lélekben szegényekre gondolsz, ugyebár? Püspök atya Pistája félkegyelmű, ha jól sejtem.

Mikó atya: Pontosan! Mint a jurogyivij, a pravoszláv világ szent félkegyelműje.

Kálmán atya: Dosztojevszkij, Tarkovszkij, Andrej Rubljov...

Mikó atya: Ugye te festegetsz is, Kálmán atya?

Imre atya: De csak szentképeket és tájképeket, ugye, Kálmán atya?

Levente atya: És legfeljebb szent szüzeket, igaz, Kálmán atya?

Benedek diakónus: És milyen állatai vannak ennek a Pistának?

Mikó atya: Bárány, kecske, nyúl, pézsmapatkány. Biztosan lesz itt még macskája is. A kutyáktól azonban fél. És van még egy számotokra is feltehetően kedves meglepetés. Amikor Baranyából eljöttem, egyik lelkes hívem, a pécsi állatkert helyettes igazgatója, megajándékozott minket egy lámagidával.

Szilveszter atya: És mitől lenne számunkra kedves ez a dél-amerikai tevéféléesség?

Mikó atya: Azért, mert ő Ferenc pápa kedvenc állata, legalább is a *Ferenc pápa-legendárium* szerint.

Sándor atya: Nocsak! Van már ilyen is?

Mikó atya: Egy magyar vallásszociológus írta. Nem Ismeritek? Nagyon jó pofa. Szívesen kölcsönadom.

Sándor atya: Köszönöm, majd később. Most a csapból is Ferenc pápa jön ki.

Mikó atya: Ami pedig titkáromat illeti, nekem titkárnőm lesz.

Szilveszter atya: Katakomba paktum, lámagida, félkegyelmű sekrestyés, püspöki titkárnő! Ne is haragudj, püspök atya, ez nekem egy kicsit tömény. Javasolom, igyunk erre valami még töményebbet, Levente atya kerítésszagatójából.

(Levente atya körbe tölt, pogácsát is kínál.)

Szilveszter atya: Egészségedre püspök atya, és a mi sikeres túlélésünkre!

Imre atya: Szilveszter atya természetesen viccel.

Szilveszter atya: Karinthy nyomán én a humorban nem ismerek tréfát.

Levente atya: Hát akkor röhög az osztály, Szilveszter atya.

Imre atya: Azt már tudom, hogy civil férfi is lehet püspöki titkár, de hogy nő is... Ennek azért utána kellene nézni.

Mikó atya: Edit nővér nem civil, hanem Sacré Coeur apáca. A teológusi mellett még marketing-menedzsment diplomája is van. Mivel eddig is közösségfejlesztéssel foglalkozott a rend keretében, főnöknője szíveskedett két évre átengedni a csereháti egyházreform számára.

András atya: És nem hozta magával, püspök atya azt a száz szíriai menekültet, akiket előző egyházmegyéjébe letelepített?

Mikó atya: Utódom szívesen elhozatta volna, de őket, hála Istennek, három polgármester már övéinek érzi. Sorstársaikat szívesen látnám itt is. Lenne nekik itt elég helyük, remélhetően a szívekben is. De ebben sem akarok nélkületek dönteni, és ehhez természetesen először is befogadó polgármestereket és polgárokat is kell találni.

Balázs atya: Szerintem nem reménytelen.

Sándor atya: Nevezzük nevén a dolgokat! Püspök atya bevándorlókat akar ide betelepíteni? Ide, ahol nemrégén még a gárdisták és a betyársereg masírozott, riogatva a cigányokat és az őket felkaroló keresztényeket?

Imre atya: Térjünk a tárgyra. Ami a kiáltványodat illeti, püspök atya, ezt akard itt megvalósítani?

Mikó atya: Ami a szegényeket szolgáló szegény egyházat illeti, feltétlenül. És egy közösségekből felépülő egyházat, amivel Káposztásmegyeren Tomka Ferenc atya próbálkozott. Talán tudjátok, hogy nem templomépítéssel kezdte, hanem egy panellakásban Jávorka Lajos atyával, és személyről személyre, közösségről közösségre építette föl egyházközösségét, sokféle keresztényből összegyúrva.

Zsolt atya: Csakhogy itt, Mikó atya, nem nulláról indulunk, mint Tomka atya Káposztásmegyeren, hanem abból a nincsből, ami van.

Sándor atya: Hoppá, Zsolt atya megszólalt!

Mikó atya: Nem is akármit! Nem is akárhogyan!

András atya: Ne kerteljük, atyák, mi itt éppen csak éldegéljük befonnyadt életszentségünket...

Imre atya: No de András atya!

Szilveszter atya: És akkor minket mivé akar összegyúrni, püspök atya?

Mikó atya: Testvériséggé. Sokféle csereháti katolikus, vagyis konzervatívok, fundamentalisták, reformisták, karizmatikusok, ferencpáristák testvériségévé. A közös alap, amiben talán már most is megegyezhetünk, a szegények felemelése és a testvéri szeretetkapcsolat növelése.

Kálmán atya: Előbb, amikor Tarkovszkij nevét említettem, láttam, hogy felcsillan püspök atya szeme. Ezek szerint te is láttad a *Stalker* című filmet?

Mikó atya: Ötször, Kálmán atya.

Kálmán atya: Nos, akkor vegye tudomásul, püspök atya, a csereháti egyházmegye maga a Zóna.

Mikó atya: Hogy a többiek is értsék, akik nem látták a *Stalkert*, az én értelmezésem szerint a filmbeli Zóna lepusztult külleme ellenére egy evilágon belüli transzcendens hely.

Imre atya: Evilágon belüli transzcendens? Viccelsz, püspök atya?

Kálmán atya: Egy szép festmény, egy szép akkord, egy jó nevetés, egy szép arc, egy hittanos gyermek mosolya, ezek mind evilági transzcendenciák, Imre atya.

Mikó atya: Peter Berger a neves vallásszociológus kicsi transzcendenciáknak nevezi ezeket, Nyíri Tamás pedig túlparti fényeknek. És éppen ezekre építve a lepusztult Zónából egyszer talán Gaudiopolisz lehet.

Levente atya: Örömváros... Hát ez nekem olyan, mint Portugália. A papi teremfoci Európabajnokságokon Ausztria, Horvátország, Bosznia-Hercegovina, Lengyelország és Szlovénia mellett a legnagyobb élményem Portugália volt. Ott tapasztaltam meg leginkább, hogy a vidámság, a jókedv, a buli és az elhivatott papi élet nem állnak ellentétben egymással.

Imre atya: A katolikus típusok közül püspök atya kifejejtette a hedonistákat.

Mikó atya: Ezt éppen te mondd, Imre atya, a tarokk, a bográcsgulyás és az operaéneklés lelkes híve. Mellesleg ezek is picike transzcendenciák.

Imre atya: A transzcendencia az transzcendencia, püspök atya. Ha nem haragszol, ezek csak kicsike bocsánatos bűnök.

Balázs atya: Már meg akartam kérdezni, püspök atya, hogyan és honnan tájékozódta ilyen alaposan a mi csereháti dolgainkról.

Mikó atya: Nevetni fogsz, Balázs Atya, részben az internetről: volt egri egyházmegyei oldalokról, a plébániai honlapokról...

Balázs atya: Nekünk, sajnos elég kevés ilyen van, a görög katolikusoknak és a reformátusoknak sokkal inkább.

Pál atya: Mert a papokat tekintve ők sokkal többen vannak.

Mikó atya: El kell árulnom, néhány nappal ezelőtt négy napot töltöttem itt, oktatáskutató és szociológus barátaim kalauzolásával, akik régebben itt kutattak, kísérleteztek.

Imre atya: Teológust is ismer, püspök atya, vagy csak szociológust?

Mikó atya: Teológust is. Igaz, csak módjával. Például Tomka Feri atyát. Persze ő szociológus is, mint világhírű vallásszociológus bátyja volt. Peter Bergert már említettem, ő egyébként evangélikus teológus is. És említhetnék több olyan teológust, akik szerint ma már a szociológia eséllyel pályázhatna a teológia első számú szolgálóleánya szerepére.

Szilveszter atya: Na, akkor erre igyunk! (*Levente atya körbetölt, iszogatnak.*)

Mikó atya: Jó lenne, ha egy imával zárnánk le. Zsolt atya, lenne kedved?

Zsolt atya: Jóságos Istenünk, látod, hogy egy kissé mindannyian hitetlen Tamások vagyunk, és hitre szomjazunk, miközben lépten-nyomon nem csak a világ, hanem a magunk hitetlenségével is szembesülünk. Hitünket megerősítve indítsd el egy új egyházmegye történetét. Vezesd Mikó atyát, hogy jól vezethessen bennünket a csereháti egyházreformban. Add, hogy ebben jó plébánosként vehessek részt, aki mindent elkövet, hogy bizalmat ébresszen a híveiben, hogy senki se érezze megközelíthetetlennek, hanem bárki bátran forduljon hozzá.”

Rögvalóság és utópia

Szaniszló atya nagyon elbúsult a „filozófiának a szociológia általi trónfosztásán”, amit „személyes sértésnek” vett. A negyedik kupica után rosszul lett (mint elmondták, nem először), orvost kellett hívni. Az indító beszélgetést másnap délután már Szaniszló atya nélkül folytatták, aki azt üzent Benedek diakónussal, hogy nem meri megkockáztatni, hogy megszakadjon a szíve. Ezen a megbeszélésen mint püspöki titkár már Edit nővér is részt vett, és ő vezette a jegyzőkönyvet.

„A csereháti egyházreform első hetében, a kisperencsi plébánián, házigazda Levente atya)

Sándor atya: Meg tudnád magyarázni, püspök atya, miért helyeztek téged éppen ide?

Imre atya: Jaj, Sándor atya, hát hova helyezték volna szegény püspök atyát, amikor ominózus kiáltványát követően az MKPK felfüggesztette, majd Ferenc pápa megvédte?

Mikó atya: Jól látod, Imre atya, engem ide az MKPK részéről büntetésből, a vigasztaló és nagyhumorú Szentlélek részéről pedig jutalomjátékra küldtek.

Zsolt atya (*fejét csóválva*): Hát azért ennél valamivel nagyobb jutalmat is megérdemeltél volna, Mikó atya!

Edit nővér: A helyzet talán egy picivel kedvezőbb. Még nem tudjátok, atyák, és ezt Mikó atya is csak egy órája tudja, hogy őt egy, itt van, olvasom, egy „kísérleti egyházmegye” élére nevezték ki.

Keve atya (*izgatottan*): Bocsánat, kedves nővér, de ki fog itt kísérletezni, és mivel, ha szabadna érdeklődnöm?

Mikó atya: Elsősorban saját magunk, saját magunkkal a semper reformanda szellemében.

Sándor atya (*nagy levegőt véve*): Vagy talán a „múltat végképp eltörölni” és a „holnapra megforgatjuk az egész világot” szellemében, ahogyan szüleinket énekeltették a kommunizmusban?

Mikó atya: Ferenc pápa szellemében! Minap azt mondta, hogy azok a keresztények, akik megállnak a „mindig így csináltuk” szemléletnél, akik bezárják szívüket a Szentlélek meglepetései előtt, akik megmakacsolják magukat a „mindig így csináltuk” mentalitásban, vétkeznek, mert a varázslás és a bálványimádás bűnébe esnek. Amikor azonban Ferenc pápa (Jézust idézve) az új bornak járó új tömlőről beszél, nem mondja, hogy holnapra, azt sem mondja, hogy megforgatjuk, és azt sem, hogy az egész világot. Azt viszont nagyon is hangoztatja, hogy a Lélek újdonságaihoz, Isten meglepetéseihez a szokásainkban is meg kell újulnunk. Egy Herwig Büchele nevű katolikus politológus tanítványaként ehhez én magam azt tenném hozzá, hogy a reformhoz a meglévőből kell kiindulnunk. Hogy Zsolt atya remek megállapítását idézzem, „nem nulláról indulunk, hanem abból a nincsből, ami van”.

Edit nővér: Másképpen: az itt és most valóságából indulunk ki.

Balázs atya: Igen, ebből a rögvalóságból kell elrugaszkodnunk.

Mikó atya: Ehhez tegyük hozzá (Büchele szavaival) az utóphiahorizontot, vagyis az *Jelenések könyve* Új Jeruzsálemének, vagy ha jobban tetszik Gaudipoliszának eszményét. A hagyományban is, meg az utóphiahorizontban is természetesen a jézusi vonalat követjük.

Sándor atya (*megköszörüli torkát*): Én azért megkockáztatnék egy tiszteletteljes javaslatot, amiről már többen beszéltünk..

Imre atya: Sándor atya, nagyon szépen kérlek, ezt ne erőltessed!

Mikó atya: Miért ne? Sándor atya, parancsolj!

Sándor atya: Ha nem tudnátok, főtisztelendő urak, Mikó atya egyházsociológiai témából lett teológiai doktor, nevezetesen az egyházi demokráciából. Ha pedig ez így van, akkor bizonyára számára is elfogadható, hogy legyen a csereháti püspökségért verseny, legyen választási lehetőség,

Mikó atya (*szeme sem rebben*): Természetesen! És ha Imre atya kap többséget, én azonnal átadom neki helyemet, és azt remélhetően majd az MKPK is elfogadja.

Balázs atya: Sándor atya is jól tudja, hogy nálunk nem szokás püspököt, de még plébánost sem választani, ilyesmi csak a protestánsoknál lehetséges.

Imre atya: Főtisztelendő urak, püspök atya anyaszentegyházunk döntésével került hozzánk mint apostoli utód, amit én tisztelettel tudomásul veszek. De ha már szóba került személyem, hadd mondjam el, hogy én mire építek, miféle „itt és most”-ra!

Pál atya, András atya, Jakab atya: Halljuk!

Imre atya: Maga is jól figyeljen, marketing menedzser nővér! 1995-ben még csak öt ministráns volt Perencshelyen, és két hitoktató tanított 120 gyereket. Mára már a ministránsok száma hatvan, és öt hitoktató ötszázötven gyermek hitre nevelését végzi. Mégsem vagyok elégedett, mert a hittanra járók közül eléggé sokan eléggé rendszertelenül járnak misére.

Levente atya: Vagyis gyakorlatilag nem járnak.

Imre atya: A gimnáziumban is tartok hittanórákat, a hittant mint fakultációt választó diákoknak, egy tízfős csoportnak. Ez utóbbiak katolikus egyetemen vagy valamelyik pedagógiai főiskola hittanári szakán szeretnének tovább tanulni. A megyében elsőként nálunk érettségiztek állami gimnáziumban hittanból. Én a szalézi atyáktól próbáltam eltanulni az ifjúsággal való foglalkozás hatékony módszereit, mely szerint legyünk velük folyamatos kapcsolatban, ne csak a hit kérdéseiről beszéljünk velük, hanem életük minden apróbb-nagyobb ügyéről. A plébánia nem lehet hivatal, annak családias helynek kell lennie, ahová szívesen betérnek a hívek. Nálam a gyerekek sűrűn élnek a lehetőséggel: játszanak, könyvet kérnek kölcsön, vagy éppen csak beszélgetni jönnek egy kicsit. Minden mise után legalább negyedórát együtt vagyok híveimmel a templom bejáratánál, mert annyira nem lehet sürgös semmi, ugyebár, hogy erre ne jusson idő. (*Edit nővér felé fordul grimaszolva*) Ahogyan ez a lelkipásztori marketing nagykönyvében meg vagyon írva, ugyebár.

Sándor atya: Most már megértheted, Mikó atya, miért javasoltam Imre atyát püspöknek.

Pál atya: Amit ő csinál, ami neki sikerül, az azért még korántsem tipikus Csereháton.

Mikó atya: Viszont kétségkívül impozáns...

Keve atya (*emelt hangon*): Azonban...?

Mikó atya: Abból, amit hallottam, több minden nagyon jól hangzik, például a szalézi minta, az életük apróbb ügyeiről való beszélgetés, a családias plébánia.

Levente atya (*fejét csóválva*): Egy közel hétezer fős városban, ahol csak 20 százaléknyi cigány van, ez azért sziszifuszi munkával, öt hitoktatóval megvalósítható, de hozzám huszonegy település tartozik. Kétezer lakosból településenként legfeljebb tizenöt-húsz jár templomba, ők is főleg az idősebbek közül kerülnek ki.

Imre atya (*bólogat*): Tisztában vagyok azzal, főtisztelendő urak, hogy én városi pasztorációt végzek, és azzal is, hogy ez nálunk, Csereháton rajtunk kívül még csak Alsóebregényben lehetséges, ahol csak 10 százalék a cigányok aránya.

Edit nővér: És nálatok, Felsőebregényben, Keve atya?

Keve atya (*legyint*): Ez egy református hely, kedves nővér.

Imre atya: Tedd hozzá, Keve atya, hogy még csak nem régen kerültél oda, és energiáid jelentős részét leköti a Szent István Rádió, ami, ugyebár Egerben van.

Mikó atya: Mit szólnátok egy Csereháti Rádióhoz?

Keve atya: Püspök atya próbálkozott már ilyesmivel?

Mikó atya: Ördögöd van, Keve atya, próbálkoztam vele, méghozzá baranyai cigány falvakban. Természetesen meglehetősen amatőr módon. Tudjátok, egyszer, még gyerekkoromban, hallottam egy szerb (vagyis akkor még jugoszláv) hangjátékot egy falusi kalózádoról, melynek óriási szerepe volt a közösségépítésben, a civil ellenállás megszervezésében. A hatóságoknak sehogy sem sikerült bemérni az adók állandóan változó helyét, mert a falusi edisonok (ez volt a hangjáték címe) hol Beethoven, hol Presley dallamaival fityiszt mutattak nekik, és a háromszori felszámolás után is folytatták a rádiózást. Az idősebb atyákat ez a történet bizonyára a hatvanas-hetvenes évek hazai féllégális mozgalmi egyházára emlékeztetheti: Regnum Marianum, Bokor, Kismaros, Nagymaros.

Keve atya (*idegesen*): Csakhogy, püspök atya, ha nem vennéd észre, a mi egyházunk ma már nem mozgalom, hanem intézmény.

Mikó atya: No, erről majd még beszéljünk! Én ebben a kérdésben meglehetősen ferencpálista vagyok. És ezzel talán nem is vagyok egyedül ebben a grémiumban.

Sándor atya: „A papság jelentős része nem szimpatizál a Szentatyával. Ha ez így folytatódik, egyházzakadás is lehet belőle”. És ezt nem én mondom, püspök atya, hanem a Szentatya legnagyobb magyar hívétől, a Te mentorodtól, Beer Miklós püspöktől idéztem. (*felindultan*) Egyébként, püspök atya, és én ezt a szemedbe mondom, baromi unalmas, vagyis, bocsánat, roppant fárasztó, hogy az argentin pápa állandóan csak a szegényeket meg a menekülteket emlegeti.

Imre atya (*halálos nyugalommal*): Ha szabadna visszaterelnem a beszélgetés fonalát az én vázlatosan ismertetett gyakorlatomra, melyet, püspök atya impozánsnak nevezett. Roppant kíváncsi lennék marketing menedzser nővérünk véleményére is.

Edit nővér: Egyfelől osztom Mikó atyáét, másfelől megkérdezném, hogy szerinted, Imre atya, mi az oka annak, hogy Perencshelyen rendszeresen templomba járó katolikusok 15-20 százalékhöz képest az állami iskolában miért választotta a szülők 70 százaléka a hittant, és nem az erkölcsstant.

Imre atya: Nem lehetséges, kedves nővér, hogy éppen egyházunk presztízse miatt?

Levente atya: Ezen kívül még azzal is számolhatunk, Edit nővér, hogy, ugyebár, „hit és erkölcsstan” és „erkölcsstan” között lehetett választani, és sokan úgy gondolták, mert úgy hallották, hogy előbbiben benne van az utóbbi is.

Imre atya: Ez persze lehetséges. Amúgy meg bizonyára ez az erkölcsstan is nemzeti és keresztény szellemű.

Edit nővér: Ennek az erkölcsstannak a tartalma ember-, erkölcs-, társadalom- és vallásismeret. Ezt a tantárgyat, melynek Emberismeret volt a neve, nagyon szerencsétlenül, vagy egyenesen megtévesztő módon erkölcsstannak keresztelték el.

Imre atya: Megjegyzem, az erkölcsismeret és vallásismeret legjobb helye mégis csak a hittanban lenne, és nem egy világi tantárgyban.

Edit nővér: Miért kellene őket beszuszakolni a hittanba, Imre atya, hiszen, mint előbb említetted, ez az erkölcsstan keresztény és nemzeti szellemű?

Benedek diakónus (*elneveti magát*): Ravasz!

Zsolt atya: Nem lehetséges, Imre atya, hogy a szülők közül sokan úgy gondolták, hogy ebben a mai keresztény és nemzeti rendszerben ajánlatosabb a hit- és erkölcsstant választani, mint a sima erkölcsstant?

Sándor atya: Ha így gondolták, jól gondolták, mert ez a rendszer tüntette ki több alkalommal is a mi Imre atyánkat.

Imre atya: Van-e egyéb megjegyzése, nővér, az én pasztorációmmal kapcsolatban?

Edit nővéri: Érdekelne Imre atya vasárnapi miséin megforduló hívek társadalmi összetétele.

Imre atya: Tudom, mire gondol, nővér, és nem fog meglepődni: rendszeresen hitgyakorló híveim zömmel a perencshelyi középosztályhoz tartoznak. Bármennyire is a szegények papája a Szentatya (*körülhordozza tekintetét*), a mi magyar egyházunknak egyik fő feladata, hogy egy olyan nemzeti keresztény középosztály erősödjön meg, mely majd a maga szintjére fogja felemelni az egész nemzetet.

Mikó atya: Ferenc pápa ezzel szemben az „életszentség középosztálya”-ról beszél. Ők azok az, idézem, „apukák és anyukák, nagypapák és a nagymamák, akik gondját viselik családjuknak, bűneikkel, erényeikkel egyetemben”. Szerintem az sem mellékes, hogy ez a kifejezés olyan szövegkörnyezetben fordult elő, melyben még ilyen kijelentések szerepelnek, hogy „Az evangélium lényegénél fogva botrányos!”, „Ne bújjunk ideológiai fedezékbe!”, „A vitatkozás testvériesít minket.” Hiszem, hogy ez miránk is vonatkozik. Remélem, hogy ti is egy állandó párbeszédben, vitában lévő egyházmegyét szeretnétek, permanens zsinattal.

Imre atya: Nagyon előre szaladtál, püspök atya! Ereszkedjünk vissza hozzánk, Perencshelyre! Ami a perencshelyi cigányokat illeti...

Edit nővér: Vagyis az ottani lakosság egyötödét.

Imre atya: Ezt is jól tudja, nővér. Az az igazság, hogy ők sokkal jobban érzik magukat görög katolikusok testvéreinknél, mert nagyon szeretik a pompás szertartásokat. Van-e még valami, nővér?

Edit nővér: Úgy érzem, Imre atyának sikerült jól beindítania a perencshelyi katolikus középosztály olajozottan működő egyházi enklávéját, melyet akár még a Szentlélek is uralhat.

Imre atya: Most akkor ez dicséret vagy kekeckedés, Edit nővér? (*csend*)

Keve atya: Van egy nagyon gyakorlati kérdésem. Hol lesz a püspöki székhely? Csak azt ne mondjad, püspök atya, hogy az egyház Isten vándorló népe, és a püspöki palota egy sátorban is lehetne.

Jakab atya: Még jó, hogy nem vándorcirkusz!

Imre atya: Lehetne a legnagyobb városban, vagy az egyik kastélyban, amiből itt bőven akad.

Zsolt atya: Cserehát földrajzi középpontja éppen itt van, Vadászberényben.

Mikó atya: Pistának nagyon tetszik, mert a plébániának óriásai kertje van, és itt állatainak is jutna hely bőven.

Levente atya: Tőlem éppen lehetne itt is. Én ugyanis már a jövő héten beköltözöm a vadászberényi plébánia által oldalagosan ellátott Homorkereki huszonegyedik századi plébániájára.

Kálmán atya (*kezeit magasba emelve*): Püspök atya pedig érje be ezzel a lerobbant vacakkal?

Levente atya: Kikérem magamnak ezt a sanda feltételezést, Kálmán atya! Arra gondoltam, hogy itt, a plébánián lakhatna Pista az állataival, ahol később egy csereháti állatkertet is ki lehetne alakítani. Mikó atya pedig beköltözhetne a Rákóczi kastélyba.

Edit nővér: Ahol most a körzeti általános iskola foglal helyet.

Levente atya: Gondolom, nemzeti keresztény kormányunk szívesen építene új iskolát, ha másért nem, a sokszorosan kitüntetett Imre atya kedvéért.

Pál atya: Én inkább egyházunktól várnám el, hogy püspökének, ha nem is palotát, de legalább egy kúriát építsen.

Zsolt atya: Vagy egy huszonegyedik századi lelki központot.

Imre atya: Ezen majd gondolkozol, püspök atya, én viszont tudni szeretném, mit szándékozol első lépésként elkövetni.

Mikó atya: Feltérképezni, Edit nővér szóhasználatával, a keresletet és a kínálatot. Legelőször, mondjuk, az ötszáz lakosnál kisebb településeken.

Balázs atya: 45 ilyen van a 74-ből. Összesen kábé 12.000 lakos, 4-5000 lakóház, hol népes cigány családokkal, hol magányos öregekkel.

Keve atya: A lakosoknak nagyjából a fele katolikus.

Sándor atya (*idegesen*): Bocsánat, de mi a fészkes csuda az a kereslet-kínálat?

Mikó atya: Nos, a következő: bekopogunk minden, ismétlem minden házba, és megkérdezzük, hogy ott ki mivel foglalkozik, ki mihez ért, ki mit tud. Szépen feljegyezzük a válaszokat, majd utána azt is megkérdezzük, hogy ki mit szeretne tudni, megtanulni, megcsinálni.

Jakab atya: És mi jöhet ebből ki? Egy szociológiai disszertáció?

Mikó atya: Ti mit gondoltok?

Keve atya: És ha csak olyasmi jön ki, hogy Mária néni remek túrós tükemülét tud sütni, Józsi bácsi pedig cifrákat káromkodni?

Benedek diakónus: Már ez is valami, Keve atya!

Imre atya: Bocsánat, ki van ez valahol próbálva?

Mikó atya: Közösségfejlesztő népművelők próbálták ki még a nyolcvanas években: Beke Pál, Kemény Bertalan, Varga A. Tamás, Péterfi Ferenc, Vercseg Ilona. Mellesleg Kemény Bertalan volt az, aki még 1949-ben egy katolikus földalatti mozgalom keretében megírta a *Kolhoz Deit*.

Jakab atya (*felnevet*): Kolhoz Dei! Hát ez fenomenális! De nektek, fiataloknak, persze, fogalmatok sincsen, mit jelent az Isten kolhoza. A kolhoz, tudjátok, nem más, mint az orosz, vagyis a szovjet kollektívnoje hozjásztvo rövidítése. Így nevezték az erőszakos kollektivizálással létrehozott szovjet termelőszövetkezeteket, magyarul téeszcséket. De nektek ez már persze kínaiul van.

Imre atya: És ez a hogyishívják egyházi vonalon is kipróbáltatott?

Mikó atya: Ki, bizony! Legelőször Somogysámsonban, ahol a karizmatikus Varga Lacika atya (így hívta mindenki) először egy kérdőíves felmérésben gondolkodott, és ehhez Kamarás István vallásszociológus segítségét kérte, aki első lépésnek éppen ezt javasolta. Mit gondoltok, mi jöhet ki ebből?

Balázs atya: Ez egy óriási ötlet, és is szívesen írnék róla szociológiai disszertációt. Szerintem egy olyan térkép állna rendelkezésünkre, amire lehetne építkezni. Tudnánk például, kit kérjünk föl túros tükemüle sütésre egy egyházközségi rendezvényen, vagy éppen túros tükemüle sütési tanfolyam vezetésére. Egyébként a tükemülét mint igazi csereháti specialitást búcsúkon, vásárokon, fesztiválokon tisztes haszonnal el lehetne adni.

Zsolt atya (*fellelkesedve*): Jóval több van ebben, Balázs atya, mint a túros tükemüle! Összehozza az addig is egymáshoz közel élő, de igazi kapcsolatban még nem lévő embereket. Lehetséges, hogy valaki kosarat tud készíteni, és tőle öt házra valaki éppen ezt szeretné megtanulni, és erről egyikük sem tudott. A hasznos kapcsolatból igazi barátságok jöhetnek létre, és egy laza település közösséggé szövődne össze.

Imre atya (*homlokát dörzsölve*): Ez eddig gyönyörű! De, kérdem én, mit hozna ez, marketinges nyelven szólva, egyházunk konyhájára, amikor egyetlen vallási vagy egyházi vonatkozású kérdést sem tettük föl?

Benedek diakónus: Ha világnézeti, vallási és felekezeti különbség nélkül egyszerűen csak összehozzuk az embereket, máris közösségibb, barátságosabb lenne itt az élet. Hídépítés, hálósövés lenne a javából. És ami jó mindenkinek, az egyházunknak is az.

Kálmán atya: Mint festegető pap úgy látom, olyan mozaik darabkákat gyűjthetnénk össze, amiből szinte bármi kirakható.

Mikó atya: Ámen! Megkérhetnélek, Imre atya, hogy te zárjad le egy imával?

Imre atya (*hosszan ingatja fejét, aztán nagyot sóhajt, majd égre emeli tekintetét*) Szentlélek Úristen, áraszd reánk szellemed bölcsességét, hogy az vezessen minket rögzös utunkon, hogy kivezessen minket az útvesztőkből és a zsákutcákból!”

Távozók, maradók, érkezők

A második találkozó után András atya (szendrővári esperes plébános) és Jakab atya (kisperencsi plébános) nyugdíjaztatásukat kérték. Sándor atya (halmányi plébános) áthelyezését kérelmezte „egy biztonságosabb egyházmegyébe”. Szilveszter atya (alsóebergényi esperes plébános) hosszantartó szanatóriumi kezelésre kapott engedélyt. Keve atya (felsőebergényi plébános) az Egerben működő Szent István Rádió igazgatója lett, és megígérte, majd onnan kíséri majd figyelemmel a csereháti reformfolyamatot.

Imre atya a soron következő heti összejövetelen a következő bejelentést tette: „Vegyétek tudomásul kedves atyák, hogy én azért is itt maradok. Féknek és ellensúlynak, konstruktív ellenzéknek. Megjegyzem, nekem jóval több időm van még hátra, mint a Szentatyanak.”

Cserehát négy városából három maradt plébános nélkül, Mikó atyának azonban szeme sem rebbent, mert ő már nem esperesekben, plébánosokban és káplánokban gondolkodott, hanem apostolokban. Az egyházmegye gyökeres átszervezéséig átmeneti megoldásként Szendrővár plébánosának az addigi szendrővári káplánt, Balázs atyát nevezte ki. A halmányi plébániára Benedek diakónust delegálta, méghozzá feleségével együtt, plébániai kormányzónak. Az alsóebergényi plébániára (Cserehát legnagyobb városába és legnagyobb plébániájára) Levente atyát küldte, az ő vadászberényi plébániáját pedig ő maga vette át. A kisperencsi plébániára meghívta plébániai kormányzónak a Vargaházi házaspárt, egy egyházi kötelékből kilépő pályamódosító papot (jólesően vettem tudomásul, hogy Mikó atya átvette *Júdások vagy Péterek?* című könyvemben használt megnevezést) és feleségét. Pál atyát az 550 lelkes Felhídvégről áthelyezte az 5500 lelkes Felsőebergénybe, helyére egy olyan miskolci házaspárt várt, ahol a férj ugyancsak pályamódosító katolikus pap.

Mint megtudtam, a pályamódosító pap „visszapapósításán” Lajos atya és Pál atya „igencsak elcsodálkoztak”, Levente atya „érdekes”, Zsolt atya „bátor”, Balázs atya „jövőbe mutató” lépésnek tartotta. Imre atya egyházi nonszensznek nevezte, hogy egy „kiugrott pap” plébániát vezessen. Mikó atya a süszeghelyzetén kívül egyrészt azzal érvelt, hogy egy pap (ahogyan ez a felszentelési rituáléban elhangzik) Melkizedek rendje szerint örökre pap marad, másrészt azzal, hogy (akárcsak Benedek diakónus), Vargaházi Gergely atya sem fog misézni és gyóntatni, csak igeliturgiát vezet, rendelkezésre áll lelki beszélgetésre, és működteti a plébániát. Imre atya, bizonyítandó konstruktív ellenzékiségét, azt javasolta, hogy Mikó atya kérje meg Ferenc pápát, hogy („miként ezt a kommunista uralom alatti cseh földalatti egyházban szolgáló katolikus házaspárok esetében bölcsen megtette Szent II. János Pál pápa”) helyezze át Vargaházi atyát és ide érkező sorstársait a görög katolikus egyházba. Mint ez tőle megtudtam, Levente atya azért is lelkesen támogatta ezt a javaslatot, mert abban reménykedett, hogy ez előbb-utóbb vele is megtörténhet. Kijelentette, hogy „ugyanaz a Szentlélek, aki kegyelmével a papi pályára irányított minket, rendre megrétfál bennünket, újabb és újabb döntések elé állítva, de támogat is abban, hogy jó döntést hozzunk.” Imre atya ráparancsolt, hogy, ne beszéljen rébuszokban, azonnal gyónjon meg nekik. Mikó atya figyelmeztette, hogy senkit sem lehet gyónásra kötelezni, Levente atya pedig hozzátette, hogy vágyait nem bűnnek, hanem reális elképzelésnek tartja. Lajos atya számára teljesen egyértelmű volt, hogy mire utalt Levente atya, mert, mint mondta, vele is előfordult már ilyesmi. „Bökjed már ki!”, szökött rá szigorúan Imre atya. Lajos atya mély levegőt vett és belekezdett: „Talán mindenki egyetért ebben a körben, hogy a szerelem is a Szentlélek ajándéka”. Imre atya ezzel nem értett egyet, Pál atya és Kálmán atya és tartózkodtak, Levente atya, Zsolt atya, Balázs atya és Benedek diakónus lelkes egyetértésüket fejezték ki. Lajos atya ezzel folytatta: „Sokunkkal előfordult már, hogy szerelmesek lettünk. És ha ez nem merőben plátói vonzalom volt, döntés elé kerültünk. Azt is mondhatnám, bár ezt Imre atya bizonyosan teológiai nonszensznek nevezné,

ilyenkor a Szentléleknek is dönteni kell, hogy a cölebsz papság kegyelmét vagy szerelem kegyelmét erősíti föl bennünk.” Levente atya, Balázs atya és Zsolt atya elismerően dobolt az asztalon, Imre atya pedig azt mondta: „Ez azért, atyák, el kell ismernem, nem is akkora hülyeség, mint amekkorának elsőre tűnik”. Majd megkérdezte: „Csak az a kérdés, hogy ki fog misézni a diakónus és az ex-pap kormányozta plébániákon?” Mikó atya azt javasolta, hogy ezt majd alaposan beszéljék át akkor, amikor kialakítják az egyházmegyei reform fő pilléreit. Azt kérte, hogy addig csak igeliturgiát tartsanak, majd arra figyelmeztette a felajánlkozókat, hogy senkinek eszébe ne jusson a jelenlegi szombat-vasárnapi hat-hét miséjük mellé újabbakat vállalni a pap-nélküli plébániákon.

Kereslet és kínálat

Mivel úgy tűnt, hogy a kereslet-kínálat akció a csereháti egyházreform szempontjából döntő jelentőségű esemény lett, ennek alaposan utánanéztem. Bár sokfelé ágazott-bogazott, lényegi elemeit remélhetően sikerült rekonstruálnom. Imre atya a következő heti megbeszélésen megkérdezte Mikó atyát, hogy komolyan gondolja-e a minden házba bekopogtatást, majd amikor Mikó atya határozott igennel felelt, megkérdezte, ki fog kopogni. Benedek diakónus elbeszélése szerint Mikó atya ekkor önmagára és Edit nővére mutatott, de a következő pillanatban Balázs atya is jelentkezett, hogy ő is késze áll néhány emberével. Hamarosan Zsolt atya is bejelentette csapatát, majd Benedek diakónus is benevezett egy családi egységet, feleségével és legnagyobbik lányukkal. Az előző napon érkező újdonsült kisperenci plébániai kormányzó, Gábor atya is jelezte, ő is készen áll. Mikó atya lelkükre kötötte, hogy legelőször a polgármesterekhez, aztán a testvéregyházak lelkészeihez kopogjanak be. Utóbbiakat nyugtassák meg, hogy ez az akció nem hagyományos missziós küldetés, hanem az egész település javát szolgálja, és kérik meg őket, ha van kedvük, csatlakozzanak. Majd huncut mosollyal hozzátette: „Semmit se vigyetek az útra, se botot, se tarisznyát, mert, ahogyan mondják, a munkás megérdemli a bérét!” „És ha kipenderítenek?”, kérdezte Kálmán atya. Mikó atya megnyugtatta, hogy a baranyai tapasztalatai alapján ilyesmire a kisebb helyeken, ahová elsőre mennek, nem számít, majd ezzel búcsúztatta őket: „Zörgessetek és megnyitjátok nektek!”

Mikó atya elsőnek a vadászberényi polgármestert kereste föl, aki nekem elmesélte, hogy kellőképpen zavarba jött, amikor megtudta, hogy Cserehát püspöke kopogott be hozzá. „És szentséged itt tervezi felépíteni rezidenciáját?”, kérdezte, amire Mikó atya megkérdezte, hogy ha van-e kéznél valami jó itóka, mert akkor, annak ellenére, hogy mindketten szolgálatban vannak, azon nyomban igyanak pertut. Aztán néhány szóval megpróbálta elmagyarázni a *Katakomba paktum* lényegét, és amikor látta, hogy a polgármester egyszerűen nem hisz a fülének, hozzátette: „Hidd el, még püspöksüvegem sincsen, becsszavamra!” Szerencsére Edit nővér is velük volt, aki azzal nyugtatta meg a polgármestert, hogy ha rezidenciára nem is, valamiféle lelkeségi központ felépítésére (a „központ” hallatára felderült a polgármester arca) sor kerülhet, mely otthonul szolgálhatna lelkigyakorlatoknak, zarándokoknak, továbbá alkotóházként is működhetne, de bárki számára elérhető programokat is kínálhatna a helyieknek. A polgármesternek ekkor mármost már bekattant valami: az országos kéknak a Csereháti Egyházmegyén átvezető szakasza (kellős közepén a püspökséggel) a Csereháti Zarándokút néven szerepelhetne. Mikó atya és Edit nővér kézzel-lábbal tiltakoztak, majd elmagyarázták, hogy sem az egyház államosítása, sem a civil világ egyháziasítása nem lenne számukra kívánatos. Ehelyett Mikó atya azt javasolta vendéglátójuknak, hogy trombitáljon össze minél több polgármestert, ő meg papjait és a testvéregyházak lelkészeit veszi rá, hogy együtt járják végig a csereháti országos kéket. „De miért?”, kérdezte a polgármester eléggé ijedten. Edit nővér lelkesen és szakszerűen tréninget, workshopot és brainstormingot emlegetett, de amikor Mikó atya homlokát ráncolva ránézett, azt mondta: „Szóval együtt ötletelnénk, polgármester úr, hogy mi mindent tehetnénk itt”. „Az Isten háta mögött”, tette hozzá a polgármester, majd rögtön bocsánatot is kért, de Mikó atya megnyugtatta: „Ugyan már, polgármester úr, Isten tartja nekünk a hátát, neki támaszthatjuk letránkat, hogy feljebb juthassunk”. Ezután ismertették a kereslet-kínálat akciót, amiben a polgármester „látott fantáziát”. Végül áthívták őt a plébániakertbe, hogy bemutathassák neki Pistát és a lámagidát. Legvégül megkérdezték, hogy ő mihez ért. „Valamennyire a polgármesterséghez”, felelte a polgármester tűnődve. Arra pedig, hogy mit szeretne megtanulni, ugyanazt válaszolta: a polgármesterséget. Végül szabadkozva előállt egy ötlettel, hogy ha majd elkészül az a lelkeségi központ („mely, ugyebár,

egyben püspöki rezidenciául is szolgál”), az erdőig húzódó plébániakertben Pista állataira alapozva létrehozhatnák a Csereháti Állatkertet. Majd felajánlotta, hogy a nemes célt szolgáló az önkormányzat szívesen beiskolázná Pistát az állatvédelmi főiskolára. Már elbúcsúztak, amikor a polgármester visszaszaladt, és Mikó atya fülébe súgta: „Mit gondol, püspök atya, mit csináljunk a 35 százalékot kitevő vadászberényi cigánysággal?” „Majd ezt is megötleljük”, súgta vissza Mikó atya, majd hozzátette: „Például hozhatnánk melléjük szíriai menekülteket”.

Ezután a görög katolikus parókiára mentek, ahová Pista is elkísérte őket egyre jobban megbátorodó lámagidájával, hogy megismerkedjenek a három gyerekes parókus családdal. Ebédrel várták őket, és választhattak, hogy a tízféle dallamú Miatyánk közül melyiket énekeljék el. A kereslet-kínálat akciót a vendéglátók szívesen kombinálták volna egy „szállást keres a Szentcsalád”-karakterű programmal, de Mikó atyának sikerült meggyőzni őket, hogy ez majd a következő lépések egyike lehet. „De mibennünk azért buzoghat a missziós lelkület?”, kérdezte a parókus. „Abszolúte!”, nyugtatta meg Mikó atya, majd azért hozzáfűzte, hogy „Csak arra vigyázzunk, ki ne buzogjon belőlünk!”.

Már néhány nap elteltével joggal állapíthatták meg, hogy máris minden várakozásukat felülmúlta a kereslet-kínálat akció fogadtatása. Kedvezőbb volt, mint Somogyban vagy Baranyában. Elsőre nem is volt erre szociológiai magyarázata Mikó atyának, ugyanis eszébe jutottak Havas Gábor szavai a Cserehátnál polgárosultabb Dél-Dunántúlról, de Edit nővér arra figyelmeztette Mikó atyát, hogy ne essenek a szociologizmus csapdájába és egyben vétkébe, számoljanak lélektani tényezőkkel is. „Ahol nagyobb szegénység, a rászorultság, a magányosság, a fásult közömbösség és a meglátogatatlanság, ott könnyebben nyílnak az ajtók”, taglalta, amire Mikó atya csak szégyenkezve bólogatott, és csak ennyit mondott: „Pszichológusra legalább annyira szükség lenne csapatunkban, mint szociológusra vagy marketing menedzserre”.

Már önmagában az, hogy bekopogtak hozzájuk, hogy megkérdezték őket, hogy eldicsekedhettek valamivel, hogy megkínálhatták (ahogyan Gábor atya kifejezte) „kis vacak nincseikkel” a bekopogatókat, már valamiféle életet lehelt a „mentálhigiénésen lepukkant” (Balázs atya megfogalmazása) falvakba. Amikor összetalálkoztatták a hasonló keresleteket és kínálatokat, és kitették a hirdetőtáblákra és a templomok előcsarnokába a *Ki mit adna, kapna?* regisztereket (a kifejezés Pál atya találmánya), akkor elszabadult „az embernek ember által való meglátogatása” (ezt a fordulatot Lajos atya hallotta pártfőiskolát végzett nagyapjától). Olyan folyamatok indultak be, amikre nem is számíthattak. Legalább kéttucatnyi településen indítottak különböző tanfolyamokat és szakköröket a valamiféle tudásukat megosztani kívánók: rétes sütés, kolbásztöltés, madárfütty-utánzás, ruhafestés, méhészkedés, órajavítás, vicceselés, áldomásmondás, szörmejavítás, pliszírozás, autószerelés, mákos guba készítés, darálás, portrérajzolás, litániázás, fűzfa síp és körmeneti fáklya készítés, rémtörténet-mesélés, versmondás, verselés, zenélés, bűvészkedés, kertészkedés, kérvényírás, nyelvtanítás, imaszolgálat; és persze könyv-, film-és dvd-kölcsönzés.

A legkeresettebb keresletek érthetően Csereháton is a számítógép-, az internet- és az okostelefon használattal voltak kapcsolatosak. Az esetek felében kiderült, nincs is ilyen szerkenyűjük, de legalább látni és nyomogatni szeretnének ilyesmiket. Természetesen megkapni is szerették volna őket, de ebben nem igen tudtak segíteni nekik, sem az önkormányzatok, sem a plébániák. Mikó atya azt javasolta, hogy ők maguk keressék meg kérésükkel a csereháti városok gyülekezeteit, polgármestereit, művelődési intézményeit és a régebbi készülékeiket lecserélő jobb módú híveket. Amikor megkérdezték Mikó atyát, hogy miért nem a püspöki, plébánosi tekintéllyel rendelkező egyháziak teszik ezt, ő elmesélte nekik a csodálatos kenyérszaporítás történetének lukácsi változatát. Eszerint amikor az apostolok azt javasolják Jézusnak, hogy: „Hagyd, hadd menjen el a nép, hogy a környékbeli falvakban és tanyákban

szállást és élelmet keressenek maguknak”, Jézus azt mondja nekik: „Ti adjatok nekik enni, mert itt a pusztában vagyunk.” Voltak, akik morogtak Mikó atya „huzakodó papolásán”, de akadtak olyanok is, akik járási és megyei hivataloknak, gazdag vállalkozóknak, magas rangú egyházi vezetőknek, minisztériumoknak, vagy éppen Orbán Viktornak írtak. És megtörtént, amire ezután így emlékeztek Csereháton: a csodálatos számítógép-szaporítás.

Aminek aztán Mikó atya és társai igazán örültek (de már polgármesterek is akadtak szép számmal az örvendezők között), az a különböző célú kisebb-nagyobb közösségek szerveződése volt. Számítógépes és egyéb szakkörök, olvasókörök, bibliakörök, imakörök, beszélgető körök, zenekarok, ulti partik, techno-house partik, horgász- és gombász-egyletek születtek. Hat településen alakultak magányos öregeket és nagyon szegényeket felkereső csoportok, akik Látogatóknak nevezték magukat. Alakult egy versmondó, és egy színjátszó csoport, és (alulról kezdeményezve, de Edit nővér által felkarolva) egy beindult egy olyan vállalkozás, mely a *Ki mit keres, kínál?* kataszterből eladhatónak vélt „találmányok” értékesítését tűzte ki célul. Elsőnek szél ellen védett körmeneti fáklyák mintapéldányait készítette el Pál atya plébániáján egy lelkes csapat, és küldte szét száz dunántúli plébániára. Roppant büszkék voltak arra, hogy annyi megrendelés érkezett, hogy nullszaldós lett az üzlet.

Még meg sem indult a *Csereháti Örömhírmondó*, rátermett újságírók megneszelték a kereslet-kínálat akciót, és meg is szellőztették, de nem lett igazi visszhangja sem egyházi, sem világi hivatalos körökben. Csak a civil szervezetek ajánlották föl segítségüket, amit ők (bármennyire is óvta őket a „balliberális álcivilektől” Imre atya) szívesen fogadtak.

Akad az akciónak egy egyáltalán nem várt folyománya. Mikó atya beszámolt erről is pap-társainak mint a „szentszéki védnökség alatt álló” (ez leginkább Imre atyának szólt) csereháti egyházreform legelső lépéséről. Erről nem készült jegyzőkönyv, csak Edit nővérnek mint beavatottnak az emlékezetében maradt meg. Az történt ugyanis, hogy a vadászberényi piactérre leszállt egy honvédségi helikopter, és utasa, az Animal Fly Service embere egy Rómában feladott „vigyázat törekeny” feliratú csomagot hozott Mikó atya részére, amit Edit nővér vett át. Hiába kérdezte angolul a küldöncöt, ő csak azzal válaszolt: „Seriously secret”. Edit nővér úgy gondolta, hogy ő mint püspöki titkár megismerője lehet ilyenfajta titkoknak. A nagyon gondosan elkészített csomag legbelsejében két kifejezetten nagy fehér tojást talált. Az angol nyelvű kísérelévléből, melyet Ferenc pápa titkársága jegyzett, megtudta, hogy ezek pelikántojások, a saját vérével a fiókáit etető pelikán pedig Krisztus-szimbólum, a népért önmagát feláldozó Jézus jelképe. A levél azzal zárult, hogy kikeltetésükhöz feltétlenül kérjenek szakmai segítséget. Edit nővér odahívta Pistát, és megállapodtak abban, hogy felhívják a miskolci állatkertet, hátha akad a tojások kiköltésére vállalkozó szabad pelikánjuk. Edit nővér az igazgatót kérte, és mint püspöki titkár mutatkozott be. Amikor az igazgató megtudta, hogy római katolikus, elmagyarázta, hogy a pelikán hazánkban leginkább a református templomok szószerékén fordul elő, például a csereháti Szalonna templomában.

Hamarosan megérkezett a vadászberényi plébániára a miskolci pelikán. Egy hím madár volt, de vele érkező gondozója megnyugtatta a madártanban nem jeleskedő püspökséget, hogy a pelikánoknál a hím is besegít a költésbe. Mikó atya mindjárt el is nevezte a hím madarat (kedvenc Bacsó-filmjére emlékezve) Pelikán elvtársnak. Ez azonban sem Edit nővérnek, sem Pistának nem tetszett. Edit nővér legszívesebben Józsefnek nevezte volna el, Jézus nevelő-apjáról, Pista pedig nevelő apucinak. Eközben a vendég pelikán gondozója gondosan tanulmányozta a tojásokat, és megállapította, hogy ezek a pelikánfélékhez tartozó rózsás gödény tojásai. A templomkert megfelelőnek tartott helyén kis gödröt készített számukra, belerakta őket, és nagy megkönnyebbülésükre a miskolci pelikán elvállalta a vatikáni tojások gondozását.

A csereháti egyházreform

Miután meggyőződtek róla, hogy a kereslet-kínálat akció nyomán biztató ódon megkezdődött Cserehát kisebb falvaiban a közösségképződés, és önműködő folyamatok indultak be, a Csereháti Egyházmegye reformprogramjának beindítására összpontosíthatnak, pedig Levente atya is szívesen elindította volna az akciót Felsőbergényben, Alsóbergényben pedig Pál atya. Ez alkalommal már Edit nővér vezette a jegyzőkönyvet.

„(A csereháti egyházreform 13. hetében, kisperenci plébánia, házigazda Vargaházi házaspár)

Mikó atya: Kissé hosszabban szólnék, de ha kikívánkozik belőletek, nyugodtan vágjatok közbe! Feltételezem, mindannyian úgy gondoljuk, hogy megannyi gyarlósága ellenére a kereszténység világtörténelmi újítás volt, hiszen a kereszténység nyitotta meg az utat az európai fejlődés irányába.

Imre atya, Pál atya, Lajos atya: Úgy van!

Mikó atya: Még a vallás- és egyházkritika lehetőségét is a keresztény civilizáció teremtette meg.

Gábor atya: Úgy van!

Mikó atya: Szerintem a kereszténységben a szabad ember felelős erkölcsi lényé vált, aki részt vesz a jobb világ általunk történő megteremtésében, és így a profán cselekvés által is szentté válhat. A kereszténység második nagy újítása történelmi időfelfogása volt, a fejlődés elve, amelyben a történelem nem más, mint üdvözülés-történet.

Imre atya (*hevesen bólogat*): Ezt jól látod, püspök atya!

Mikó atya: Annak ellenére, hogy a kereszténységre hivatkozó társadalmi kísérletezés korántsem felelt meg mindig a meghirdetett elveknek, szerintem a kereszténység a magasabb rendű célpont felé haladás és a modernizáció vallása.

Balázs atya: Bizony ám!

Mikó atya: A kereszténység harmadik újítása az volt szerintem, hogy az egyén és közösség viszonyának újszerű felfogásával a kereszténység lehetővé tette mind az individualizmus, mind a kollektivismus csapdáinak elkerülését. Szememben az egyház olyan krisztushívő közösség, melyben az egyén se nem magánzó, se nem sorozatgyártmány, hanem a társadalom felelős, aktív, politizáló szereplője.

Imre atya (*két ujját feltartva jelentkezik*): Nem fogod elhinni, de még ezzel is egyetértek! Csak az a kérdés, hogy szerinted, püspök atya, minek van vége, ha szerinted meg kell újítani az egyházat?

Mikó atya: Én úgy látom, hogy nem a vallásnak, még csak nem is az egyházas vallásoságnak van vége, hanem az úgynevezett, ezt idézőjelben mondom, „keresztény társadalom” korszakának. Lejárt mindkét *societas perfecta*, vagyis az állam és egyház kora. (*elhallgat, körülnéz*.) Egyre nagyobb szerepe lesz civilségnek, és még a hívő közösségek is egyre inkább az önkéntes szervezetek formáját veszik föl egy sokszínű, sokelvű, sokvallású társadalomban.

Zsolt atya (*elcsodálkozva*): Ezek szerint az idézőjelbe tett „keresztény társadalom” zsákutca?

Edit nővér: Szerintem inkább egy lefutó modell, ahogyan a bécsi teológus, Paul Zulehner nevezi, aki ezzel szembeállítja Ferenc pápa egyházreform koncepcióját, melyet kifutó modellnek nevez.

Levente atya (*kuncogva*): Az elevezés férfi füllel hallgatva, kissé frivol. A kifutó modellek, mint tudjuk, ideális esetben 180 centis, 58-60 kilós, a mell-derék-csípő méreteket illetően 90-60-90 centis hölgyek, akik a divatbemutatók kifutóin mutatják be a legújabb divattermékeket.

Kálmán atya (*fejét felkapva*): Atya-világ! Ezt honnan tudod, Levente atya?

Levente atya: Természetesen tájékozottabb ifjúsági hittanosaimtól.

Edit nővér: Amúgy Zulehnernél a kifutó modell olyan egyház-hajó, mely bátran és sikeresen kifuthat a történelem nyílt óceánjára.

Mikó atya: A lefutó modell, vagyis az úgynevezett „keresztény társadalom” szerint Isten Országáa itt a földön az állam- és társadalomszervezés, vagyis a politika eszközeivel valósítható meg. Az „orbis christianus” és a „sacrum imperium” végül is szerintem oda vezettek, hogy a vallás, az egyház társadalmi, gazdasági és politikai rendszerek függvényévé vált.

Balázs atya: A vallásosság pedig többnyire a többenél magasabb rendűnek hirdetett kultúrába való beleszületés, részvétel és a kultúrjavak élvezete.

Imre atya: Akkor mondjuk ki, hogy az idézőjelbe tett „keresztény társadalom”, vagyis az eddigi kereszténység a Jézushoz való hűség elárulása volt?

Edit nővér: Korántsem! Az organikus és centralista társadalomszerveződés, vagyis az „egy uralkodó, egy nép, egy vallás” korában ez volt az egyedüli út, csakhogy többünk szerint ez egyre kevésbé felelt meg a jézusi modellnek.

Zsolt atya: Hiszen a kereszténység személyes döntést, meggyőződést és tanúságtételt követel.

Lajos atya (*homlokát ráncolva*): Nem kell attól félnünk, hogy valami még rosszabb jön?

Imre atya (*hevesen bólogat*): De még mennyire! Vallási relativizmus, elvilágiasodás, szektásodás, ezoterizmus, olcsó misztika.

Levente atya: Falra fested az ördögöt, Imre atya!

Imre atya: Bár úgy tudnék festeni, mint Kálmán atya! Elképzelhető, hogy mégis csak marad a lényeg, csak a szervezet korszerűsödik?

Mikó atya: Szerintem is létre kell jönnie a kereszténység új intézményi-szervezeti formáinak. Egy közösségekre épülő egyház-szervezetet kell kialakítani.

Balázs atya (*Imre atya felé fordulva*): Be kell látnunk, hogy a népegyháznak vége, hogy nő a helyi egyházak jelentősége.

Zsolt atya: De ezek nem lehetnek provinciálisak! Ha jól értem, ezeknek is egyetemesnek kell lenniük.

Levente atya: És ha ez így van, akkor kereszténység nem lehet nemzeti, Imre atya. Tegnap olvastam Fabiny Tamás evangélikus püspök nyilatkozatát, aki szerint a vallás nacionalizálása nagyon veszélyes.

Imre atya: Hol lehet ilyesmit olvasni?

Balázs atya: Például az *Élet és Irodalom*-ban.

Imre atya (*fejét csóválva*): Ezt most inkább nem kommentálom, de megjegyzem, hogy könnyű az evangélikusoknak, akik hazánkban sokkal inkább németek és szlovákok, mint magyarok.

Levente atya: De protestánsként katolikusabbak vagyis egyetemesebbek, mint mi, katolikusok.

Mikó atya: Az eddigi „keresztény társadalom”, ahogyan azt a jezsuita egyházpolitológus Büchele nevezte, „struktúrakonzerváló” rendszer volt. Szerintem most megnyílik a lehetőség előttünk a struktúra-változtatásra, a résztvevő egyház kialakítására. Láthattuk, hogy a kereslet-kínálat akciónk milyen mértékben robbantotta szét az apátiát, a feleslegesség-érzést, a közömbösséget. Büchele szerint a keresztényeknek is részt kell venniük kisebb nagyobb alternatív társadalmi képződmények kiépítésében.

Pál atya: Lehet más a politika?

Edit nővér: Az egyházpolitika mindenképpen más kellene legyen!

Imre atya: Talán gyökeresen szakadjunk ki a nemzeti együttműködés rendszeréből?

Balázs atya: Itt Csereháton ilyesminek nyomát sem látom, csak hangzatos jelszavakat, plakátokat. Errefelé csak most kezdődött valamiféle együttműködés, éppen nekünk köszönhetően, amikor egymásra találtak a keresletek és kínálatok.

Mikó atya: A kifutó egyházmodellben ezek az alternatív egyházi szerveződések nem a társadalommal szemben jönnek létre, hanem a társadalmat szolgálóak. Ezek kiépítése kicsiben történik...

Balázs atya: Hoppá! Most már világos! Ezt a célt szolgálja a mi kereslet-kínálat akciónk.

Imre atya: Figyelitek, Balázs atya már-már hivatásos szociológusként szólal meg. Csak-hogy ez a kereslet-kínálati játék, Balázs atya, nem egyházi művelet, hanem egy világi társadalomfejlesztési akció. Ha jól értem, egyházunknak ilyeneket kellene...

Mikó atya: Jól értem, Imre atya! Ilyeneket kellene segítenünk és kezdeményeznünk. Amúgy meg, úgy vélem, ez a mi akciónk kifejezetten felebaráti akció, megújulási akció...

Lajos atya (*kíváncsian*): Mihez képest?

Mikó atya: A lefutó modellhez képest.

Lajos atya: Mert az már elavult?

Mikó atya: Részben ezért, de szerintem a dolog ennél egy picit bonyolultabb. Abban ugyanis, amit már nem szabadna folytatni, vannak eléggé új elemek is, például a fogyasztói kereszténység.

Imre atya: Főtisztelendő urak, mivel tudnánk rávenni püspök atyát, hogy végre fejtse ki konkrétan, hogyan képzei a csereháti reformot Ferenc pápa szellemében? Mert ő, ugyebár, ferencpápista, mint mestere, Beer Miklós püspök atya.

Levente atya: Éreztem hangsúlyodon, Imre atya, hogy a „főtisztelendő”-t kedves iróniával ejtetted ki, mégis jó példával szolgáltál arra, hogy mit is jelent a lefutó modell. Eléggé ósdiak tartom az, hogy az egyházi protokoll szerint minden katolikus pap „főtisztelendő úr”.

Benedek diakónus: Mi diakónusok pedig (és rajtunk kívül még a kispapok is) „tisztelendő urak” vagyunk. Érdekes, hogy nincsenek altisztelendők.

Gábor atya (*nevet*): Dehogynem, azok mi vagyunk, pályamódosító papok.

Mikó atya (*mosolyogva*): Ferenc pápa nem szívesen nevezi magát pápának, „Szentatyának” sem szólíttatja magát, hanem csak Róma püspökének. Az már sokkal inkább elgondolkodtató, hogy Ferenc pápa bűn helyett inkább sebről beszél, törvény helyett kegyelmet, egyházi törvénytörés helyett szeretetotthon, moralizálás helyébe gyógyítást szorgalmaz, a központból a peremre küldi munkatársait, az egyház élére pedig az ideológusok helyére pásztorokat követel. Továbbá Ferenc pápa mindenkit meg akar hallgatni, mindent meg akar vitatni. Ennél is döntőbb eleme reformjának a szegények és a menekültek melletti radikális kiállása.

Balázs atya: Valamint az a nézete, hogy a világ hibáinak sürgős kijavításában az egyházaknak is tevékenyen részt kell venniük.

Lajos atya (*ijedten*): Vagyis politizálnunk kellene?

Mikó atya: Mindenképpen! De nem pártpolitizálni, nem erőszakosan rendszereket döntögetni, Lajos atya. Érdeket és értéket védeni, de nem erőszakosan, hanem energikusan.

Gábor atya: „Csináljatok olyan rendetlenséget, amely felszabadítja a szívet, együtt érzővé tesz bennünket, reményt ad nekünk!”, mondta pápánk bolíviai beszédében szakszervezeti vezetők és érdekvédő civil mozgalmak vezető előtt, pontosabban közöttük ülve.

Kálmán atya (*felderülve*): Igaz, ami igaz, Assisi Szent Ferenc, akinek a Szentatya nevét felvette, ne szépítsük, egy anarchista (vagyis mindenféle világi és egyházi hatalom ellenében fellépő) szegénység-mozgalom egyik hajtása volt. Igen, főtisztelendő atyák, ez a mindannyiunk számára olyan kedves, mondhatnám, bájos istenbohóca, akit, bevallom nektek, titkokba már többször megfestettem, mai fogalmakkal egy radikális baloldali mozgalom aktivistája volt.

Imre atya: Nocsak, nocsak! Végre valahára kiadta magát a halk szavú szentképfestő!

Edit nővér: Ennél pontosabban nehéz lenne Assisi Szent Ferencet a helyére tenni.

Imre atya: Lehet, hogy szerintetek már ez is lefutó modell, de számomra Zeffirelli *Napfivér*, *Holdnővér*-jének Szent Ference marad meg örökkön örökké. Ámen!

Mikó atya: Ami pedig Ferenc pápát illeti, amellet, hogy a bíborosok többségéhez képest afféle „szentferenci istenbohóca”, ő szerintem egyben egy nagyon is okos (és ravasz) jezsuita, aki pontos diagnózist és terápia-javaslatot kínál a világnak. Nem tartja magát sem baloldalinak, sem liberálisnak, hanem radikálisnak, még hozzá a jézusi radikalizmus szellemében.

Balázs atya (*bólogat*): Otthonélküliség, munkanélküliség, emberi méltóság nélküliség, új gyarmatosítás: így szól Ferenc pápa diagnózisa. Gyógymódja pedig így: a gazdaságnak az emberek szolgálatába állítása és igazságos elosztás a mértékéletesség és az emberi méltóság jegyében.

Gábor atya: Az életminőséget (benne elsősorban az emberi kapcsolatok minőségét) az életszínvonal fölébe helyezve, a világot nem uralmunk alá hajtva, hanem a világgal csereviszonyba kerülve.

Mikó atya: Azt bizonygatja, hogy még a legelesettebbek is kezükbe vehetik sorsukat, és tevélegesen részt vehetnek az azonnali változtatásban. Én ezt látom kicsiben kibontakozni a mi eléggé ártalmatlannak tűnő, mégis meglepően hatásos kereslet-kínálat akciónk eredményeképpen.

Imre atya: Szíveskednél, kedves püspök atya csupán egyetlen egy, immár kifejezetten egyházi akciót kihirdetni.

Mikó atya: Most tényleg csak egyet, mert a többi szeretném, ha közösen alakítanánk ki: ne legyen éhező ember a Csereháti Egyházmegyében.

Zsolt atya: Ugye, arra gondolsz, Mikó atya, hogy „Ti adjatok nekik enni!”?

Imre atya: Pontosabban?

Zsolt atya: Osszuk meg tízórainkat éhes padtársainkkal, Imre atya!

Mikó atya: Tudjátok, miért kell nagyon meggondolnunk menekült muszlimok betelepítését a Cserehátra?

Imre atya (*kiabálva*): Azért, mert ennek még a gondolatát is el kell vetnünk!

Mikó atya: Azért kell nagyon meggondolnunk, mert a muszlimok között is akad ugyan szegény ember bőven, de éhező vagy hajléktalan nincsen, mert ezt tiltja a vallásuk. Értitek?

Edit nővér: Ugyanis az öt főparancsolatuk egyike a zakát, vagyis az alamizsna. Erről számtalanszor esik szó a Koránban, mellesleg, hasonlóképpen, mint a Bibliában, például így: „Ha nyilvánossá teszitek az adományokat, az dicséretes dolog. Ám ha titokban tartjátok, és a szegényeknek adjátok, akkor az jobb nektek. És ez jóvátész valamennyit a rossz tetteitekből.”

Pál atya: Bocsánat, de ezt honnan tudja, Edit nővér?

Edit nővér: Felszentelésünk előtt egy évet misszióban kellett töltenünk. Én Indonéziában voltam, ahol a lakosságnak mára már 88 százaléka muszlim. Mi, Sacré Coeur apácák nagyon szegény muszlimokat tanítottuk angolra, de éhezővel nem találkoztunk. És nem mi ettük őket, hanem saját közösségük.

Balázs atya: Ha jól értem, a mi csereháti reformunk valamelyest hasonlít Beer Miklós programjaihoz, melyek egyike a „Fogadj örökbe egy családot!”?

Mikó atya: És Miklós püspök világosan kimondja, hogy Assisi Szent Ferenc-i reformra van szükség, mely határozottan szembemegy (és ezek az ő szavai) mind az „önszórakoztató szalonkereszténység”, mind a „szolgáltató egyház” modelljeivel. Azt is szorgalmazza, hogy ne kérjen az egyház pénzt az üdvjavakért (ez Pierre Bourdieu kifejezése) vagyis miséért, sírkőmegáldásért, temetésért, esküvőért, haragozásért.

Edit nővér: Az egyik csereháti plébánia hirdetőtábláján olvastam, hogy egy sírkőmegáldás 6000, egy temetés 27.500, egy harang 1200, több harang 1800, csendes mise 1500, orgonás mise 3.300 forint. Ráadásul egy olyan faluban, ahol hemzsegek a szegények.

Lajos atya (*csüggedten*): De akkor, könyörgöm, miből élünk?

Mikó atya: Gondolkozzunk ezen! Találjuk ki! Beszéljük meg!

Zsolt atya: Pályázzunk? De hová?

Mikó atya: Aludjunk rá egyet-kettőt, és most talán kövessük a tradíciót Szilveszter atya szellemében, igyunk egyet, de előtte még imádkozzunk. Balázs atya, szíveskednél?

Balázs Atya: Add Urunk, hogy ne erős várunk, hanem nyitott kapunk legyen az egyház, közösségek kalákájából fölépülő otthonunk, kereslet és kínálat, kopogtatás és befogadás, kérdés és felelet találkozik össze a te szeretetedben.”

Polgármesterek a kéktúrán

Nagyon nehezen jött össze a Mikó atya által javasolt ötletelő kéktúra, amit három polgármester elbeszélés alapján rekonstruáltam. Több mint két év elteltével természetesen már jócskán beszivárogtak legendás elemek is beszámolóikba. Eléggé kevesen vettek részt a polgármesterek közül. Főképpen azért, mert nem voltak képesek „egységesen és megfelelőképpen” reagálni sem a kereslet-kínálat akció nem várt fejleményeire (például az egyre erősödő csereháti „civil mozgolódásra”), sem pedig a csereháti egyházreformra. Többségük e kettőt ugyanannak, vagyis „egy ide száműzött liberális ferencpápiás pap alternatív akciójának” tartották. Ezért csak azokat hívták el, akik „képesek voltak kritikusan viszonyulni ezekhez a lánglelkű kezdeményezésekhez”,

A kéktúra sem a kilométereket, sem az ötletelést tekintve nem jutott túl messzire, ugyanis már a fél órára tervezett első pihenőn (a 80 lelkes Bódvarákón) két és fél óras vitába keveredtek. Először is kiderült, hogy a kereslet-kínálat akció villámgyorsan áterjedt a kiszemelt kis településekkel szomszédos nagyobbakra is, és a nagyobb települések óvatosabb polgármesterei, akik között (szemben a kisebbek függetlenjeivel) már egy-két kormányparti és jobbkios (vagy legalább is hozzájuk közeli) is akadt, mindent megtettek az akció „megfékezésére”. Még nagyobb baj, panaszolták a polgármesterek, hogy a „mozgalom” áterjedt a Csereháton túli borsodi falvakba és egyúttal a szomszéd egyházmegyékbe is. Az ottani polgármesterek és az ottani püspökök megpróbálták leállítani az „elszabadult hajóágyút”. Természetesen „áldásos”, hogy az akció hatására végre-valahára Cserehát feltámadni látszik tetszhalott állapotából, ismerték el a polgármesterek, azt azonban nehezményezték, hogy már „túlontúl is élni akar”. Ezért arra kérték Mikó püspököt, hogy tartsa kordában a „túlmozgolódást”, és szorosabban működjön együtt az önkormányzatokkal. Mikó atya paptársai nehezményezték, hogy az ötlettúrára nem hívták el az akcióból születő civil mozgalmakat és az őket támogató polgármestereket.

A polgármesterek egyszerűen nem akarták elhinni Mikó atyának, hogy az általuk éppen csak elindított mozgalom már a legelejétől önerőből nőtt tovább, és akkor is menne tovább a maga útján, ha Cserehátot másnapra teljesen „egyházatlanítanák”. Ami az önkormányzatokkal való együttműködést illeti, erre éppen az akcióban születő ötletek bőven kínálnak lehetőségeket, érveltek az egyháziak. „Már tele van a hócipőnk ötletekkel”, jelentette ki az egyik polgármester. Mikó atya leszögezte, hogy a Csereháti Reformegyházmegye (ekkorra már ez lett hivatalos nevük) kötelességének érzi segíteni bármilyen jézusi szellemű, akár állami, akár önkormányzati, akár civil kezdeményezéseket. A polgármesterek felpanaszolták, hogy a gomba módra szaporodó faluszépítő és közösségépítő egyesületek mellett „ágálnak”, hogy mindenféle faluszépítés, akár a házak renoválása, akár takaros kiskertek létrehozása, akár a templomok tatarozása számítsen ezentúl közmunkának. Ebbe még bele is mennének, mondták a polgármesterek, de ragaszkodtak ahhoz, hogy továbbra is ők mondhassák meg, hogy ki lehessen közmunkás. Még abba is belemennének, mondták, hogy az újdonsült Látogató-mozgalmak felvállalják a betegek látogatását, de abba már nem, hogy a szociális terület egészét átvegyék az önkormányzattól, a hozzátartozó pénzekkel együtt. „Nagyon szívósan tárgyalnak ezek az újdonsült civilek”, dohogott a nagyperenci polgármester, majd így folytatta, „és ha elszakad a cérna, kilépnek az együttműködésből, mennek a maguk civil feje után”. El is panaszolták, miképpen. Például plébániai zártkörű részvénytársaságokat alapítanak, vállalkozásokba kezdenek. Ezekbe vonják be a közmunkásokat, dupla pénzért, mint, amit az önkormányzatok törvényesen adhatnak.

A polgármesterek nekiszegték a kérdést Mikó atyának, tud-e minderről, hiszen a plébániák mégis csak hozzá tartoznak. Erre a kérdésre Edit nővér válaszolt, mert ezeket a vállalko-

zásokat ő szakfelügyelte. „Ha az egyházak iskolákat vehetnek át állami és önkormányzati támogatással, akkor miért ne próbálhatnának értelmes munkát teremteni ebben a reménytelenül munkanélküli világban”, kérdezte. „Az elfújhatatlan körmeneti fáklyákra gondol, kedves nővér?”, jegyezték meg gúnyosan. „Alig hihető, de nem lett ráfizetéses”, védte meg az akciót Gábor atya. „És mi van akkor, ha nem csak körmenetre, hanem politikai tüntetésre is rendelnek ezekből a fáklyákból?”, kérdezte a halmányi polgármester. Nehezményezték azt is, hogy egyházi áldással „balliberálisnak mondott álcivil szervezetek” is vállalkozásokat indítanak be Csereháton. Edit nővér elmagyarázta, hogy ezek a civil önkéntesek már Szabolcsban bizonyítottak, ahol megtanították az ottani cigányokat és a nagyon szegény nem cigányokat nem csak uborkatermesztésre, hanem a termények eladására is. Az alapítvány ajándékozta vagy hitelezte meg a vetőmagot és az eszközöket, és átadta a termelési és vállalkozási szakértelmet. „Itt nálunk nyúl-, nutria- és fogózzanak meg, strucc-tenyésztéssel is szeretnénk foglalkozni”, lelkendezett Edit nővér. „Egy strucc-farm kétségkívül idegenforgalmi látványosság lehetne”, szaladt ki a kupavári polgármester száján. „Egy másik plébániai vállalkozás pedig egy testi-lelki fitness központ tervét dédelgeti”, jelentette be Edit nővér.

Hiába jegyezte meg ezután a halmányi polgármester, hogy „Ezekkel a fáklyákkal mégis csak a tűzzel játszik, püspök úr”, a strucc-farmmal és a testi-lelki fitness központtal, valamint az ezután sorra kerülő villásreggelivel, mely szíverősítővel és lelket erősítő püspöki asztali áldással kezdődött és kolbászos rántottával folytatódott, jócskán oldódott a feszült hangulat. El is nehezültek kissé, így aztán igazi vezeklésnek érezhették Martonyi kolostorromjához való felkapaszkodást, amire három polgármester szabadkozva nem is vállalkozott. Így őket a holmijukat és elemőzsiájukat vivő erdészeti terepjárók cipelték föl. A kolostorromnál már békésebb hangulatban folyt az eszmezsere. Csak akkor torpant meg, amikor a vadászberényi polgármester megkérdezte Mikó atyát, hogyan szándékozik dönteni a „püspöki rezidenciáról”. Mikó atya tájékoztatta őket, hogy az egyházmegye plébánosai és plébániai kormányzói egy ellenszavazattal és két tartózkodással elfogadták azt a határozatot, hogy amíg csak egyetlen éhező marad a Csereháti Reformegyházmegyében, addig a püspökség a vadászberényi plébánián marad, és munkatársai (Mikó atya, Edit nővér és Pista) a helybéli körzeti iskola konyhájáról étkeznek.

A kolostorromnál a szendhelyi polgármester azt javasolta, hogy a püspök atya tiszteletére énekeljenek el egy odaillő éneket. El is énekelték elsőre a *Boldogasszony anyánk*-at, majd az *Isten, hazánkért térdelünk elődbe*-t. Ezután még a *Székely himnusz* következett volna, de Kálmán atya arra figyelmeztette őket, hogy egy keresztény szenthelyen talán ne énekeljenek az „őspogány” Csaba királyfiról. Ezt nagy nehezen elfogadták, de megkérdezték, hogy van-e újjogányság is. Ez a kérdés Mikó atyának ugyancsak kedvére volt, és szívesen mesélt nekik az ufó-hitről, az ezoterikus praktikákról, majd a celebek és sztárok istenítéséről.

Amikor Mikó atya indulást vezényelt a Mile-hegyre, többen elkámpicsorodtak, de ő azzal buzdította őket, hogy majd ott mondja el az ő hegyi beszédét. Akik nem értek föl az erdészeti terepjáróra, már szinte utolsó erejükkel kepesztettek föl a csúcsra, ahol leroskadva figyelték Mikó atyát. Ő ünnepélyesen felállt, középre ment, és csak annyit mondott: „Boldogok a lélekben szegények”. Amikor várakozva néztek rá, csak annyit tett hozzá: „Uff! Szólottam!” A csendet a szentandrászi polgármester törte meg azzal, hogy „Lehet-e a lélekben szegény amúgy gazdag?” Mikó atya remek kérdésnek tartotta, és arra kérte őket, gondolkozzanak rajta, ez legyen a házi feladat. Ezután megkérdezték Mikó atyát, mi az ő kedvenc nótája, de azt, hogy *Túl a vízen egy kosár*, rajta kívül csak hárman ismerték: Edit nővér, Balázs atya és Benedek diakónus. Ők négyen rá is kezdtek: „Túl a vízen egy kosár, abban lakik egy madár. / Abban lakik egy madár, aki engem rég hogy vár.” „Na, még egyszer!”, vezényelt Mikó atya, és most már vele énekeltek plébánosai és plébániai kormányzói is. „Várj madárkám, várj, várj, várj, este hozzád megyek már. / Megvizsgálom szívedet, véle szeretetedet.” Most már

óvatosan néhány polgármester is belekapcsolódott. „Túl a vízen zörgős malom, ott öröl az én galambom. / Ott egyebet nem örölnek, csak bút, s bánatot eleget.” Újabb polgármesterek csatlakoztak. „Nékem is van egy bánatom, odaviszem, lejáratom. / Egy szem búza, kettő rozs, felöntöttem, járja most.” Még többen csatlakoztak: „Én Istenem, halálom, nem ér engem az álom. / Mert az álom nyugodalom, a szerelem szívfájdalom.” „Ezt még egyszer, könyörögöm szépen!”, kérte a felsőszemerei polgármester. „Valóban, ez mélységesen mély érzésvilág”, jegyezte meg Kálmán atya. Megkérdezték Mikó atyát, hol tanulta. „Nem fogjátok elhinni, a szegedi piaristáknál”, felelte Mikó atya, majd hozzátette: „Nem akarok ünneprontó lenni, de van ennek még egy strófája, amit a piaristák elhallgattak előlünk, ami így szól: „Én Istenem, Teremtőm, de beteg a szeretőm. / Jaj, Istenem gyógyítsd meg, ha nem szeret, fullaszd meg!””

A nagyperenci polgármester torokköszörülés után szólalt meg: „Én sem akarok ünneprontó lenni, de a rossz nyelvek szerint püspök atyának is van itt egy madárkája, ami persze szerintem szemenszedett rágalom”. Balázs atya felpattant: „Én sem akarok ünneprontó lenni, de van Csereháton egy jól ismert polgármester, aki nem párjával jár a felsőpagonyi vadászházi bulikra, hanem másvalakinek a párjával, ami remélhetően szemenszedett hazugság.” A kínos csöndet Mikó atya törte meg: „Olyan papokat, aki párjával jár, bőven találtok Csereháton: 13 görög katolikus parókust és 16 református tiszteletest, és akad az én egyházmegyémbe is két tisztelendő, aki párjával jár, itt is vannak velünk: Benedek és Gábor tisztelendők, egyikük diakónus, másikuk felszentelt, de aztán pályát módosító pap. Egyik sorstársa, Dezsőfi Gergely atya, aki szociális munkás diplomával is rendelkezik, feleségével együtt a napokban fogja átvenni a felhídvégi plébániát. Amúgy meg párjukkal járnak a görög katolikusokon kívül a kopt, az etióp, a maronita, a szír, a káld, a szír-malabár és az örmény katolikusok is. És remélhetően mihamarább mi, római katolikus papok is, akik a katolikusok nagy többségét alkotjuk, választhatunk, hogy házasságban, vagy mint a szerzetesek, cölibátusban akarunk-e élni. Ami kettőnket illeti, mi már csak azért sem járunk együtt, mert Edit nővért csak két évre engedte el főnöke, hogy itt, a Csereháton titkárkodjon és beindítsa a plébániai vállalkozásokat. Ha igénylitek, és telik idejéből, bizonyára segíti majd a ti önkormányzati vállalkozásaitokat is.

Megint nagy csend lett. A vadászberényi polgármester törte meg. Megkérdezte Mikó atyát, hogy vajon tett-e már csodát, mert ez ugyan csak szóbeszéd tárgya. Főképpen a rózsafüzér társulatokban, így aztán anyósától, is hallhatott egyet, s mást. „Három kisebbit”, felelte Mikó atya. „Az első az volt, hogy egy borzasztóan elfajult politikai vitát kézzel-lábbal megszakítottam, és azt mondtam, hogy »megáldom ezt a vitát, hátha kijön belőle valami érdemleges.«” „És kijött?”, kérdezték. „Semmi az égvilágon, mert elnevezték magukat”, felelte Mikó atya, majd így folytatta: „A másik csodám, az volt, hogy Baranyában egy plébániai élsportolószurkoló találkozón legyőztem egy olimpiai bronzérmes nehézsúlyú birkózót. Komolyan! Nem hiszitek? Nyugalom, csak pingpongban. Harmadik csodám pedig az volt, hogy sikerrel korrepetáltam egy cigány fiatalembert matekból, fizikából, kémiából és angolból, hogy végre valahára, harmadszori nekifutásra elvégezze a nyolcadik általánost.” „És mi lett belőle?”, kérdezték. „Könnyen kitalálhatjátok”, biztatta őket Mikó atya. Ki is találták mindjárt: polgármester. A csodáit firtató vadászberényi polgármester arra hívta föl az ötletelő túra résztvevőinek figyelmét, hogy szemük láttára, de még inkább fülük hallatára megtörtént Mikó atya negyedik csodája is, hiszen a *Túl a vízen egy kosár* utolsó versszakát már mindenki együtt énekelte. Búcsúzáskor odasomfordált Mikó atyához, és szabadkozva azt mondta: „Ráveszem őket, püspök atya, hogy a következő kirándulásra a reformista kollégákat is elhívjuk, és ha mégis nagy veszekedés lenne belőle, majd szépen megáldja, és mi kinevetjük magunkat.”

Püspökségi pelikánok

Már nagyon várták a pelikánok születését a püspökségen. Pista éppen ministráns-kurzust tartott, és Mikó atyát kérte meg, hogy helyettesítse őt, ha „valami gubanc lenne”. Lett is. A miskolci költőmadár egyszer csak felállt, és Mikó atyával együtt csak nézte, hogyan repesztik meg belülről az újszülöttek tojásaikat, hogyan bújnak ki a csupasz és vak fiókák. Mit csinálhat egy szerencsétlen férfi, ijedezett Mikó atya, mert éppen Edit nővér sem volt elérhető. Hiába volt Mikó atya műszaki zseni, hiába értett még az orgonajavításhoz is, de madártani ismeretei botránnyosan hiányosak voltak. Nem volt mit tenni, Pistáért rohant, hogy csináljon valamit, mert anya nélkül éhen halnak a kicsinyek. Pista azt felelte, „a madarak nem szoptatnak, ezért az apák és a mostohaapák is etethetnek”. Mikó atya ezt túl szépnek tartotta, ezért felhívta az állatkert vízimadár gondozóját, aki megnyugtatta: a pelikánoknál nem csak a költésben, hanem a táplálásban is segítenek a hímek. Csak arra ügyeljenek, figyelmeztette őket, hogy az apa pelikánt az eddiginél még több hallal etessék, mert egyetlen fióka felnevelése mintegy 75 kilogramm halat igényel.

Most már legfőbb ideje, gondolta Mikó atya, hogy Edit nővérral kidolgozzák az egyház-megyei gazdálkodás alapjait. Aztán a hazaérkező Edit nővérral együtt nagy könnyebbséggel nyugtázták, hogy az önkéntes apa hozzálátott csemetéi gondozáshoz, ha nem is leggusztusosabban, de abszolúte szakszerűen: gondozója szakkifejezésével szólván „begytejszerű halpéppel” etette őket. Azt is megtudták, hogy nemsokára a kicsinyek majd maguk kotorják ki az ennyivalót a miskolci pelikán torkából. Úgyszólván már minden sínre került, csak arra nem számítottak, hogy a harmadik napon a kicsi madarak szemük felnyitásakor elsőnek nem nevelőapjukat vagy Pistát pillantották meg, hanem Mikó atyát. Nevelőapjuk nagy bosszúságára a kicsinyek Mikó atyát követték, hiába magyarázta a kis butáknak, hogy tőle nem kaphatnak halpástétomot. Megint fel kellett hívni a pelikán-gondozót, aki eljött a tisztességgel kiszolgált pelikánért, és megmutatta Pistának, hogyan készítsék el a halpástétomot, és hogyan etessék nevelőapjuk helyett a kicsinyeket. Néhány napig Mikó atya és Pista együtt etették őket, aztán már Pistát egyedül is elfogadták, mert ő szólította őket nevükön, ugyanis a páros szent vértanúkról, Kozmáról és Damjánról nevezte el őket. Immár utána totyogtak, és rendszeresen részt vettek a ministráns-kurzuson, és bekerültek a mindenszentek litániájába is. Ekkor már repülni tanultak, és Pista nagy büszkén magyarázta ministránsainak, és az éppen oda látgató Mikó atyának és Edit nővérnek, hogy ha Kozma és Damján felnőnek, 13 literes torokzacskójukkal fognak halászni, és hogy akár 5000 kilométeren keresztül képesek megállás nélkül repülni 56 kilométeres átlagsebességgel, 3000 méteres magasságban. Aztán hirtelen elhallgatott, és felkiáltott, „Jézusom!”, pedig tudta, hogy Mikó atya nem szereti a jézusozást. Pista ugyanis rájött, hogy ha majd Kozmának és Damjának kedvük tartja, bármikor elrepülhetnek, és ez végtelenül elszomorította.

A tananyagban éppen a szentségeknél tartottak, és miután mindenki „álmából felébredve is” tudta őket, Pista megengedte, hogy ministránsai újabb szentségeket is kitalálhassanak. Ilyen „helyi szentségek” lettek csereháti ministráns-berkekben a búbanat szentsége, az utolsó menet, a szenteltvíz, a szentálmodozás, a Szentatya, a Szentírás, az aprószentségek, a szentolvasó, a szentbeszéd, a szentlecke, a szentkép, a szentjánoskenyér, a szentjánosbogár és a barmolás (az állatok bérnialása). Az éppen arra járó Mikó atyának és titkárnak szemük sem rebtent. Mikó atya elmagyarázta, hogy a mai hét szentség csak a 11. századra alakult ki, előtte másfajta szentségek is voltak.

„Mi nővérek is pelikánok vagyunk, Jézus után totyogunk, mert őt látjuk elsőnek”, jegyezte meg visszafelé menet Edit nővér. „Én meg bármikor repülhetek, ha az MKPK megelégedi a csereháti reformot”, tette hozzá Mikó atya.

Intézmény és karizma

Már eléggé világosan kirajzolódott és konkretizálódott a csereháti egyházreform, amikor Imre atya (amelyen már Dezsőfi Gergely, a második bekonferált pályamódosító pap is részt vett mint felhídvégi plébániai kormányzó) arra kérte a „tisztelt grémiumot”, hogy még egyszer gondolják át az egyházi intézménynek a világi intézményektől megkülönböztető sajátosságait. És (szerencsémre) kifejezetten ragaszkodott hozzá, hogy erről a grémiumról is készüljön jegyzőkönyv.

„(A csereháti egyházreform 15. hetében, felhídvégi plébánia, házigazda Dezsőfi Gergely atya) Imre atya (körbetekint): Mondjuk ki, főtisztelendő atyák, hogy az egyház szent intézmény!

Balázs atya: Kimondhatjuk, de csak azzal a megkötéssel, hogy ha a nagy szenteknek is nagy az árnyéka, még nagyobb a szent intézményeknek.

Gergely atya (*látszik rajta, hogy kedvére van a téma*): És azt is hozzátehetjük, hogy az egyháznak is van emberi arca is, sőt azt is, hogy az egyház egyszerre szellemi és társadalmi intézmény.

Imre atya: Nem kellene leszögeznünk, hogy az egyház mégis csak karizmatikus intézmény?

Balázs atya (*ingerülten*): Az egyház mint hivatal a karizma intézményesülése.

Imre atya: A karizma, Balázs atya, mint tudjuk, természetfeletti adomány mások szolgálatára. A karizmatikus hivatal vezeti és építi az egyházi közösséget, a krisztusi karizma pedig a Krisztust megjelenítő papságban intézményesült. Ezt adta tovább Pál apostol Timóteusnak.

Gábor atya: Az egyház, Imre atya, a Szentírást követve mindig hangsúlyozta, hogy a krisztusi közösség is bűnös emberekből áll, és ennek következtében az egyház is ki van szolgáltatva az emberi gyengeségeknek.

Zsolt atya (*töprengve*): Én elfogadom, hogy az egyház alapjában véve karizmatikus, csak az a baj, hogy karizmája jócskán eltorzult. Például azzal, hogy a karizmája túl szoroson kapcsolódott az intézményhez, az meg a világi hatalmakhoz.

Mikó atya: Egyházreformra azért is szükség van, mert egyik tanítómesterem, Tomka Ferenc atya szerint az intézményesülés során egy szervezet (légyen az intézmény vagy közösség) óhatatlanul elkanyarodhat kezdeti karizmatikus szellemétől, sőt még ellentétbe kerülhet azzal. Előfordulhat, hogy vezetői már észre sem veszik az eltorzulást. Tomka atya még azt is hozzáteszi, hogy ha maga a karizmatikus alapító, vagyis Jézus Krisztus jönne is el újra, az eltorzult intézmény őt sem kímélné.

Kálmán atya: Mint Krisztust Dosztojevszkij nagy inkvizitora.

Imre atya: A mi jámbor szentképfestő atyánk, egyre gyakrabban lép ki eddigi biztonságos köréből.

Kálmán atya: Olvastad a *Karamazov testvérek*-et, Imre atya?

Imre atya (*szabadkozva*): Az az igazság, Kálmán atya, hogy ez egy nagyon vaskos ópusz, és még azt is bevallom, hogy az orosz szerzőktől máig meglehetősen idegenkedem. (*többen nevetnek, ki ezért, ki azért*)

Gábor atya: A karizma és az intézmény szembekerülhetnek, de jó esetben harmóniában lehetnek.

Edit nővér: Tomka atya fölteszi a kérdést: hogyan alakulhatott ki a történelem során az evangélium szellemével lényegileg ellenkező magatartás a kereszténységben? Azzal válaszol, hogy mint minden intézményesülő szervezettel, így az egyházzal is előfordulhat, hogy bizonyos mértékig szakít eredeti karizmatikus elveivel, és elkezd felhasználni a hatalom eszközeit.

Balázs atya: Sőt rövidesen átveheti a világi hatalom egész logikáját.

Pál atya (*jelentkezik*): Néha úgy érzem, püspök atya, hogy mi, csereháti plébánosok vagyunk az intézmény, te pedig hozzánk képest a karizma.

Mikó atya (*derülve*): Először is, mint püspök, Cserháton is elsősorban én képviselem az egyházi intézményt, másodsor is mi mindannyian, beleértve híveinket is, rendelkezünk ilyen-olyan karizmával.

Zsolt atya: De, ugyebár, belőlük túl sokat vagy mindegyiket egyikünk sem birtokolja? Ezért olyan fontos, hogy a közösségi egyházmegye, ha jól értem, különböző karizmákat hordozó egyének karizmatikus közösségeinek nagy közössége legyen.

Lajos atya: Bocsánat, a karizma és az életszentség nem ugyanaz?

Gábor atya (*fejét ingatja*): Szerintem nem, Lajos atya. A karizmatikus személy lehet az egyház megújítója, de nem feltétlenül szent. És fordítva: a szent, mint a szent hagyomány őrzője, szembehelyezkedhet az újítással.

Mikó atya: Emlékeztek, nemrég a rögválóság és az utópiahorizont kapcsolatáról beszéltünk. Így van ez a karizmatikus újító esetében is. Ő is az általa meghaladni kívánt hagyományból nő ki.

Balázs atya: Ehhez még azt is hozzátenném, hogy gyakran az új nemzedékek új emberei látványosan nem újítanak sem az egyházban, sem a világi társadalomban.

Levente atya: De miért nem a vallási intézményről és a vallási mozgalom viszonyáról beszélünk? És miért nem mondjuk ki, hogy a karizma otthona a mozgalom, és azt is, hogy a mozgalom a változtató, az intézmény pedig az, amit meg kell változtatni?

Lajos atya: Csakhogy, tudod jól, Levente atya, vannak negatív mozgalmak is, például az eretnek mozgalmak.

Gergely atya: Vigyázz, Lajos atya! Szent Ferenc mozgalma más pápák alatt eretnek mozgalomnak számított volna, de ő szerencsére kifogott egy vele párbeszédre és kompromisszumra képes bölcs pápát.

Mikó atya: A bölcs egyháziak, mint Ferenc pápa is, nagyon vigyáznak a sorrendre: előbb felméri a helyzetet, utána megítéli, értelmezik, még hozzá Krisztus nevében, végül pedig cselekednek. Tehát: felmérnek, megítélnék, cselekednek. Sokan ezzel szemben a megítéléssel kezdik, mert nem hisznek a szemüknek, és aztán hülyeséget cselekednek.

Benedek diakónus: Én úgy látom, bizonyára nagyon földhözragadtan, hogy intézmény és mozgalom, intézmény és karizma egymás nélkül nem léteznek.

Gábor atya (*kuncogva*): Hát igen, a karizmának is van karizma.

Edit nővér: A karizmát felfoghatjuk bennünk lévő egyszerre lelki és lélektani, egyszerre pszichikus és kegyelmi erőnek

Gábor atya: És a karizma karizmát imával edzhetjük

Imre atya (*kezeit széttárva*): Ámulva-bámulva, olykor elhűlve hallgatlak benneteket! Mégsem tudok szabadulni attól a gondolattal, hogy ebben a bizonytalan, széteső világban mégis csak a karizmával teli egyházi intézmény lehet számunkra biztonságos fogódzó.

Mikó atya: A fogódzó azért mégis csak a gondoskodó Isten és a „Ne féljete!” Jézusa.

Gergely atya: A történelem számomra azt bizonyítja, hogy az egyház magán viseli az emberi vonásokat, az intézményes gyengeségeket, és ezért folytonos megújulásra szorul, de Isten kegyelme és ereje mindig küld karizmatikus személyeket, akik a megújulás eszközévé lesznek: Assisi Szent Ferencet, Ferenc pápát, Tomka Feri atyát, Beer Miklós püspököt, Pál Feri atyát és téged, Mikó atya. Ti számomra azt képviselitek, hogy az egyház csak akkor maradhat hű Jézus Krisztus elveihez, ha struktúráját nem egy kor hatalmi-politikai-gazdasági rendje határozza meg, hanem az evangélium.

Zsolt atya (*lelkesen*): Szerintem azt kell megvizsgálni, hogy mennyire árad ki egy mozgalomból, egy intézményből, egy karizmatikus vezetőből Isten szeretete.

Edit nővér: Pontosán, ugyanis sokakban csak a vallásosság dominál, nem az élő hit. Sokakban a vallásosság valamiféle jó közérzet eszköze. Sokak számára a templom csendje afféle mentálhigiénés kúra. Levente atya (*az asztalra csap*): Abszolúte igaz! Ne misztifikáljuk a templomi csöndet! Miért ne lehetne a misére várva vagy a mise után jóízűen beszélgetni a templomban?

Mikó atya: Arra nem gondoltok, hogy az intézmény bűvöletében végig misézzük végig az egész vasárnapot, ahelyett hogy az egyik helyen töltenénk az egész vasárnapot.

Lajos atya (*kissé ijedten*): És mi lesz a többi helyen?

Mikó atya: Előbb-utóbb a közösségeknek kell megszervezni maguknak az Úr napjának megszentelését.

Imre atya (*fejét ingatva*): Pap nélkül ez, püspök atya, bajos.

Levente atya: Öt-hat misével és mindössze néhány hívővel még inkább az.

Mikó atya: A sok esetben lehangelő reggeli misék álcsendje helyett talán jobb lenne, ha a pap együtt reggelizne híveivel, és/vagy esténként egy-egy családnál, esetlen szomszédokkal kibővített családi közösségekben misézzen. Vagy pedig akkor és ott, amikor és ahogyan a közösségek igénylik.

Pál atya: Végül is szerintetek mi a vallási közösség kritériuma?

Edit nővér: Egyfelől ugyanaz, mint a világi közösségeké: a személyes kapcsolat, másfelől a „ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben”.

Imre atya: Attól félek, hogy ez az egész, amit felvázoltál, Mikó atya, mégis csak a „holnapra megforgatjuk az egész világot” jegyében fogant.

Mikó atya: Ha nem vetted volna észre, Imre atya, ezt itt és most tízen raktuk össze. Egyébként Csányi Vilmos etológusnak igaza van abban, hogy részproblémákat meg lehet oldani, de rippsz-roppsz mindjárt az egész nem. Ahhoz, ezt már én teszem hozzá, idő kell és kegyelem. Csakhogy láthattuk a kereslet-kínálat akció következményeit, hogy egyetlen pillangó szárnya némi idő elteltével onnan több ezer kilométerre vihart kavarhat.

Edit nővér: És, kérem szépen, pontosan ez a káosz-elmélet lényege.

Mikó atya: Hát akkor nem szüntetnéd meg a káoszt egy imával, Edit nővér?

Edit nővér: Jóságos Istenünk, növeljed bennünk karizmád karizmát, hogy elcipelhessük ezt az egyházreformot!”

Cigányúton

Mikó atya teljességgel igazat adott Benedek diakónusnak, hogy a csereháti egyházreform ügye nagymértékben „cigányügy”, így aztán ezt a kérdést előre sorolták. A megbeszélés Kisperencsen volt, ahol a lakosság egyharmada cigány.

„(A cserehát egyházreform 18. hetében, Kisperencsi plébánia, házigazda Benedek diakónus)

Gergely atya: Talán tudjátok, hogy húszévi papság után húsz évig szociális munkásként működtem, elsősorban családsegítőként. Dolgoztam a monori cigánytelepen is, ahol a telepi tanodában sziszifuszi munkával ugyan, de elértük, hogy minden gyerek elvégezze a nyolc osztályt. Hadd dicsekedjek azzal is, hogy nem cigány létemre (amivel nem dicsekszem) én vagyok az ország egyetlen cigány rasája.

Benedek diakónus: Magyarul lelki vezetője.

Gergely atya: Hát ezt honnan tudod?

Benedek diakónus: Otthonról, Gergely atya.

Gergely atya: Tudjátok-e, hogy közvetlenül a rendszerváltás előtt felvetődött, hogy az Ormánságban meg itt, Csereháton ki kellene alakítani egy-egy cigány autonóm területet? (*zúgás, morajlás*) Azzal érveltek a nagyokosok, hogy ezekben az enklávékban a cigányok hagyományos foglalkozásaikat gyakorolva, a saját kultúrájuk logikáját követve, a nekik tetsző keretek között majd boldogan élhetnének. Szerencsére a rendszerváltás elsöpörte ezt az abszurd, struktúra-konzerváló tervet.

Benedek diakónus: De mára spontán kialakultak ezek az elgettősodott települések, melyek rendszerint egymást érik, így kisebb-nagyobb gettó-régiók jöhetnek létre. Az integrált oktatás lehetne az egyik kivezető út, de ez eddig még csak mérsékelt sikereket hozott. Tudni kell, hogy a kis iskolák támogatása a gettóiskolák fennmaradását jelenti, ezek pedig éppen az Imre atya által áhított középosztálynak kínálnak lehetőséget, hogy a mélyszegénységben élő családok gyerekeit elkülöníthessék az övéiktől. (*többen jelentkeznek*) Még egy kicsi türelmet! Most olvastam egy tanulmányt *Iskolai szegregáció a perencshelyi kistérségben* címmel, mely a *Cigánynak lenni Magyarországon* című kötetben jelent meg. A tanulmány szerint a kistérség települések közül 17 olyan van, ahol a családok a többségi társadalomtól teljesen szegregált, gettósodott körülmények között élnek. Leleplező erejű, hogy az új iskolák rendre olyan településeken jöttek létre, ahol alig élnek cigányok, a gettósodott településeken viszont szinte lehetetlen a megfelelő színvonalú oktatás.

Imre atya: Kíváncsi vagyok, hogy mit ír a szerző a mi perencshelyi iskoláinkról?

Benedek diakónus: Azt, hogy a vitathatatlan szakmai presztízsű iskolákba elsősorban a nem cigány, nem szegény szülők gyermekei járnak. Ezen kívül a tanulmány kimutatja az iskolán belüli szegregációt is, amikor például a perencshelyi új iskolában az osztályokban a cigány gyerekek aránya átlagosan 7,1%, a B-osztályokban 17,1%, a C-osztályokban 23,6%, a D-osztályokban 31,7%. Nálunk pedig, a kisperencsi iskolában az A-osztályokban 52,7%, a B-osztályokban 90,7% a cigány gyerekek aránya.

Imre atya: Még azt hajlandó vagyok elfogadni, tisztelendő úr, hogy mindezek valóságos adatok, de, ahogyan a költő mondja, „Az igazat mondd, ne csak a valódit!” Márpedig, az az igazság, hogy a túlkoros és motiválatlan cigány tanulók hamar elveszítik a fonalat, unatkoznak, és zavarják a többieket. Ezért is nagyon helyes, hogy 16 évre leszállították a kötelező iskolába járást. (*zúgás, morajlás*)

Balázs atya (*szikrázva*): És ezzel az embertelen törvénnyel legtöbbjüket kilöki őket az utcára, vagy pedig közmunkára kényszerítették őket.

Gergely atya: Ezeket a túlkoros fiatalokat tényleg nem érdemes beleerőltetni a hagyományos oktatásba. Számukra olyan képzést kellene kitalálni, amelyben motiváltak lennének. Egy-másfél év alatt elsajátítható szakmákat, emellett számítógép-használatot, gépkocsivezetést, valamint angol nyelvet tanulhatnának, és talán még egy érdekes emberismeretre is rá lehetne őket kapatni.

Gábor atya (*ujjával felfelé mutat*): Ilyen képzést éppen a mi egyházunk szervezhetne.

Mikó atya: Gondolkozzunk erről is!

Lajos atya: És mit mondhatunk a jó hírű baktaházi iskolaotthonos oktatásról?

Edit nővér: Bár oda zömmel mélyszegénységben élő gyerekek járnak, szerencsére jó pedagógus csapat segíti őket.

Balázs Atya: Úgy tudom, hogy az otthont a felső tagozatos gyerekek többsége eleinte szigorú szabályokkal, aprólékos időbeosztással összeszorított kalodának érezte.

Edit nővér: Szerencsére Kereszty Zsuzsa és oktatáskutató társai tanácsára bevezették a klubnapközit, megjelent *Discimus*, a diákok által szerkesztett iskolaújság...

Zsolt atya (*felcsapja kezét*): Latin nevű újság Baktaházán! Nem semmi! Ráadásul a *Discimust*, ha jól tudom, legalább is részben, cigánygyerekek szerkesztik!

Edit nővér: És ma már Baktaházán a gyerekek szeretnek iskolába járni, nem számottevő az iskolai mulasztás, minimális az évfolyamisméltés. És itt a cigány és nem cigánygyerekek együttélése természetes. A cigánygyerekek kiemelkedő teljesítményt nyújtanak a készségtárgyakból, de egyre több közöttük a más tantárgyakból is kiemelkedni képes. És ami talán a legfontosabb, a roma gyermekek továbbtanulása száz százalékos lett.

Gergely atya: Tudjátok, az a feneség, hogy ez a jó példa is csak egy szegregált forma. (*megemeli hangját*) Márpedig, főtisztelendő atyák, szegregált környezetből szinte lehetetlen egyetemre jutni, vagyis értelmiséggé válni. De még középiskolába is nehéz bejutni, gimnáziumba alig-alig, szakközépiskolába csak-csak, leginkább még szakiskolába lehetséges.

Edit nővér: Ulickaja *Jákob lajtorjája* című regényében a főhős tanulási nehézségekkel küszködő, furcsán viselkedő, amúgy nagyon eredeti kisfiával végigjárja a gyermekklinika összes szakrendelését, végül beutalják őket a Defektológiai Intézetbe. A konziliumon a színházi látványtervező édesanya, idézem, „elképedve hallgatta az orvosok pontatlan kérdéseit és Jurik pontos válaszait”. Amikor a hétéves gyerek elé raktak egy lófejet, egy kutyát, egy libát és egy szánkót, majd megkérdezték, hogy melyik kép nem illik a többé közé, mit gondoltok, mi lett volna a jó válasz?

Lajos atya: A szánkó, mert négy közül az az egyetlen élettelen tárgy.

Imre atya: Én is a szánkóra szavazok, mert az a logikus megoldás.

Edit nővér: Jurik azonban előbb a lófejet, majd, amikor ez a válasz rosszak bizonyult, a libát választotta. Mit gondoltok, mivel érvelt a lófej mellett?

Kálmán atya: Mint festegető amatőr azt mondanám, hogy a többi kép mind teljes, a lónak azonban csak egy darabja szerepel.

Gergely atya: A liba mellett pedig azzal lehet érvelni, hogy szemben a lóval és a kutyával őt nem lehet befogni a szánkó elé.

Imre atya (*két kezével szorítja fejét*): Jóságos Isten! Mit akar ebből kihozni, nővér? Hogy a logika nem logikus?

Gergely atya: Azt, Imre atya, hogy ezzel teszttel a polgári középosztályi racionalitás mércéjét használva megpróbálják kiszűrni a normál iskolából a kisegítő iskolába valókat.

Zsolt atya (*felháborodva*): De hát ez teljesen kontraproduktív! Így éppen a legzseniálisabb gyerekeket szűrik ki a normálisak közül, és ezzel még a polgári középosztály gyerekeit is büntetik.

Imre atya (*fejét rázva*): Eredetiség ide vagy oda, a keresztény iskoláknak a felzárkóztatás lehet a feladata, méghozzá nem csak szakértelemmel, hanem nagy-nagy türelemmel és szeretettel.

Gergely atya: Szerinted honnan és hová kellene őket felzárkóztatni, Imre atya?

Lajos atya: Hát a semmiből, a mélyből, a kulturálatlanság mocsarából fel az átlaghoz, amit polgári középosztálynak nevezünk, és ehhez mi még bátran hozzátehetjük a keresztény jelzőt is. Idézőjel nélkül!

Edit nővér: Nem a semmiből, drága Imre atya! A Jóisten mindenkit megajándékozott ezzel-azzal, ilyen-olyan képességekkel. Ezt mi magunk is megtapasztalhattuk kereslet-kínálat akciónk keretében.

Imre atya: Amiből én, ugyebár, püspök atya engedélyével fel voltam mentve.

Pál atya: De hát ezek a hátrányos helyzetű cigányok és a nem cigány szegények még rendesen kommunikálni sem tudnak!

Edit nővér: Kérdés, mi történik azon, hogy „rendesen”. Verbális kommunikációjuk kétségkívül gyengébb, de a nem verbális kommunikációjuk akár gazdagabb is lehet az átlagosnál.

Gergely atya: Bizonyos képességeik valóban gyengébbek, mások jobbak, bizonyos értékekben hiányt szenvednek, másokban meglepően gazdagok.

Imre atya (*nyugalmat erőltetve*): Mégis csak a többségi normákhoz kellene őket igazítani, azokhoz kellene őket szelíd erőszakkal felzárkóztatni, megtanítani őket a kultúra nyelvére, nemdebár?

Levente atya (*fejét rázva*): Ezzel a szelíd erőszakkal próbáltunk, Imre atya évszázadokon át misszionálni, téríteni. Amúgy meg nem azzal kellene kezdeni, ahogyan ezzel ötszáz évvel ezelőtt a Kínában a jezsuita atyák próbálkoztak, hogy legelőször is megtanuljuk azoknak a nyelvét, kultúráját, szokásait, értékeit, akikkel jó akarunk tenni?

Imre atya (*csikorogva*): Csakhogy Levente atya, ezek a szegények már cigányul sem tudnak, már elveszítették saját kultúrájukat is, már nekik is csak a csillagok háborúja maradt. Már a gyerekeiket is ezekről az úrharcosokról nevezik el, és nem a mi szentjeinkről.

Zsolt atya: Van-e meggyőző példa a felzárkóztató hiánypótlással szemben a Szentlélek adományaira építő fejlesztő pedagógiára?

Mikó atya: Ó, persze! Például itt van nem messze, Ritók Nóra hejőkeresztúri iskolája, de kisebb fajta csodákban magam is tevőlegesen részt vehettem baranyai iskolakísérleteinkben, melyekben Havas Gábor és Kereszty Zsuzsa voltak segítségünkre. Az integráció mellett

nálunk is legalább annyira fontos volt az, hogy a hátrányos helyzetű gyerekeknek ne csak a nincseire, hanem kincseire is építsünk.

Lajos atya (*óvatosan*): Tudsz-e nekünk valami kézzel fogható bizonyítékot szolgáltatni, Mikó atya, elképzelések sikeres gyakorlati megvalósítására?

Mikó atya: Sokszor, sokféle célra alkalmaztuk a kutatók által kedvelt, jól működő világtesztet, mely például hittanosaink megismerésére, előrehaladásuk mérésére is felhasználható. Lerajzoltatjuk velük a világot. Az előnyösebb társadalmi helyzetű gyerekek világi szélesebbek, információkban gazdagabbak, mint a hátrányos helyzetűeké, ám a szegényebbek világi sem kifejezetten szegényesek. És ami a legfontosabb, olyan elemek is szerepelnek bennük, melyek csak alig, vagy nem találhatók meg az előnyösebb helyzetűek világaiban.

Edit nővér: Az előnyösebb és a hátrányosabb helyzetűek világi tehát kiegészítik egymást. Ez indokolja az integrált képzést. Ha ezt jól csináljuk, azt a hátrányosabb helyzetűek világrajzainak fokozatos gazdagodása bizonyítja. Hasonló a helyzet jövőképeikkel is, melyek gazdagodását a „Milyen lesz életem tíz év múlva”-jellegű lehet igazolni.

Lajos atya: Ez mind hihető, de azért, nemde, a pedagógiában is a szeretet a legfontosabb?

Edit nővér: Csakhogy okosan szeretni szerintem erkölcsi kötelességünk. Egyébként az integráció nem is a hatékony tanulást szolgálja elsősorban, hanem a szocializációt. Ha jobban tetszik, a nevelést. Már az iskolában össze kellene szoktatni a különböző társadalmi rétegeket, hogy később együttműködésre kész, előítélet mentes partnerei lehessenek egymásnak.

Balázs atya: Nem lenne jobb, ha egy integrált városi iskolába vinnénk el a cigánygyerekeket, ahol felfelé húzzák őket a jobb társadalmi helyzetű gyerekek?

Edit nővér: Jól látod, Balázs atya! Számos külföldi példa van arra, hogy nagyobb területi egységekben gondolkodva, a gyerekek szállítását megoldva lehet jól megszervezni az integrált oktatást. Mi magunk is kialakíthatnánk itt, falusi környezetben, saját erőből közösségi integrált iskolákat. De csak akkor, ha meg tudjuk győzni az előnyös helyzetű szülőket, hogy ez az ő gyerekeiknek is jobb lenne.

Gergely atya: Higgyétek el, hogy az elkülönítés sosem javít, hanem mindig ront az esélyeken.

Van azonban egy másik, talán még nehezebb feladat. Meg kellene tanítani a cigányokat önmagukon segíteni

Zsolt atya (*bólogat*): Vagyis halat fogni, nem csak halat kapni?

Gergely atya: Sajnos a szegények, főleg a cigányok ma mg jobbára csak afféle klienspatrónus viszonyrendszerben hisznek. Beléjük ivódott, hogy csak így lehet bármit elérni. Alig van valami tapasztalatuk a demokratikus formákról. Arról, hogy hogyan lehet közösen, egyenrangú felekként is érdeket érvényesíteni.

Balázs atya: Talán a mi újdonsült civil mozgalmaink és a plébániai vállalkozások keretében mégis csak megindul valami, nem gondoljátok?

Levente atya: De itt helyben mi sem tudunk nekik munkát varázsolni, amikor a többieknek sincsen. Ahol pedig lenne munka számukra, oda nem tudnak elutazni. Így aztán röghöz kötöttek.

Edit nővér: Most is visznek alvállalkozók mikrobusszal embereket dolgozni a fővárosba, feketén. A mi plébániai vállalkozásaink ezt legalísan művelhetnék. De ehhez még kevés az itteni cigányok és szegények szakképzettsége.

Zsolt atya: Az pedig igazán tragikus, hogy még az iskolázott cigányok helyzete sem habkönnyű. Mifelénk gyakori, hogy azokat a szegény közegekből származó cigánylányokat, akik egyetemre járnak, szinte biztos, hogy a falubeliek kiközösítik.

Benedek atya: Mert azzal, hogy tanulni kezdenek, gádzsóvá, azaz magyarrá válnak. A megbélyegzettség érzése mindennapos a romák életében.

Imre atya (*emelt hangon*): Szabadna kimondanom az igazat, nem csak a valódit? Csenyétét tényleg szegény cigányok lakják, csaknem száz százalékosan, akik a túlélésért küzdenek nap mint nap. Nyár végén csipkebogyót szednek, máskor gombászni járnak, vagy kukázni Miskolcra és Kassára. De az is igaz, hogy a kertjeiket felveri a gaz, a lakóházaik többsége omladozóban, se ajtó, se ablak rajtuk.

Benedek diakónus: Azért akadnak olyan családok is, akik ugyanannyi segélyből ügyeskedéssel fürdőszobát építenek...

Imre atya (*nyomatékkal*): És éjszaka kibontják a bolt falát egy kis enivalóért, és a boltos nem meri otthagyni az áruját. Reggel hozza, délben viszi, mert annyi a betörés. Ezért aztán a választék eléggé szegényes. Az önkormányzat szépen felszántotta kertjeiket...

Benedek diakónus: De nincsen pénzük vetőmagra. Gyakran csak vakarót esznek vacsorára. Állandó munkával mindössze három ember dicsekedhet, egyik a falugondnok, másik az óvodai dajka, harmadik az óvodai konyhai kisegítő.

Imre atya (*kipirulva*): De gyerekek persze születnek bőven. És sok cigány olcsókurva grasszál a Csenyéte körüli főbb utakon. Talán éppen az a probléma, hogy a segélypénzért semmit sem kell tenniük. Tarthatatlan, hogy egy népcsoport segélyre alapozza életét, vagy sérült gyereket hozzon a világra, csak azért, hogy még több segélyt kapjon. (*zúgás, morgás*)

Zsolt atya: Úgy hallottam, hogy az önálló paraszti gazdálkodás idején Csenyéte (igaz, kemény munka árán) el tudta tartani a helyi parasztságot, ők meg a faluszéli cigánytelep lakóit. A kolhozosítás bérmunkásokká züllesztette a „maga-ura” parasztokat, akik többé már nem tudtak munkát adni a cigányoknak.

Lajos atya (*jelentkezík*): Mint helytörténészkedő amatőr megtudtam, hogy a 19. századi csenyétei cigányság még nem telepeken lakott, hanem benn a faluban. A 20. század elején szorítja ki őket a gazdagodó parasztság a falu szélére, de az ötvenes években a cigányok kezdtek visszaköltözni a faluba, de ennek véget vetett a parasztság tömeges menekülése a faluból, és ezután Csenyéte kifalusi cigány gettóvá válása. Utoljára Csenyétén egy korábban afrikai önkéntesként dolgozó holland férfi próbálkozott társadalomfejlesztéssel. Egy Afrikában bevált burgonyafaj termesztésére próbálta rábírni a lakosokat, de kikötötte, hogy csak azoknak fizet, akik naponta megjelenek dolgozni. Havas Gábor és szociológus társai ezzel szemben azon az állásponton voltak, hogy egy-két óra munkáért is kelljen fizetni.

Balázs atya: Úgy tudom az lett a vége, akár egy tragikomédiában, hogy holland önkéntes a szomszéd faluból cigány feleséget választott magának, és hazament vele Hollandiába.

Gábor atya (*körülnéz, biztatva*): Hát akkor most mi következünk. Hátha nekünk sikerül.

Levente atya: A cigányokkal így, ahogyan vannak, mi sem tudnánk mit kezdeni. Először szocializálni kellene őket, arra épülhetne a vallás. Nem azt tanultuk, hogy kegyelem a természetre épít, vagyis arra, ami már megvan?

Mikó atya (*fejét ingatva*): De hát egyszer már elfogadtuk, hogy azokra a kincsekre építhetünk, amivel a legszegényebbek is eldicsekedhetnek. Másképpen: arra, ami lehetne. A kereslet-kínálat akcióban láthattuk, hogy mi mindent kínálnak és keresek a cigányok. Hinnünk kell, hogy Isten az üres helyekkel vezet bennünket.

Pál atya (*homlokát ráncolva*): Ezt hogy érted, Mikó atya?

Zsolt atya: Talán úgy, hogy Isten betölti hiányainkat?

Mikó atya: Majdnem! Talán ismeritek azt a kisgyerek játékot, hogy van egy kocka és a hat oldalán különböző formájú lyukak, és azokba kell bedugni a megfelelő formájú elemeket, a körbe a hengert, a négyzetbe a négyzet alapú hasábot, és így tovább.

Benedek diakónus: Ez már egész életünkre és egyházunkra is igaz. Visszatérve a cigányokra, az a baj, hogy a cigányok, bizony, egyházunknak sem nagyon kellene. Beer Miklós püspök joggal fájlalta, hogy a cigányok ügyében közreadott körlevelének nem lett foganatja. Püspöktársai közül szinte senki sem állt melléje. Arra, hogy „keresztényként nem utalhatjuk át a megoldást felelősségét másra”, meg hogy „nekünk kell kitalálni számukra felkínálható munkahelyeket”, püspöktársai azt felelték, hogy ez nem időszerű, nem fontos

Imre atya (*fejét rázva*): De mi nem is nagyon kellünk a cigányoknak, sokkal inkább kellene nekik a szekták. Egyébként én is hiába próbálkoztam, de cigányfiúk a cserkészlet helyett inkább indiánosdit, és még annál is inkább Star Wars-t akarnak játszani.

Benedek diakónus: És miért nem azt játszottátok, amit ők szeretnének, Imre atya?

Imre atya: Azt azért megkérdeztem tőlük, hogy kit akarnak legyőzni. Gonosz úrlényeket akartak lézerekard élére hányni. Még ha legalább a sátánt akarták volna...

Gergely atya: Valamire szeretném felhívni a figyelmeteket. Itt még nem, de már Ózdon, Parasznyán és Nekézsenyen nagy intenzitással működik a Magyar Pünkösdi Egyház cigánymissziója.

Lajos atya: Olyasmi, mint a görög katolikusoké?

Gergely atya: Nem egészen. Sokkal izgalmasabb. A pünkösdi misszió keretében alulról kezdeményezve sorra alakulnak szinte csak cigányokból álló közösségek, melyek önállósulnak, saját vezetőik vannak. Intenzív hitélet mellett munkát keresnek, szolidan élnek, nem részegeskednek. Míg 1974-ben csupán a görög katolikus, és az akkor talán baptistának, talán szabadúszónak definiálható uszkai közösség létezett cigány gyülekezetként, mára már 169 közösséggel számolhatunk.

Edit nővér: A csak cigányokból álló vallási közösségek nem a szegregáció malmára hajtják a vizet?

Gergely atya: Persze, lehetséges ilyen veszély, de ez a cigány ébredés még nagy meglepetéseket okozhat.

Mikó atya: Fel kell fedeznünk, mert, gyanítom, sokat tanulhatnánk tőlük. Ez lehetne a mi egyházmegyei cigány referensük egyik legfontosabb feladata. Gergely atya, mit szólsz hozzá?

Gergely Atya: Ezt szívesen vállalom, de a cigány referens legyen egy fiatalember, hiszen a cigányok is fiatalok. Benedek atyát javaslom.

Imre atya: Már csak azért is, mert, ugyebár... Szóval tudjátok, mire gondolok.

Benedek diakónus (*Imre atyához fordulva*): Arra gondolsz, Imre atya, hogy anyám kun volt, apám félig cigány vagy tán egészen az. Anyám szájából édes volt az étel, apám szájából szép volt az igaz.

(*Balázs atya, Gergely atya, Gábor atya, Mikó atya és Edit nővér tapsolnak.*)

Imre atya (*karját széttárva*): Rendben. Megadom magam. Csak aztán ne menjen cigányútra a csereháti egyházreform.

Mikó atya: Hát akkor ezért imádkozzunk, Benedek atya!

Benedek atya: Az eleje ismerős lesz: Raja jertjisar, Raja jertjisar, Kristush gracijar, Kristush gracijar, Raja jertjisar, Raja jertjisar. Boldog Ceferino, kísérj minket éberén szerető figyelemmel! Te is cigány vagy mint mi, és nagyon közel vagy Istenhez. Segíts, hogy hozzád hasonlóan mi is igazi keresztények legyünk. Kérjük Istenünket, hogy mindnyájan megértsük nagy bátorságodat, hiszen életedet adtad Istenért! Járj közben értünk, kapjunk erőt, hogy folytatni tudjuk utunkat Isten felé!”

Elakadók

Mint az Egyházforum religiográfusa sorra meginterjúvoltam a plébániák munkatársait, többüket, többször is. Elsőnek Imre atyával próbálkoztam, de amikor megtudta, hogy a religiográfus leginkább vallásszociográfus, azzal hátrította el a beszélgetést, hogy amióta ebben a kísérleti egyházmegyében a szociológia lett a teológia első számú szolgálóleánya, ha csak nem fordítva, ő majd inkább feloldozza azokat a szociológusokat, akiket előzőleg ő interjúvolhat meg egy alapos életgyónás keretében.

A többieket több-kevesebb nehézség árán sikerült többé-kevésbé megszólaltatnom. Először azokkal találkoztam, akikről az egyházmegyei összejövetelek jegyzőkönyvei alapján úgy gondoltam, hogy valahol elakadtak az egyházmegyei reformban. Felsőbergénybe kerülése előtt Pál atya a kicsi felhídvégi plébániáról érkezett, melyhez két filia és az oldalagosan ellátott Tornaszentjakab tartozott, egy másik kicsi plébánia, három filiával, melyekhez nem tartozott templom, így csak görög katolikus templomokban misézhetett. Ezeket és vendéglátóit azonban annyira megszerette, hogy szívesen lett volna a görög katolikus pap. Nem is annyira a házasság lehetősége miatt, noha csak 36 éves volt, de egyáltalán nem volt vállalkozó szellemű. Felsőbergény lakossága tízszer, felsőbergényi híveinek száma ötször akkora volt, mint ahonnan jött, mégis „sokkal kisebbnek” érezte magát, ugyanis Felsőbergény református erősség volt. Történetileg a felvidéki reformáció egyik központja, magyarázta Pál atya, és ezt az itteni kálvinisták mindig is éreztették (amit én is tapasztaltam). Ez annyira nyomasztóan hatott a katolikus közösségre, hogy az szép lassan elsorvadt, és csak 1928-tól kelt újra életre, de Pál atya úgy érezte, hogy „máig nem ébredt föl”. Pál atyát az itteni katolikus kisebbség léptéke is zavarta, hiszen Felhídvégen karácsonykor, húsvétkor, de még búcsú idején sem látott vasárnaponként ennyi embert a templomban, akik azonban addigi övéihez képest „rideg városi embereknek” tűntek. Egyáltalán nem sírták vissza a Szent István Rádióhoz áthelyezett Keve atyát, mert elkottyantották Pál atya előtt, hogy velük azért túl sokat nem törődött, mert idejét és energiáját szinte teljesen lekötötte a katolikus rádiózás, legfeljebb magazin műsorként hallgatható „rádiós miséit” kedvelték. Miképpen a felsőbergényi reformátusok „gyűtmenteknek” tekintették az ottani katolikusokat, így tettek Pál atyával is felsőbergényi hívei, a képviselő testület pedig „csökkentett üzemmódban működött”. Pál atya okkal érezhette, hogy afféle becsületes falusi taplónak nézik, hiába próbálkozott még filmklubbal is. A reformátusoknak két kórusuk is volt, de volt Felsőbergényben egy harmadik, egy úgynevezett ökumenikus kórus is, amelyben, ha nem kis kisebbségben, de kisebbségi érzéssel vettek részt a katolikusok. Amikor Pál atya feltárta Mikó atya előtt beilleszkedési nehézségeit, püspöke (megtudván, hogy Pál atya szeret zenélni és énekelni) azt tanácsolta neki, hogy lépjen be az ökumenikus kórusba, hátha jobban elfogadják, mind övéi, mind a „kálvinista atyafiak”.

Pál atya elmondta, hogy „otthon” (vagyis Felsőhídvégen és Tornaszentjakabon) eddig még sosem került igazán nehéz helyzetbe. Legfeljebb akkor (és ez azért évente előfordult), amikor szentéletű asszonyok azzal keresték föl, hogy megjelent nekik Szűz Mária, és általuk üzent (a plébánosnak és/vagy a híveknek és/vagy a magyar katolikusoknak). Pál atya szerencsére mindig el tudta intézni azzal, hogy ez mint magánkinyilatkoztatás egyrészt nagy kitüntetés, másrészt még csak a személyes vallási élet eseménye, nyilvános közzététele csak püspöki vagy pápai engedéllyel lenne lehetséges. Elmagyarázta nekik, hogy aki ilyen kegyemben részesült, egyházának teljes hittel és engedelmességgel tartozik, ami együtt jár a titoktartással is. Ugyanakkor Pál atya, és ezt bevallotta Mikó atyának, időnként elbizonytalanodott: hátha mégis éppen itt és most működik a Szűzanya. Azt is bevallotta, hogy ilyenkor szívesebben lett volna református lelkész. Mindenesetre elkezdte tanulmányozni a szakirodalmat, mely arra

figyelmeztette, hogy éppen azért nehéz megítélni a hívek magánkinyilatkoztatás-beszámolóit, mert a valláslélektan egyaránt számol a túlérzékeny idegrendszerrel, a hallucinációval, a kényszerképzzel és az eidetikus hajlammal. Azt is olvasta, hogy ha az egyén megbízható, ha az élmény tartalma és formája megfelelő, nem lehet kizárni az élmény valóságát, főleg akkor, ha maradandó kegyelmi ajándékokban is részesült az illető. Mikó atya bevallotta, hogy Szűz Mária üzeneteit eddig jobbra csak vallásszociológiai problémaként kezelte. Azzal kezdte, hogy megjelölte a világtérképen, hogy az utóbbi száz évben hol jelent meg Szűz Mária, majd hazánk térképére is berajzolta az utóbbi tíz honi Mária-jelenéseit. Mindkét léptékben azt tapasztalta, hogy leggyakrabban éppen ott jelent meg Mária, ahol a legnagyobb volt a nyomor, a nélkülözés és a szegénység. Mikó atya nagyon meglepődött, amikor erre Pál atya úgy reagált, hogy Szűz Mária helyében ő is pontosan így tett volna. Szemlátomást el is gondolkodott rajta. Aztán elmesélte, hogy kutatásai alapján Magyarországon évente átlagosan tíz esetben keresik fel papjukat, szinte kizárólag idős hölgyek, hogy Mária-jelenésekről számoljanak be. Papjaik minden második esetben valamivel lerázzák őket, a többi esetben megerősítik őket abban, hogy nagy ajándékban részesültek, minden tízedik esetben ezt a hívőközösség előtt is megteszik, minden huszadik esetben pedig kisebb helyi kultusz is kialakul, de ezek általában eléggé hamar elhalnak. Azt is elmondta Mikó atya, hogy néhányszor ő is találkozott „Szűz Máriával meglátogatott hívekkel”. Rendre megkérdezte őket, hogy nem üzent-e Szűz Mária azt is, hogy még önzetlenebbül támogassák a szegényeket, és amikor nemmel feleltek, fejét csóválva azt mondta nekik, „pedig mostanság mindenütt és mindenkinnek ezt szokta mondani a Boldogságos Szűzanya”.

A szomszéd városban működő Imre atya felajánlotta Pál atyának, hogy bevezeti őt „a városi pasztoráció rejtelmébe”. Bátorította, hogy ne ijedjen meg a reformátusoktól csak azért, mert valamikor ők voltak itt a kurucok. Biztatta, hogy alapítson ő is katolikus iskolát, de Pál atya sokkal szívesebben szervezte volna meg Felsőbergényben is a kereslet-kínálat akciót, mert az remekül sikerült neki „odahaza”. Amikor ezt kimondta, kissé el kis érzékenyült. Mikó atya azt javasolta, hogy vegye figyelembe a reformátusok érzékenységét, és egyelőre csak a katolikusok körében folytassa le az akciót. Amikor Pál atya azt magyarázta Mikó atyának, hogy ő ugyan tíz évvel fiatalabb önála, mégis legalább húsz évvel öregebbnek érzi magát, Mikó atya úgy reagált, hogy Pál atya talán egy kicsit belefáradt a papságba. Arra kérte, hogy még egy évig tartson ki, aztán kitalálnak számára valamit, esetleg külföldi tanulást vagy hosszabb tanulmányutat. Addig is, javasolta, kezdjen el valláslélektannal vagy vallásnéprajzzal foglalkozni, keressen néhány érdeklődőt, szervezzen szakkört, munkaközösséget. Ez meg is történt, Pál atya úgy érezte, „kifejezetten jót tett pszichohigiénés közérzetének”. Három év elteltével úgy érezte, egyre inkább belerázódik a csereháti reformba, egyre inkább ferencpápistának érzi magát, bár olykor-olykor „felöltik benne”, hogy talán mégis Imre atyának lesz igaza.

Két és fél éve a maga 39 évével a szirákházi plébános, Lajos atya is hasonló tünetekről számolt be Mikó atyának, mint Pál atya. Kereken kimondta (mesélte nekem immár megmosolyogva akkori saját magát), hogy tizenöt éves papsága után teljesen elbizonytalanodott hivatásában. Őt még a náluk is sikeres kereslet-kínálat akció sem „dobta föl”, mint Pál atyát, mert az akciót Lajos atya akkor még „túlontúl is világiasnak” érezte. Feltehetően a nála húsz évvel idősebb Imre atya hatására, akit Mikó atya felbukkanása előtt „lelki mentorának” tartott. Amikor Pál atya Csereháton megkezdte papi életét, Imre atya plébániai tevékenységét tekintette pasztorációs modellnek, de hamar rájött, hogy ha meg is tanulna ugyanúgy tárogatózni és bográcsgulyást főzni, mint Imre atya, megközelítőleg sem lenne képes úgy megnyilatkozni, felavatni, elnökölni, áldást adni és áldomást mondani, mint mestere. „Imre atya célra tör, én meg szöszmötölök”, mondogatta, és ilyenkor hüvelykujjával kegyetlenül önmagára bökött, hogy fájjon. Az ő egyetlen specifikuma hobbyja volt, a helytörténet, ami Imre atya életerős

dolgaihoz képest eléggé vérszegényke, állapította meg újra és újra. Egy darabig még azzal áltatta magát, hogy a liturgiában érzi magát igazán otthon, de aztán rá kellett jönnie, hogy liturgián belül igazából csak a temetést kedveli. Ennek megfelelően ki is találta magát: ő lehetne az egyházmegye „temetőlelkésze”, gondoskodna a halottak és a gyászolóik emberi méltóságáról, magasztalna (ugyanis minden elhunytban keresne és találna magasztalni valót) és vigasztalna.

Három év elteltével önironikusan mesélte, hogy nem bírta tovább, és „feladta magát Mikó atya színe előtt” mint a csereháti egyházmegye „legborzasztóbban legátlagosabb” papját. Emellett azzal érvelt, hogy hívei között bőven akad nála talpraesettebb, rátermettebb. Nevetve mesélte, hogy Mikó atya erre fellelkesült, és azt mondta, hogy ez remélhetően így van mindenütt Csereháton, mert akkor mindenütt hozzáértő apostolokra támaszkodhat majd az egyház-reform. Amikor Lajos atya mégis a temetőlelkészességgel hozakodott elő, Mikó atya egy komolyabb testi-lelki-gyakorlatot javasolt számára, emellett pedig azt, hogy ne a temetésbe meneküljön a szürkéségből, hanem a temetőbe, vagyis a temető lehetne helytörténészkedése tárgya. Kutassa a Cserehát temetőit, tárja föl kincseiket. Például ma már csak a csereháti temetőkben vannak zsidók, például Alsóvadászon, Aszalón, Baktakéken, hívta föl figyelmét Mikó atya, de Lajos atya folytatta: ő összesen 29 ilyen településről tud, sőt Szendrőváron két zsidótemető is van. Majd azt mondta: „képzeld el püspök atya, mi lenne, ha ők még mindig itt lennének közöttünk”. Erről aztán hosszasan beszélgettek. Megállapították, hogy akkor nekik, keresztényeknek kellene őket, mint idősebb testvéreiket megvédeni a szélsőjobbosok, gárdisták, hatvannégyvérmegyések háborgatásától. Abban is megegyeztek, hogy ha még itt lennének, bizonyára fellendítenék a kereslet-kínálat akció folyamányaként létrejövő plébániai vállalkozásaikat. Mikó atya arra kérte, gondolkodjon azon, hogyan lehet az ő emléküket beemelni a mai csereháti keresztények élő emlékezetébe. Lajos atya, miként a temetőkutatásra is, erre is szívesen vállalkozott, és ennek eredményeképpen kiállítások, megemlékezések születtek. Végül azt is elmondta nekem, hogy ha depressziójából nem is gyógyult ki teljesen, de képes ezzel viszonylag derűsen együtt élni.

Levente atyától, az alsóbergényi plébánostól legelőször azt kérdeztem, hogy annak idején mint újdonsült plébánosnak felajánlotta-e segítségét az egyházmegye legtekintélyesebb papja, többük akkori mintaképe, Imre atya. Ő erre elmondta, hogy Imre atya már alsóbergényi elődeire is féltékeny volt, mint Cserehát legnagyobb városának plébánosaira. Míg Imre atya városában, Perencshelyen a három csereháti nagy felekezet mellett csak evangélikusok és Jehova tanúk, náluk, Alsóbergényben rajtuk kívül száznál több baptista, adventista és pünkösdi is van, „így mi, római katolikusok erős konkurensok között lehetünk elsők az alsóbergényi közéletben”. És erre az odakerülése utáni hónapokban Levente atya felettébb büszke is volt, miképpen a különböző bizottságokban és elnökségekben, rendezvényeken és akciókban való részvételre felkérésekre is. Bevallotta, hogy amikor Mikó atya ezt firtatta, ő „kackiás öntudattal” azzal válaszolt, hogy miért is lenne baj, ha versenyszellemben vezeti az alsóbergényi plébániát, amelyet talán Mikó atya is a csereháti egyházmegye zászlóshajójának tekint. Miért baj, kérdezte, ha több ministránst szeretne, mint amennyi Imre atyának van. Miért baj, ha a Perencshelynél nagyobb Alsóbergénynek is lenne római katolikus iskolája. Levente atyát eléggé megdöbbenetette, hogy Mikó atya minderre csak bólogatott, és korholás helyett csak azt kérdezte, hogy hány apostola van már. Már abban a pillanatban, hogy ingerületen azt válaszolta, hogy Jézus Krisztusnak voltak apostolai, neki csupán csak hitoktatói, kántora, képviselőtestülete, ministránsai, továbbá rózsafüzér társulata, Hozsanna vegyeskara, Cursillo csoportja, ifjúsági és felnőtt hittanja és Szent Mónika Imaközössége van, megérezte, hogy „elszállt vele az önbizalom”. „Ezeket, ugye, nagyrészt Szilveszter atyától örökölted?”, kérdezte Mikó atya csendesen. Majd megkérdezte, hogy hány valódi közössége van, ugyanis az ilyenfajta csoportok a plébániai honlapokon ugyan „közösségek” néven neveztetnek, de hát

ezeknek csak jóval kisebb része „szerves és ihletett” közösség. Levente atya ekkorra már kezdte „kapizsgálni”, hogy mit is szeretne megértetni vele Mikó atya, és hogy mi is lehet a „plébániai üzem” és a „közösségekből felépülő egyház” közötti különbség. Mikó atya arra kérte, először is vizsgálja meg, hogy van-e köztük, beleértve még a képviselőtestületet és a ministránsokat is, valódi közösség. Másodszor nézzon körül, vannak-e hívei között olyanok, akikre rábízhatná a plébánia működtetését, ha, mondjuk, egy évre el kellene mennie misszióba, és nem kapna helyettest. Harmadszor pedig azt a házi feladatot kapta, hogy „kaparásza ki” hívei közül azokat, akik a papi munka valamelyik szegmentumához jobban értenek, mint ő, a plébános.

Végül szó esett az iskoláról is. Mikó atyának határozottan az volt a véleménye, hogy Alsó-eberegényben jól működő görög katolikus oktatási intézmények vannak: óvoda, általános iskola, szakiskola, gimnázium. Ezek mellé legfeljebb egy speciális képzés kapcsolódhatna, de csak akkor, ha nem vállalkozna erre is a görög katolikus szakiskola. Azok számára szerveznék, akik nyolcadik után nem mennek szakiskolába, és azoknak, akik 16 évesen abbahagyják az iskolába járást, hogy, így mondta Mikó atya, „boldogan vessék bele magukat a közmunkába”. Levente atya ekkor odahívta azt a hitoktatónőjét, aki fejébe vette, hogy valamit kitalál ezeknek a „kallódóknak”, de még csak, panasolta Mikó atyának, filmnézésig és a filmekről való beszélgetésig jutottak. Mikó atya szerint sok „üzemszerű hittan” még eddig sem jutott el. Egy óra alatt, főképpen Szilvia (a nyugdíjazásáig önkormányzati szaktanfolyami előadóként dolgozó hitoktatónő) ötleteire építve egy olyan szakképzést találtak ki, amelyben házépítéssel kapcsolatos szakmákat (kőműves, burkoló, szobafestő) és autószerelést tanulhatna, emellett gépkocsivezetői jogosítvány megszerzésére, valamint alapfokú angol nyelvtudás, középfokú számítógép és okostelefon használat elsajátítására lenne lehetőségük. Amikor Levente atya a hittant firtatta, Szilvia nővér kompromisszumként olyan emberismeretet javasolt, melybe bele van építve erkölcsi kérdések megbeszélése is. Ki tudja, miért hívták Szilvia nővérnek ezt a háromgyermekes elvált (Levente atya szerint elhagyott) és egyáltalán nem apácáskodó asszonyt, akit jóval inkább „anyácának” nevezhetek volna. Amikor Mikó atya elbúcsúzott, megállapította, hogy Szilvia nővér lehetne az egyik helyettese Levente atya feltételezett missziós távolléte idején. Mivel a görög katolikus szakiskola nem vállalkozott erre a „példánélküli” szakképzésre, Mikó atya Levente atyát bízta meg alsóeberegényi megvalósításával, ő pedig gondolkodás nélkül Szilvia nővérre bízta az ügyet.

Legvégül megkérdeztem Levente atyát, műveli-e még a futballt, itt, hazai pályán, Csereháton. Elmesélte, hogy miután Mikó atya a helyére tette őt, és ő teljes gőzzel belevetette magát az egyházreformba, oly mértékben hagyta abba a focit, hogy valósággal könnyörögni kellett Mikó atyának, hogy legalább egyházmegyei szinten hozzon össze egy csapatot, kereslet-kínálat alapon. Azóta már megyei első osztályú csapat lett a Csereháti Apostolok.

Permanens zsinat

A következő egyházmegyei megbeszélésen, melyet éppen ekkor nevezték el Grémiumnak, Mikó atya beindította az egyházmegyei zsinatot. Arra hivatkozott, hogy ők tizennégyen már eddig is ezt csinálták, de ő szeretné ezt az egész egyházmegye valamennyi katolikusára kiterjeszteni, persze csak fokozatosan. Balázs atya első lépésnek azt javasolta, hogy a rendszeresen temploma járó hívek körében szervezzék meg az egyházi a Kereslet-kínálat 2.0-akciót. Lajos atya úgy értette, hogy a hívek vallási és egyházi keresletével szemben az egyházmegyei papjai kínálnának „lelki javakat”, de Balázs atya (Mikó atya bravózását kiérdemelve) arra gondolt, hogy (mint a Kereslet-kínálat 1.0-ben) azt gyűjtenék össze, hogy a hívek mit tudnának és szeretnének adni az egyháznak, akár készség, javaslat vagy konkrét felajánlás formájában. Imre atya (mint házigazda) azt javasolta, hogy az újabb „kegyes társasjáték” helyett inkább arra szülessen javaslat, hogyan pótolják a kieső papokat. Magát ajánlotta tanácskozást „levezető elnöknek”, és ragaszkodott a jegyzőkönyv-vezetéshez, így aztán ennek a (bizonyos tekintetben sorsdöntő) megbeszélésnek a dokumentációja is rendelkezésemre állt.

„(A csereháti egyházreform 22. hetében, Perencshely, házigazda Imre atya)

Imre atya: Öt pap ment el, nem is akármilyenek, helyükre mindössze egy káplán, egy diakónus és két valamikori pap került.

Benedek diakónus: És egy püspök. (*kuncognak*)

Imre atya: Bocsánat, de én abban a gyakorlatban gondolkodtam, hogy egy püspök nem szokott plébániát vezetni.

Mikó atya (*huncutul*): De most Vadászberényben, ugyebár, szokik.

Gábor atya: A paphiány, Imre atya, világprobléma a katolikus egyházban, és amíg nem lesz a cölibátus választható, nem is várható előrelépés.

Imre atya: Ami a cölibátust illeti, én is úgy látom, hogy az egyház jó szándékkal, de erőszakosan akarta a szerzetesi életformát átvinni a világi papi életre.

Gergely atya (*bólogat*): Úgy látszik, sokan nem kapják meg a papság karizmája mellé a nőtlenség karizmáját is. Sok jó embert veszítettünk el, aki a papság mellé nem tudta vállalni a nőtlenséget.

Mikó atya: Akik nem gyengék voltak, mint ti sem, hanem, legalább is én így látom, az Úr-istennek más terve volt velük, veletek.

Benedek atya: Hát, bizony, a nőtlenségnél sokkal fontosabb a hit és a lelkes elkötelezettség a közösségvezetésre. És ha már nálam a szó, megjegyzem, a házas állandó diakónusok egy része pap szeretne lenni.

Mikó atya: Beer Miklós püspök atya mesélte, hogy diakónusai ez ügyben levelet írtak Rómába, a római hivatal azonban azt válaszolta, hogy Magyarországon nem eléggé kimerítő a teológiai oktatás.

Gábor atya (*felpattan*): Ez, hogy stílszerű legyek, oltári nagy cinizmus.

Imre atya: A megoldás szerzetesek behozatala. Talán tudjátok, hogy volt egeri egyházmegye borsodi redukciójában két indiai verbita atya dolgozik. Teljesen baráti alapon meglátogattam Chavvakula Lourduraju és Modestus Lando atyát Körömben, és megkérdeztem, mit gondolnak, lennének-e vállalkozó rendtársaik, akik szívesen jönnének hozzánk.

Zsolt atya (*élesen*): Hát azért talán egyeztethetél volna Mikó atyával, Imre atya! No és mit gondolnak?

Imre atya: Szerettem volna jó hírrel érkezni, de ők azt mondták, hogy nekik inkább Kínában vagy Afrikában lenne a helyük. Különben szerintem jobb lenne szalézi atyákat szerezni, még hozzá legalább hatot.

Balázs atya: Legelőször is talán fel kellene szentelni Gábor atyát és Gergely atyát.

(*Gábor atya és Gergely atya hevesen tiltakoznak*)

Mikó atya: Tudod, miért tiltakoznak, Balázs atya? Hát azért, mert ők már tipp-topp fel vannak szentelve! Csak most éppen parkoló pályán vannak. Még két sorstársukkal tárgyalok, de én is tudom, nem ez az igazi megoldás. Először is közösségeket kellene létrehozni, és abban kell reménykedni, hogy ők majd kihordják papjaikat.

Zsolt atya: Ez azért egy „tyúk vagy tojás”-probléma, Mikó atya! A közösségekhez, ugyebár, szükség van karizmatikus személyekre, akik körül azok kialakulhatnak.

Mikó atya: Nem régen beszélgettem erről Levente atyával, aki elvállalt három házi feladatot. Először is arról volt szó, hogy talán már vannak igazi közösségeink azok között, amiket közösségnek szoktunk nevezni. Például hittan csoportok, főleg a fiataloké és a felnőtteké...

Pál atya (*csüggetegen*): Már ahol vannak. És, ahol vannak, ott gyakorta csak kérészetűek, vagy nagyon gyorsan cserélődik tagságuk.

Mikó atya: Ilyenek lehetnek még a karitászcsoport, az énekkar...

Pál atya: Már ahol vannak.

Mikó atya: Ilyen lehet a képviselőtestület.

Imre atya: Az egy választott testület.

Mikó atya: Amiből jó esetben közösség is lehet. Aztán még ilyen lehet a rózsafüzér társulat...

Gábor atya: Ha, mondjuk, tagjai együtt zsúroznának, kirándulnának. Hasonló esetben ilyen lehet egy bibliakör.

Imre atya: Elvben egy plébániai kirándulásból is születhet közösség, de gyakorlatilag ezek inkább csak alkalmi közösségek, mint egy színházi előadásé.

Mikó atya: Közösség magja lehet egy nyugdíjas klub, egy baba-mama klub, egy ima-közösség.

Levente atya: Nálunk a Cursilló áll legközelebb a közösséghez. Ez Alsóbergényben egy Cursillo-tanfolyam egy Cursillo-élmény maradványa.

Mikó atya: Pedig a közösségek egy része közös élményből fakad.

Gergely atya: Amiket felsoroltatok, mind lehet közösség-lehetőség, közösség-mag, közösség-kezdemény.

Lajos atya (*jelentkezik*): Mi a bizonyíték arra, hogy valamelyik már igazi egyházi közösség?

Levente atya: Az, hogy nélkülünk, papok nélkül is meglennének.

Lajos atya: Én éppen most szervezek egy csereháti vallás- és egyháztörténeti kutatócsoportot, de nem hinném, hogy megmaradnának nélkülem.

Gábor atya: Attól közösségek, hogy mást is együtt csinálnak, mint az énekkari próbákon, a hittanórákon vagy a képviselőtestületi üléseken.

Balázs atya: Hogy nem csak feladataik, funkcióik és szabályaik vannak, hanem már szokásaik és hagyományaik is.

Benedek atya: És hogy tagjaik már rövid idő eltelte után hiányozni kezdenek egymásnak.

Mikó atya (*elismerően bólogat*): Ez idáig remek. Levente atyának volt egy második házi feladata is.

Imre atya: Egyházmegyei ministráns fociválogatott? Ez már nagyon esedékes lenne.

Levente atya: Második házi feladatom ennél jóval fontosabb és jóval nehezebb volt, Imre atya. Azt kérte Mikó atya, hogy, szó szerint idézem, híveim közül „kaparásszam ki” azokat, akik a papi munka valamelyik szegmentumához jobban értenek, mint én, a plébános.

Benedek atya: Fociban bizonyosan nem volt.

Levente atya: Ezt még nem sikerült letesztelnem. De egyebekben többeket találtam.

Imre atya (*kétkedve*): Csakugyan?

Levente atya: Egyikükkel Mikó atya is találkozott. Szilvia nővér nálam is jobb szervező, pedig ez volt eddig legfőbb papi erényem.

Zsolt atya: Miért csak eddig?

Levente atya: Mert Szilvia nővérral szemben már hátrányom. (*itt-ott nevetés*)

Edit nővér: Mely rendhez tartozik kolleginám?

Levente atya (*nevetve*): Igazat szólva ő nem apáca, hanem anyáca, három gyermekkel. (*kitör a nevetés*)

Balázs atya: Kikaparásztál-e másokat is?

Levente atya: Találtam egy idősebb urat, aki még a Nyíri-féle levelező teológián végzett. Máig buzgón olvassa a *Mérleget* meg az *Egyházfórumot*, amit én nem mondhatok el magamról.

Mikó atya: Akit érdekelnének ezek a folyóiratok, fenn vannak az interneten.

Levente atya: És van egy asszonyka, aki elvégezte a Szent lélek szemináriumot. Ő jobb lelki vezető lehetne nálam.

Imre atya (*homlokát ráncolva*): Hogy micsodát végzett?

Levente atya: Én sem tudtam erről, pedig tudhattam volna. Ez a Magyar Katolikus Karizmatikus Megújulás tanfolyama. Kamarás István vallásszociológus adatai szerint tíz olyan katolikus egyházközség közül, ahol számottevő közösségi élet mutatkozik, legalább hármannégyet karizmatikus mozgalomhoz tartozó pap és/vagy közösség vezet.

Imre atya (*szúrósan*): Ez ugyanaz a Kamarás, aki a *Ferenc pápa-legendárium*-ot írta?

Levente atya: Te is olvastad?

Imre atya: Egyelőre nincsen túl nagy kedvem hozzá.

Lajos atya: Akkor miért nem a karizmatikusoktól szerzünk papot?

Mikó atya: Mert természetesen még ők sem szentelhetnek pappá házas híveket. És máris itt vagyunk a harmadik házi feladatnál. Parancsolj, Levente atya.

Levente atya: A harmadik az volt, hogy ki helyettesíthetne engem híveim közül a plébánia élén, ha el kellene mennem egy évre valamilyen küldetésbe. Talán sejtitek, hogy nem találtam jobbat Szilvia nővérnél. (*sustorgás*)

Imre atya (*sziszegve*): És, ugyebár, még misézgetne is a tűzről pattant asszonyka? (*többen nevetnek*)

Levente atya: Nem figyeltél eléggé, Imre atya! Nem misézésről volt szó, hanem a plébánia vezetéséről.

Imre atya: Kíváncsi vagyok, hogy neked, Levente atya, mi maradna a misézésen és a gyónatáson kívül, ha találnál nálad jobb szervezőt, jobb teológust, jobb lelki vezetőt, de még talán jobb hitszónokot is.

Mikó atya: Akkor is ő maradna a pásztor, Imre atya.

Zsolt atya (*homlokához kap*): Ó, már kezdem kapizsgálni!

Lajos atya: Csak azt is vegyük figyelembe, hogy Alsóebregényben 9700 lakosból 3850 mondta magát a népszámláláskor római katolikusnak, nálunk Szirákházán 1178 lakosból 834, és ennek harmada cigány, vagyis nálunk sokkal kisebb a merítés nálunk jobb kikaparásához.

Levente atya: Nálam remélhetően még ennél is nagyobb, mert csak most kezdtem hozzá a kapirgáláshoz.

Zsolt atya: Javasolom, térjünk vissza a „tyúk vagy tojás”-kérdéshez! Először is essék szó a tojás, vagyis az egyházi közösség méreteiről.

Imre atya (*kisimult arccal*): Előbb kóstoljátok meg a tojásos-kolbászos lecsómat! Hátha majd ezt emlegetitek ezentúl a bográcsigulyás mellett vagy helyett.

(*Megebédelnék, oldódik a hangulat*)

Edit nővér: Ami a vallási közösség méreteit illeti, nincsenek merev szabályok. Egy plébánia-közösség lehet akár ezres méretű, de az eddig felsorolt közösségek 15-50 fősek voltak. Az etológus Csányi Vilmos...

Zsolt atya (*felkapja fejét*): A kutyás?

Edit nővér: És az *Emberi természet* meg az *Emberi viselkedés* szerzője. Szerinte az emberré válás folyamatában döntő szerepe volt a 20-50 fős közösségeknek, melyek magas szintű együttműködésükkel biztosították fennmaradásukat. Ezekben Csányi szerint olyan szociális vonzódás alakult ki, mely messze felülmúlta a főemlősöket azzal, hogy az ember az egyetlen, aki társaiért az életét is képes feláldozni.

Balázs atya: Mintha ez már kifejezetten rólunk, keresztény közösségekről szólna.

Edit nővér: Egyébként Csányi az emberi specifikumok között a hiedelmeket és benne a vallást is megemlíti.

Imre atya (*lihegve*): Mondja meg az etológusának, hogy vallás hit és nem hiedelem! (*zúgás*)

Edit nővér: Mikó atyával úgy látjuk, hogy a vallási közösségeknek a viszonylag állandó létszámú, 30-60 fős közösségeket tekinthetjük. Ilyenek lehetnek optimális esetben az egészen kicsi falvak római katolikus közösségei, de ide sorolhatók az ilyen létszámú plébániai munkacsoportok, amennyiben valódik közösségek.

Balázs atya: Tehát a feladat: a túl nagy létszámú plébániai közösségekből igazi plébániai közösségeket kialakítani.

Lajos atya: Az olyan kicsi falvakban pedig, mint minálunk, ahol van tucatnyi római katolikus, ugyanennyi görög katolikus és ugyanennyi református, létrejöhetne akár egy ökumenikus közösség is.

Mikó atya (*felderül*): De még mennyire! Akik, ha éppen nincs saját istentiszteletük, egymásért látogathatják. De erre majd akkor legyen szó, ha az ökumené ügyét tárgyaljuk.

Gábor atya (*jelentkezik*): Én szívesen előállok majd egy javaslattal, ugyanis mint tudhatjátok, feleségem református. És ami még ennél is rosszabb, nyugállományban lévő ifjúságvédelmi rendőrtiszt.

Zsolt atya: Szerintetek hány ilyen, harminc-ötven fős közösségre lenne szükség a mi egyházmegyénkben?

Edit nővér: Számításaim szerint, 30-50 fős közösségekkel számolva, a 74 település közül 11-ben csak 5-10 fős csoportok jönnének össze, a többiben legalább egy, összesen pedig körülbelül 140-150 közösség.

Balázs atya: Egy buktatóra el szeretném hívni a figyelmeteket. Szerintem már legalább tucatnyi helyen lehet olyan közösség, akik egy nagyobb közösség vallási elitjét képviselik. Ők lehetnek akár a többieket előre húzó, kívánatos, utánozni érdemes minták, de lehetnek belőlük közutálat tárgyát képező minta-keresztények is.

Mikó atya: Most akkor jöhet a „tyúk vagy tojás”-kérdés! Imre atya remek tojásos lecsójához (ha most a kolbászt zárójelbe tesszük) ugyanúgy szükség volt tojásra, mint Imre atyára. Tehát azoknak lehet igaza, akik karizmatikus közösségszínélőkkel is számolnak. Nos, ők lennének, amíg jobb nevet nem találunk számukra, az apostolok.

Zsolt atya: Ők lennének azok, akik valamilyen vallási vagy egyházi dolgot jobban tudnak művelni, mint a plébános?

Mikó atya: Nem feltétlenül!

Kálmán atya (*izgatottan*): Inkább olyan, hogyan is mondjam, hites, vagy még inkább hiteles emberek, akikre mind a hívek, mind mi, papok fölnézhetünk.

Mikó atya: Jól mondd, Kálmán atya! Akikre rá lehet bízni azokat, akik elfogadják őket.

Zsolt atya: No, ez megint egy „tyúk vagy tojás”-dilemma.

Mikó atya: No, akkor, atyák, csapunk bele a lecsóba, kaparásszuk ki híveink közül az apostolokat!

Gábor atya: Ha ez meglesz, kellene valami egyházmegyei apostolképző.

Mikó atya: Gondolkodj rajta, Gábor atya, de előbb zárjad le egy imával.

Gábor atya: Jóságos atyánk, aki azt is tudod, mi volt előbb, a tyúk vagy a tojás, nyisd meg szemünket a lappangó közösségekre és apostolokra, hogy rájuk építhessük egyházreformunkat!”

Sokszínűség egysége

A kis falvakban a kereslet-kínálat akció eredményeképpen közelebb kerültek egymáshoz a római katolikusok, a görög katolikusok és a reformátusok, még az olyan kicsi falvakban is, mint a 77 lakosú Abaújak, a 41 lakosú Pamlény, vagy a 22 lelkes Debréte. Mindazonáltal a Csereháti Reformegyházmegyében eléggé felemás módon alakult az ökumené, főképpen a katolikusok és a reformátusok között. Ami a lelkészeket illeti, szoros barátságok is születtek az egy településen szolgálók között, leginkább a római és a görög katolikus papok, valamint a görög katolikus és a református feleségek (köztük református lelkésznek) között. Ugyanakkor mindhárom részről tapasztalható volt mind kisebbségi, mind felsőbbbségi érzés. A római és görög katolikusok, ha nem volt más lehetőség, használhatták egymás templomát, katolikusok viszont ritkán (leginkább esküvők alkalmával) bukkantak föl a református templomokban, és fordítva. Ebben a tekintetben a Gábor atya és református felesége volt kivétel, akik már két évtizede egyik héten egyikük, másik héten másikuk templomát látogatták. Olyan közös szerveződés pedig, mint a felsőberényi ökumenikus kórus, meglehetősen ritka volt.

Amikor a permanens zsinat keretében előkerült ez a téma, amelyre Mikó atya görög katolikus és református megfigyelőt is hívott, többen „testvéregyházaknak” emlegették őket. Imre atya kifejtette, hogy ő igazából csak a görög katolikusokat tekintheti testvéregyháznak, a protestánsokat csak unokatestvéreknek (amire a református lelkész rábólintott, ő is így van ezzel), a zsidókat csak másodunokatestvéreknek, a többieket csak kedves ismerősöknek, a Magyar Püskösdi Egyházhhoz csak laza szálakkal kapcsolódó csereháti cigány közösségeket pedig leginkább szektának „apostrofálná”. „És hová sorolod az egyházunkhoz csak laza szálakkal kapcsolódó, ahogyan ők hívják magukat, ferencpápas cigány közösségeket?”, kérdezte Gergely atya, aki már felvette velük a kapcsolatot. Imre atya egy nagyot legyintett, majd azt dohogta. „Hová, hová? Remélem, hogy nem püspök atya legújabb kedvencei közé.” Mikó atya bevallotta, hogy mint ferencpápista, kifejezetten kedveli őket, a lényegre tekintve egy-egyben van velük. Már csak azért is, mert elfogadják őt papjuknak. Nem volt könnyű megértetni velük, hogy egyúttal püspökük is, ugyanis a szomszéd egyházmegyék püspökei elítélő körlevelet adtak ki ellenük, és persze akarva-akaratlan Ferenc pápa ellen.

Eléggé hamar megegyeztek abban, hogy bizonyos feladatokat, legelőször is a szegények gondozását, célszerű lenne mindhárom felekezetnek együtt végezni. Igaz, némi vita után, de végül Lajos atya javaslatára azt is elfogadták, hogy ugyan zsidók már sajnálatos módon nincsenek Csereháton, emlékükre a purimot és a hanukkát (hogy mik ezek, többségüknek el kellett magyarázni), valamelyik zsidó temetőben ünnepeljék. Mikó püspök még merészebb lépésre szánta el magát, amikor azt javasolta, hogy ahol nincs vasárnap mise, bátorítsák híveiket, hogy látogassák a másik két felekezet istentiszteleteit. Imre atyának semmi kifogása sem volt „szükséghelyzetben” a görög katolikus misék ellen, hiszen a szentségek „oda-vissza érvényesek”, de a református istentisztelet látogatása ellen kézzel-lábbal tiltakozott. Azzal érvelt, hogy náluk csak nagyon ritkán van úrvacsora, és ha lenne, az sem igazi vacsora, hanem csak afféle „ökumenikus nassolás” lenne. Miközben a református lelkész megfigyelő elvörösödött arccal kereste a szavakat, Gergely atya gyorsan megjegyezte, hogy neki szent meggyőződése, hogy Luther és Kálvin jót akartak, visszatérni a jézusi gyökerekhez, megújító hevületükben persze itt-ott túlzásba estek, akárcsak a katolikusok. Ezután Mikó atya odament tiszteletes kollégájához, átölelte, és jó barátját, Steinbach József dunántúli püspököt idézte, aki szerint „az úrvacsorán a feltámadt Jézussal vagyunk testvéri közösségben a bűneink bocsánatára, a Szentlélekkel való töltekezésre”. Mindenki kérdően nézett Imre atyára, hogy rendben van-e, amire ő azt felelte, hogy rendben, de az ördög a részletekben van, amihez Edit

nővér hozzátette, hogy a kisördög meg bennünk. Ebben aztán felekezetre való különbség nélkül kénytelenek voltak egyetérteni.

Végül abban is megállapodtak (és másnapra már meg is jelent a már két hete működő egyházmegyei internetes újságban, az Edit nővér által szerkesztett *Csereháti Örömhír*-ben), hogy a felekezeti párbeszédben senki nem birtokolja az igazságot, ezért a sokszínűség egységére kell törekedni, és hogy keresztény közösségekben mindennap hálát kell adni egymásért, hiszen ugyanazt a Krisztust keresik. A református zsinati megfigyelő meghívta mindannyiukat ebédre. Az ebéd utáni kávézás és iszogatás közben annyira feloldódott a hangulat, hogy a görög katolikus megfigyelő javaslatára nekiláttak egy ökumenikus mindenszentek litániája megszerkesztésének. Imre atya megszavaztatta, de két tartózkodással és az ő ellenjavaslatával a többség támogatta. A litánia végül is többek javaslatára vallásközivé vált, és mert annyira meg voltak vele elégedve, miután kaptak hozzá egy gyönyörűsége görög katolikus dallamot, közösen el is énekelték:

„Uram, irgalmazz nekünk! Hare krisna! Boruch Átá Adonáj! Allah akhbar!
Echnaton szent fáraó: könyörögj értünk!
Siddhārtha Gautama Szent Buddha: könyörögj értünk!
Mohamed szent próféta: könyörögj értünk!
Husz Szent János: könyörögj értünk!
Luther Szent Márton: könyörögj értünk!
Kálvin Szent János: könyörögj értünk!
Szervét Szent Mihály: könyörögj értünk!
Wesley Szent János: könyörögj értünk!
Bach Szent János Sebestyén: könyörögj értünk!
Szenczi Molnár Szent Albert: könyörögj értünk!
Mahátma Szent Gandhi: könyörögj értünk!
Luther King Szent Márton: könyörögj értünk!
Bhaktivédanta Szent Praphupāda: könyörögj értünk!
Bulányi Szent György: könyörögj értünk!
Emódi Szent László: könyörögj értünk!
Gyökössi Szent Endre: könyörögj értünk!
Szent Exupery: könyörögj értünk!
Hamvas Szent Béla: könyörögj értünk!
Pilinszky Szent János: könyörögj értünk!
Nemes Nagy Szent Ágnes: könyörögj értünk!
Szabó Szent Magda: könyörögj értünk!
Baradlay Szent Jenő: könyörögj értünk!
Nemecsek Szent Ernő: könyörögj értünk!
Szent próféták, guruk, szufik és dervisek: könyörögjetez értünk!
Szent szüzek, apácák, barátok és barátnők: könyörögjetez értünk!”

A permanens zsinat a nagy nyilvánosság előtt azzal kezdődött, hogy azokon a településeken vagy kistérségekben, ahol félezernél több katolikus élt, először havonta, majd kéthavonta, később negyedévente megrendezték az „zsinati akármik”-t. Ez alkalommal akárki akármit javasolhatott, kifogásolhatott, felajánlhatott, akárki akármit kérdezhetett és kérhetett. Ezt a nyilvánossági formát eléggé hamar átvették más felekezetek is, és több helyen felekezeti akármiket rendeztek. Kisvártatva megindultak az önkormányzati akármik is, és létrejöttek a csereháti világi és egyházi akármik kombinált változatai is.

Menekültek Vadászberényben

Egy évet szánt rá Mikó atya, hogy előkészítse szíriai menekültek csereháti befogadását. Legelőször is a csereháti viszonylatban se nem túl nagy, se nem túl kicsi települések polgármestereivel tárgyaltak. Hármat is találtak, akik teljesen nyitottnak mutatkoztak, de amikor sor került a települések lakóival történő megbeszélésre, egyiküket (nagy bánatára) a lakosság kis többséggel ugyan, de leszavazta. Ezután Mikó atya, a vadászi polgármester és az angolul jól beszélő Balázs atya vatikáni támogatással (útiköltség és pápai ajánlólevél) felkeresték a törökországi Kilis melletti menekülttábort. Olyan családokat kerestek, és az ottani baptista jószolgálati aktivisták segítségével elég gyorsan találtak is, akik egyfelől nem reménykedtek a hazájukba való közeli visszatérésben, másfelől nem akartak feltétlenül Németországba vagy Svédországba menni, hanem az ő egykori otthonukhoz hasonló méretű Vadászberénybe vagy Felhídvégre (Gergely atya falujába). Végül négy arabul beszélő szunnita és négy szír anyanyelvű, de arabul is értő keresztény családdal egyeztek meg. A négy keresztény család közül kettő a Szír ortodox egyház híve volt, amely ugyanúgy a sokmillió antikalkedóni miafizita irányzathoz tartozott, mint az etióp, kopt és más miafizita ortodox egyházak (akiknek ősei szembeszálltak a monofizitizmust elítélő kalkedoni zsinattal). A másik két keresztény család szír katolikus volt, akik ily módon Imre atya testvéregyház kategóriájába kerülhettek, a görög katolikusok mellé. Balázs atya emlékeztetett arra, hogy pátriárkájukat Mar Ignatius Joseph III. Younant nem sokkal látogatásuk előtt fogadta Orbán Viktor. „De nem jött létre üzlet, mert neki még keresztény menekültek sem kellettek”, jegyezte meg a vadászberényi polgármester, aki nagyon büszke volt arra, hogy lassan fogyó településére közel hetven új lakos és újabb három vallás hívei érkeznek.

Utolsó pillanatban mégis mintha megtorpant volna a vadászberényi polgármester, mert arra kérte Mikó atyát, hogy „papíron” a püspökség legyen a menekültek befogadója, az önkormányzat pedig csak lelkes támogatója. Erről Mikó atya hallani sem akart. Azzal érvelt, hogy őt egyrészt bármikor elhelyezhetik, másrészt pedig egész Vadászberényből csak a plébánia-kert az övék, a menekültek számárák kiszemelt és felújított házak, az oda vezető utak, az iskola, a bolt a településhez tartozik. Ragaszkodott hozzá, hogy továbbra is Vadászberény legyen befogadó, ő meg püspöki tekintélyével támogatja az ügyet. Végül is sikerült meggyőzni a polgármestert, főképpen azzal, hogy ott van még tartalékban Felhídvég, ahol a legboldogabban nyitnák meg kapukat a menekültek előtt.

A szíriai menekültek befogadásáról az egyházmegyei Grémiumot (vagyis a plébánosokat, a plébániai kormányzókat, a püspöki titkárt, az ugyanekkora létszámú laikus zsinati delegátusokat, valamint testvér- és unokatestvér-egyházak egy-egy zsinati megfigyelőjét) Mikó atya csupán tájékoztatta. Nem kellett őket megszavaztatni, hiszen a vadászberényi önkormányzat fogadta be a szíriai menekülteket püspöki támogatással, ebbe a Grémiumnak nem lehetett beleszólása. „De azért ezt is megbeszéljük, ugye, mint eddig mindent?”, kérdezte élesen Imre atya. Mindenki így gondolta, Mikó atyával egyetemben. Imre atya megint ragaszkodott a jegyzőkönyv vezetéshez.

„(A csereháti egyházreform második évének 2. hetében, iványi plébánia, házigazda Zsolt atya)

(Mikó atya és Balázs atya beszámolnak törökországi útjukról, bemutatják a befogadandó nyolc családot)

Imre atya: Sokan már ismeritek véleményemet, de a civil delegátusok és a megfigyelők kedvéért világossá teszem álláspontomat bevándorlás ügyben. *(többen kijavítják: „menekültek”)* Rendben, elfogadom, a bevándorlók egy részéről bebizonyosodhat, hogy valóban menekültek. És ha azok is, vagyis szerencsétlen menekültek, mi, akik aggódva féltjük magyarságunkat és

kereszténységünket, észre vesszük-e, hogy mikor melengetünk kígyót a keblünkön? Számolunk-e azzal, hogy majd, amiként a mi cigányaink is, ők sem tudnak vagy akarnak integrálódni? A Szentatya, sajnos, nem látja tisztán a bevándorlás veszélyeit, Benedek pápa bizonyára megvédené Európát.

Gábor atya (*indulatosan*): Ami féltve őrzött kereszténységünket illeti, mennyire és mitől is vagyunk keresztények, Imre atya?

Zsolt atya: Nem attól, hogy igenel válaszolunk Ferenc pápa felszólítására, hogy „Nyissatok ajtót! Lépjetek ki!”?

Gergely atya: Az a kérdés, Imre atya, hogy megszokásainkat vagy az odaadást tartjuk-e kereszténységünknek.

József, alsóbergényi delegátus: Vagy a gyűlölködő óriásplakát kampányt gondoljuk a kereszténység védelmének?

Mikó atya (*bólogat*): Szinte szó szerint ezt kérdezte Beer Miklós püspök atya is.

Imre atya (*összekulcsolt kézzel*): Könyörgöm, vegyétek már figyelembe, hogy a nyugati liberalizmus miatt kihalófélben lévő Európa ürességét egy egészen más kultúra fogja feltölteni, átalakítani, iszlamizálni. És azt is, hogy állandóan itt liheg a nyakunkban a terrorizmus...

Balázs atya: Isten ments, hogy védelmembe vegyem a terrorista gyilkosokat, de azért gondolkozunk el azon, hogy a terrorista is csak visszaüt, mert mi ütöttünk először, amikor gyarmatosítottuk és megaláztuk az arabokat.

Lajos atya (*jelentkezik*): Kikaparásztam, hogy nem is olyan nagyon régen Szíria legalább felerészben keresztény ország volt.

Balázs atya: A hozzánk érkező menekültek elmesélték, hogy a múlt század elején az örményekkel együtt majdnem ugyanannyi szír keresztényt is kiirtottak a törökök. Ezután elég sokáig megint békében éltek egymás mellett muszlimok és keresztények. A szíriai arab tavasz mozgalom fundamentalista szunnita vallási fanatikusai véres polgárháborúban szembefordultak a modernista alavita diktátorral. Majd a nyugatiak nem túl szerencsés beavatkozása után színre lépett az Iszlám Állam nevű nemzetközi terrorszervezet. És mindebből a legbékésebb keresztények húzták a legrövidebbet.

Kálmán atya (*türelmetlenül*): Száz szónak is egy a vége, főtisztelendő atyák, Jézus mindenkiért szenvedett keresztthalált, a muszlimokért is.

András, kisperenci delegátus: Kik ezek a szegény szerencsétlenek konkrétan, akiket ide hozunk?

Balázs atya: Hasonló kisvárosokban és falvakban éltek, mint mi, amíg volt hol élniük. Földművesek, állattenyésztők, kézművesek, technikusok és diplomások. Minden családban van, aki valamennyire ért angolul, többen pedig kitűnően. Vallásosságuk sokkal mélyebb, mint a miénk. Többségük azért jár még egy ideig feketében, mert családtagot gyászolnak.

Ágnes, homorkereki delegátus: És miből fognak élni, szegények?

Edit nővér: Amiből mi, csereháti szegények: nincsekből, kincsekből, kínálataikból, vállalkozásaikból.

Imre atya: Tudom, hogy már minden eldőlt, de mégis megkérdezem, nem lenne jobb egy már szinte kihalófélben lévő, nem olyan régen még 2-300 lelkes faluban elhelyezni őket?

(*élénk tiltakozás: „Gettóba”, „Karanténba?”, „Táborba?”*)

Mikó atya: Így sokkal jobb lesz, mert így majd lesz egy olyan magyar falu, ahol ezután majd római, görög és szír katolikusok, reformátusok, pünkösdi cigányok, szír ortodoxok és muszlimok élnek egymás mellett békében. Ahol majd a szíriai menekültek tanítják angolra a mi cigányainkat. Berlinben éppen most zsidók, keresztények és muszlimok éppen most egy közös imaház felépítését tervezik, az *Egység házát (House of One)*, amely egyszerre szolgál zsinagógaként, mecsetként és templomként. A három egységet egy közös tér fogja összekötni, amely lehetőséget teremt a találkozásokra. Már felvettem velük a kapcsolatot, és ők szívesen támogatnák, hogy Vadászberényben is létrejöjjön hasonló létesítmény. Uniós segítségre is számítok.”

Mivel tudni lehetett, hogy a magyar hatóságok „beérkeztetési” eljárása hosszú hónapokig elhúzódhat, ezért pápai ajánló levéllel érkeztek meg a szíriaiak a Liszt Ferenc repülőtérre. Itt az immár 520-ról 600 főre gyarapodó Vadászberény küldöttsége, valamint (hogy a polgármester mellett már ismerős arcokkal is találkozzanak) Mikó atya és a szorgalmasan arabul tanuló Balázs atya fogadta őket. Rajtuk kívül senki más nem tudott róluk, mert az akciót sikerült a legteljesebb titokban tartani, ami még (maguk sem hitték, hogy ez sikerülhet) két hónapig eltartott, a cserehátiak és a menekültek összeszoktatásának sikeres beindulásáig.

Az egyik plébániai vállalkozás autóbuszával érkező szíriaiakat megpillantva a vadászberényiek először is megállapíthatták, hogy bőrszínük alapján nem igen lehet megkülönböztetni egymástól sem a szíriai muszlimokat és keresztényeket, sem a szíriaiakat a csereháti cigányoktól. Ruházatuk sem nagyon tért el az itteniekétől, ugyanis a másfél-két évi fogolytábori élet (az európai és amerikai ruhasegélyek miatt) eléggé nagy mértékben európaivá alakította küllemüket. „Ezek tök olyanok, mint mi”, állapították meg jó néhányan. „A férfiak olyanok, mint Omar Sherif”, jegyezték meg a lányok, asszonyok, „a nők meg mint a Seherezádék”, konstatálták a férfiak.

Az érkezőket előbb a főtéren rendezett ünnepségen nagy vendégség fogadta, ami saját házaikban és kertjeikben folytatódott a szomszédok részvételével. Másnap a szír katolikusok elmentek a testvér felekezetre, a görög katolikusok templomába, a szír ortodoxokat pedig elvitték Miskolcra, bemutatták őket Tyihon püspöknek, a Magyar Ortodox Egyházmegye kormányzójának, aki Kirill atyára bízta a további kapcsolattartást. Ők is a görög katolikus templomban tartották liturgiájukat, amit más felekezetűek is megcsodáltak. A muszlimok ideiglenesen a református imateremben találtak otthonra. A tiszteletes megengedte, hogy megjelölhessék a falon Mekka irányát. Ide hívhatta meg Mikó atya a miskolci muszlim közösség imámját.

A menekültek többsége hamar munkára talált. Akadt köztük két buszsofőr, akik a plébániai vállalkozások autóbuszaival szállították a 60-100 kilométerre fekvő munkahelyekre azokat, akik helyben vagy közelben legfeljebb csak közmunkára számíthattak, akiknek a munkaközvetítéssel is foglalkozó plébániai vállalkozásnak sikerült munkát szerezniük. Négyen angolt tanítottak környező iskolákban és a plébániai vállalkozások nyelvtanfolyamain, miközben gyorsan haladtak előre a magyar nyelvben. Ketten informatikusként találtak munkát, a többiek főképpen kisállat-tenyésztéssel, méhészkedéssel és uborkázással foglalkoztak. Amikor aztán a vadászberényi plébánia és a helyi önkormányzat közös vállalkozásaként megkezdődtek a vadászberényi állatkert munkálatai, a helyi és a környékbeli őslakosok mellett a szíriaiak közül is többen itt kaptak munkát. A szíriai kisgyerekek a vadászberényi körzeti oktatási központ óvodája, a 7-14 éveseket általános iskolája fogadta. Az iskolások természetesen elsősorban magyarul tanultak, de igyekeztek bekapcsolódni osztályuk különböző óráiba. A középiskolások számára személyre szóló programokat dolgoztak ki.

Az önkormányzat a főtéren jelölte ki az itteni *House of One* imaház helyét, amelyet itt *Ökumenikus templomnak* neveztek, tágabban értelmezve, és a nem keresztény vallásokra is

kiterjesztve az „ökumené” jelentését. A templom tervezőjét, Klemm Gabriellát, bencés barátja ajánlotta Mikó atyának mint több izgalmas bencés fejlesztés kreatív kigondolóját. A templom liliomot formázott, mely egyaránt tekinthető keresztény és muszlim szimbólumnak. Hat szirma mint a középkorból, Isten templomából nyíló hat imahely szolgált a római katolikusok, a görög katolikusok, a szír katolikusok, a reformátusok, a pünkösdiek és a muszlimok számára. A muszlimoké Mekka felé nézett. Vallási szimbólumok csak a kápolnáknak voltak, Isten templomában csak a hajnali, nappali, esti és éjszakai ég természetes fényei. Ez a közös ima és a találkozás helye volt. Az ökumenikus templom (melyet csakhamar csak *Liliom*nak hívtak) felszentelése úgy történt, hogy a különböző vallások és felekezetek hívei Isten templomában halkán imádkoztak saját nyelvükön és rítusuk szerint, majd beléptek saját kápolnáikba, és szertartásaikkal „aktiválták” azokat.

Apostolkodás

A következő fél év az „apostolkodás” jegyében telt, ami a csereháti egyházmegyei reformban másfajta jelentést kapott, mint az elterjedt egyházi szóhasználatban, ahol ez az egyház laikus tagjainak részvétele katekézisben, szociális gondozásban, a karitatív tevékenységben és a missziók ügyének elősegítésében. Csereháton ez elvileg minden hívő feladata lett volna, de persze elsősorban maguk az apostolok művelték, noha az ő fő feladatuk egyrészt a közösség-építés, másrészt olyan papi tevékenységek végzése volt, mint az igeliturgia, lelki beszélgetés, a temetés és a keresztelezés. Olyan képzést próbáltak kialakítani számukra, ami nem valami gyorstalpaló papképzés, de nem is az apostolkodás valamelyik tevékenységére (például ifjúsági munka, cigánypasztoráció, családpsztoráció) irányuló szakirányú képzés volt. Mivel az igeliturgia (és benne a homília) és a lelki beszélgetés is beletartozott az apostolkodásba, ehhez középiskolai végzettség szükségeltetett. A hatvan apostol fele volt nő, és a szükséges végzettség miatt egyelőre még csak ötöde cigány. Rajtuk kívül akadtak még húszan-harmincan, főleg cigányok, akik hajlandók voltak iskolapadba ülni, csak hogy előbb-utóbb apostolok lehessenek. Az alsóebergyeni görög katolikus gimnázium vállalta, hogy eljuttatja el őket érettségiig.

Amikor Mikó atya (Edit nővér javaslatára) megkérdezte az apostolképzésben résztvevő hatvan jelöltet (huszonegytől hetven évesekig), hogy közülük kik szeretnének papok lenni, amennyiben Ferenc pápa engedélyezné felszentelésüket, kéttucatnyian jelentkeztek. Számukra olyan képzést szerveztek segítőkész papnevelők segítségével, hogy később levizsgázhassanak a Beer Miklós püspök egyházmegyéjében működő lelkészképző főiskolán. Az apostolképző tananyagának összeállításában a cserehátiak segítségére voltak Tomka Ferenc, Nobilis Márió, Somos László és az Egyházfórum munkatársai.

Az apostolkodást végzők közül az idősebbek az igeliturgiát szerették legjobban, amit a hívek jogosan neveztek misének, mert minden pontosan úgy volt benne, mint a „rendes misében”, noha a „misézők” tudták jól, hogy ők nem misézhetnek. A mise áldozati részének is elmondták teljes szövegét, de oly módon, hogy ezeket a részeket így vezették be: „ilyenkor a pap ezt mondja”. Az idősebbek ugyancsak örömmel és sikeresen művelték a szociális gondozást és a karitatív tevékenységet is. A fiatalabbak érthetően a fiatalok pasztorációjában buzgólkodtak és jeleskedtek legszívesebben. Ha nagyobb számban vettek részt fiatalok az igeliturgián, „heavy metal-miséket” szerveztek, de fáradhatatlanok voltak a magányos öregek gondozásában is.

Amikor a permanens zsinat keretében szó esett az ifjúsági körében végzett lelkipásztori tevékenységről, komoly összetűzésre került sor Imre atya, a vele némely kérdésben egyetértő Pál és Lajos atya, valamint a fiatal apostolok között. Az ifjúsági összejövetelekre ajánlott olyan játékos ötleteket, mint a „Küldjünk SMS-t a Jóistennek!”, mint a „Mely szavakkal köszöntenéd Szűz Máriát?”, mint a „Mit kérnél kölcsönbe a Jóistentől?” és mint az „Írjatok legendát »Krisztus urunk Szent Péterrel a Cserehátot járja« címmel, és játsszátok el!” még csak elfogadták. Az „Örül-e a Szűzanya, ha szerelmesek vagyunk?”, az „Ünnepelhet-e egy katolikus házaspár vallási ünnepet szeretkezéssel?”, a „Rendezhetünk-e techno-house partyt lelkigyakorlat keretében?” már kivágta náluk a biztosítékot. Imre atya hosszasan ismertette az ő gyakorlatát, bemutatva, hogy „hogyan fogja meg a fiatalokat”, „hogyan szédíti őket Jézus szeretetébe”, „hogyan faragja a lányokat Szűz Máriának, a mennyek királynőjének udvarhölgyeivé, a fiúkat lovagjaivá”. Erre az egyik fiatal apostol, aki fülbevalót, a feje tetején pedig szolid taréjt viselt, megkérdezte Imre atyát, érti-e azt, hogy: „Az a guzmis party egy azzal brájlzi hip-hoppal egy nagy számóca volt, vaze, viszont tuti zsír volt az a spíler metálós”. „Csak számócát és zsírt”, komorodott el Imre atya, de a tarajos apostol bebizonyította neki, hogy még ezt sem érti, mert mindkettő azt jelenti, hogy „luvnya”, vagyis „szar”. „Már most, Imre atya, aki nem érti ezt a nyelvet, hogy a retekbe akarhat ifjúsági pasztorációt csinálni?”

szegezte neki a kérdést a fiatal apostol. Imre atya erre nagyon-nagyon szelíden visszakérdezett: „És akkor szerinted én mit csinállok a fiatalokkal?” Erre néhány fiatal apostol felröhögött, a többiek meg fölnéztek a plafonra.

Váratlanul Kálmán atya szólalt meg, akit ritkán hallhattak ilyen témában. Azt magyarázta, hogy a misszionálás és az igehirdetés kulcskérdése igenis a megfelelő nyelvhasználat és a megfelelő fordítás. A mai ember, magyarázta, már Shakespeare csodálatos Arany János fordítását sem érti, például azt, hogy „vérnősző barom vérparázna ágyán kéjeleg”. Mikó atya azzal próbálta a kétféle pasztorációs szubkultúra képviselőit összebékíteni, hogy egyrészt Imre atyának mégis csak hús-vér fiatalokat sikerült megszólítania, másrészt azt az álláspontot is védte, hogy legmélyebb hitünket vagy legcsodálatosabb istenélményünket leghitelesebben azoknak a nyelven fejezhetjük ki, akikhez el akarjuk juttatni. Elmesélte, hogy ritkán találkozott olyan meggyőző hittel, mint egy alkalommal a budapesti villamoson, amikor egy orrkarikás, szegecses dzsekis fiatalember átölelve egy lila hajú társa vállát, mélyen a szemébe nézve azt mondta: „Nem érted, bazmeg, hogy a Jóisten szeret téged, bazmeg?” Nem kellett csodálkozni azon, hogy ez a hitvallás szállóigévé vált a csereháti egyházreform radikális irányzataiban.

Az apostolkodásnak messzire híre ment. Nemcsak az Imre atya által liberális médiumoknak nevezett csatornákon, hanem egyházi berkekben is. Nyilván ennek hatására is történt, hogy Beer Miklós a Csereháti Reformegyházmegyébe küldött kispapokat lelkipásztori gyakorlatra, és ezt megtette jó barátja Fabiny Tamás evangélikus püspök is. Így aztán a nagyperenci Lutheránusok mellett évszázadok múltán újabb evangélikusok jelentek meg a sokvallásúvá váló Csereháton.

A plébánosok, pontosabban a plébániák irányítói (légyenek ők papok, diakónusok, pályamódosító papok párjaikkal) szerepe az apostolok színre lépésével ebben az egyházmegyében megváltozott, afféle esperesek lettek, más hasonlattal élve úgy viszonyultak az apostolokhoz, mint az eredeti Jézus-mozgalomban a tizenkettő a hetvenkettőhöz. A plébánosok a hozzájuk tartozó 10-12 apostollal alkottak kisebb közösségeket. A közösségekhez nem tartozók többsége nagyobb városi plébániához tartozott. Az apostolok egyfelől állandóan kínálgatták őket is közösségekkel, programokkal, másfelől (amennyiben ők nem jelezték, hogy ez terhes számukra) ugyanúgy „gondozták” őket, mint a magányos öregeket.

Sokan úgy látják, hogy az apostolkodás legnagyobb eredménye az lett, hogy (bár a szegények aránya alig-alig csökkent) az egyházmegyei reform harmadik évének végére sem éhező, sem fagyoskodó nem maradt Csereháton. Azzal kezdték, hogy az apostolok feliratokat helyeztek el a leginkább kiszolgáltatottak házában: „Ebben a házban éheznek!”, „Ebben a házban fáznak!”. A helyben lakók egy része megmozdult, de ez az akció még nem hozott áttörést. Ezután (egy emlékezetes, böjtöléssel egybekötött, másfél napos „válságtanácskozást” követően) a „Ti adjatok nekik enni!” jegyében folytatódott a kampány, immár jóval nagyobb hatással. Főleg azután, hogy a görög katolikusok és a reformátusok is bekapcsolódtak.

Az apostolkodás másik kézzel fogható eredményeként olyan módon változott meg az egyházmegye pénzügyi helyzete, hogy Mikó atya betarthatta ígéretét: ha megengedhetik maguknak, Csereháton egyházuk semmiért nem fog pénzt kérni. A plébánosokkal és az apostolokkal abban egyeztek meg, hogy teljes mértékben beavatják híveiket az egyházmegye és a plébániák anyagi ügyeibe. Tételről tételre megtudhatták, hogy mi mennyibe kerül egy plébánia működtetése. Megtudták azt is, hogy a plébániát vezető házaspárok egy forintot sem kapnak, mert elég jól kijönnek nyugdíjukból. Örömmel jelenthették, hogy a plébániai vállalkozások (élükön a vadászberényi állatkerttel) azon kívül, hogy munkanélkülieket és közmunkásokat segíthettek állandó munkához, számottevő bevételekhez juttatták az egyházmegyét. Ezután havonként közzé tették, hogy mennyi hiányzik a minimális működéshez, valamint a fejlesztési elképzelésekhez szükséges összegeket. Az is világossá vált, hogy a templomok tatarozásán kívül az államtól semmit sem kapnak és nem is fogadnak el, még a MKPK-n keresztül sem.

Visitatio canonica

Normális esetben a visitatio canonica az egyházmegyék megyéspüspökük általi öt évenkénti végiglátogatása, az MKPK csereháti kánoni látogatása azonban kizárólag a csereháti megyéspüspök működésének vizsgálatára terjedt ki. Mint a (nagy szerencsémre nem titkosított) vizitációs jegyzőkönyv is tanúsítja, a vizsgálódás két hétig tartott, dinamikusan és határtalan odaadással végezte a MKPK tíz tagú, főképpen egyházjogászokból álló bizottsága. Természetesen a vizitátorok most is vizsgálták a hit épségét, a szentségek kiszolgáltatását és az egyházi javak kezelését, de ez alkalommal nem foglalkoztak olyasmivel, hogy tiszták-e a sekrestyében őrzött purifikatóriumok, pallák, korporálék, kelyhek, paténák, hogy van-e elegendő oltárterítő, hogy a keresztvizet és a szent olajokat megfelelően tartják-e, hogy megvannak-e a kereszteltek, keresztszülők, bérmáltak és házasultak anyakönyvei. Annál inkább kíváncsiak voltak a misékre, a hittanórákra, a különböző plébániai rendezvényekre, valamint arra, hogy a lelki vezetők milyen fajta eligazításokat adnak a vezetetteknek. Legfőképpen pedig arra, amit a veretes nyelvű vizsgálati vezérfonal így fogalmazott meg: „Megbízható férfiak nyilatkoznak arról, hogy a püspök jó hírnévnek örvend-e? Nem részeges vagy szabados életű-e? Nem él-e együtt nővel? Hanyagsága miatt nem halt-e meg valaki szentségek nélkül?” „Miért csak férfiak?”, kérdezte a vizitátorokat Mikó atya. Zavart mosollyal kísért vállrándítás volt az őszinte válasz. Mikó atya viszont a gazdálkodással kapcsolatos kérdésekre nem válaszolt, mert a vizitátoroknak tudomásul kellett venniük, hogy Csereháton a klerikusok (beleértve az apostoli kormányzókat, a diakónust is és természetesen a püspököt is) nem nyúlhattak pénzhez, ugyanis a gazdasági ügyeket (egyházmegyei, plébániai, gyülekezeti és közösségi szinten egyaránt) civilek intézték. Átmeneti ideig ez a püspöki titkár felügyeletével történt, de miután Edit nővér (mindenki nagy bánatára) visszatért rendjéhez, ezt a funkciót civil felügyelő bizottságok vették át.

A vizitátorok nem kis meglepetéssel tapasztalták, hogy Csereháton nincsen üres plébánia, de még a filiákon is találtak ott (vagy nagyon közel) lakó apostolokat, akik nem csak minden vasár- és ünnepnap tartottak a hívek által egyszerűen csak „mise” néven emlegetett igeliturgiát, hanem hétköznapokon is együtt imádkoztak, „lelkibeszélgettek” családokkal, vacsora közben. Mindezt okostelefonjaikkal készített fényképekkel illusztrálva buzgón regisztrálták a fáradhatatlan vizitátorok. A „miséző” apostolokat természetesen megkérdezték, milyen felhatalmazással, netán püspöki felszenteléssel teszik-e. Ők azonban megerősítették azt, amit a vizitátorok magától Mikó atyától hallhattak, hogy ő csupán csak megáldotta őket. A vizitátorok nem mindegyike vette észre elsőre, hogy a szabályos misére emlékeztető „liturgikus cselekmény” áldozati liturgiájában többször is elhangzik az, hogy „ilyenkor a pap azt mondja”. A gyónók száma sem nagyobb, sem kisebb nem volt, mint azelőtt, vagy másutt, vagyis itt is „alig mérhető”, ezzel szemben meghökkentően nagy volt a lelki beszélgetések száma, melyek közé csak a négy szemközt történőket számították be az apostolok, akik természetesen nem gyóntathattak. Arról viszont nem tehettek, hogy a gyónásról már régóta leszokott hívek megszokásból „kisgyónásnak” nevezték a személyes lelki beszélgetéseket is. Ezen kívül a közösségi összejöveteleken is rendszeres volt a közösségi lelki beszélgetés.

Amikor a vizitátorok püspökükről kérdezték az apostolokat (az eligazítás szerint csak a férfiakat), a válaszok többségével nemigen tudtak mit kezdeni, mert ezek leginkább a hagiográfákra emlékeztették őket. Természetesen Mikó atyát már csupán legendás megnyilvánulásai egytizedéért is fel lehetett volna függeszteni. Például az interaktív homiliáiért, vagy a szentélybe is utána totyogó pelikánokért. Mindazonáltal kevés olyan konkrétumra lehetett rákérdezni, mint például arra, hogy miért nevezik püspöküket „Mikó atyának”. Amire az volt a válasz: „Azért, tisztelt vizitátor atya (mindenki így szólította őket egyházmegyeszerte), mert

Mikó atya az, Mikó atya”. Arra a kérdésre pedig, hogy valaha is látták-e püspöksüvegben és pástorbottal, határozott nemmel feleltek, majd hozzátették „Hülyén nézne ki benne, de ettől még lehet neki”.

Mivel sem Kálmán atyával, sem Lajos atyával, sem Pál atyával nem boldogultak a vizitátorok, pedig informátoraik (akik, mint sikerült kiderítenem, többségükben Cserehátról távozó papok voltak) Imre atya mellett elsősorban hozzájuk küldték őket, igazán már csak Imre atyában, Mikó atya szinte egyetlen tekintélyes ellenzékében bízhattak. Imre atya viszont csak annyit mondott, hogy kritikusan szemléli Mikó atya ferencpálista egyházreformját, egyes lépéseit rendre kifogásolja, ám ezek olvashatók az egyházmegyei tanácskozások jegyzőkönyveiben, melyek azóta a *Csereháti Örömhírmondó* archívumába is bekerültek. Más egyebet apostoli utód püspökéről nem volt hajlandó mondani, akkor sem, ha erre kínzással vagy felmentéssel akarták volna kényszeríteni. Hozzátette még, hogy Mikó atya sosem parancsolgatott, még csak nem is utasítgatott, mindent mindig, mindenkivel megbeszélt. Nem kényszerített senkit semmire, őt például (addigi gyakorlatát elismerve) felmentette egyházmegyei reformból. Még azt is fontosnak tartotta megjegyezni, hogy Mikó atya „sosem kinyilatkoztatott, hanem nagyon gyakran alkalmazta a »szerintem« és az »én úgy látom« fordulatokat, amit én is törekszem eltanulni tőle”. A megkérdezett görög katolikus párókusok kerek pereg szent embernek tartották Mikó atyát, megjegyezve, hogy a nagy szenteknek persze az árnyékuk is nagy, és erre számos példát említettek az ortodox hagiológiából, de Mikó atyát illetően egyetlen konkrét példát sem voltak hajlandók megemlíteni. Református lelkészekkel is próbálkoztak a vizitátorok, de ők, ki tudja, miért, inkvizítoroknak tekintették őket, és mereven elzárkóztak velük folytatandó bármiféle eszmecserétől.

A vizitátorok viszolygással vegyes csodálkozással látogatták meg az *Ökumenikus templomot*, ahol éppen muszlimok tartották napi öt imájuk egyikét. Feszültségük csak a volt plébánia-kertben kialakuló állatkertben oldódott valamelyest, de amikor meglátták az állatok megáldását hirdető plakátot, vita támadt közöttük. Végül a blaszfémiát emlegetőket lehurrogták azok az állatbarát vizitátorok, akik már tudtak arról, hogy az állatok védőszentjének, Szent Antalnak a napján, világszerte sok helyen megáldják az állatokat. Azt viszont már, hogy Pista több alkalommal barmokat bérmált, mint „nyíltszíni szentségtörést” jegyezték föl.

A vizitáció utolsó előtti estéjén a kisperencsi Holdfény panzió, vagyis a vizitátorok szálláshelye előtt tucatnyi környékbeli női apostol tüntetett, és még kétszer ennyien közösségeik nő tagjai közül az alsóebregényi Szilvia nővér vezetésével. „Hallgassanak meg minket is!”, „Megvédjük Mikó atyát!”, „Nők szavát az egyházban!”, „Éljen Ferenc pápa!”, „Éljen a csereháti egyházreform!”, „Nőket is papoknak!” és hasonló jelszavakkal teleírt táblákkal és bekialásokkal. Éppen akkor indult vissza a Miskolcra a Hír TV kihelyezett forgatócsoportja, akik Kisperencsen egy ízig-vérig csereháti leánykérést filmeztek, de megneszelték a szenzációt. Így aztán azt is felvehették, amikor a vizitátorok nevében egy bizonyos Szepezdy atya behívta hozzájuk Szilvia nővért, hogy beszéljék meg a dolgokat „nem hivatalosan, imádságos szeretetben”. Szilvia nővér azonban ragaszkodott a hivatalos tárgyaláshoz, hogy akár a Hír TV „színe előtt” szívesen elmondják a vizitációs bizottságnak véleményüket Mikó atyáról, Ferenc pápáról és a ferencpálistákat félreszorító MKPK-tól. A békítésre kijelölt Szepezdy atya sajnálkozva azt rebegette, hogy „Ez esetben nem marad más, mint az esdeklő ima”, és belekezdett a loretói litániába. Ezt a női apostolok énekelni is tudták, és becsülettel végig is énekeltek. Végül Szepezdy atya remegő hangon bocsátotta el őket: „Menjetez testvérek, békével”, a női apostolok azonban „imádságos szeretettel” körbefogták, kérlték, hogy maradjon, és belekezdtek egy Mária-énekbe. Csak a harmadiknál engedték el, amikor már könyörgőre fogta. Már másfél órája zengették a tüntetők az újabb és újabb Mária énekeket, amikor egy fáradt arcú vizitátor, amúgy egyházi ügyész (egy bizonyos Vezekény atya) rájuk parancsolt, hogy azonnal hagyják abba „a cirkuszt”, mert Gégény atya rosszul lett. Szilvia

nővér megnyugtatta, hogy van köztük egy sürgősségi osztályon dolgozó főnővér, majd ő helyrehozza Gégény atyát, amitől Vezekény atya dühbegurult, és kiabálni kezdett, hogy azonnal tűnjenek el. Ekkor váratlan fordulat következett. Nem egy újabb Mária éneket, hanem azt énekelték, hogy „Nem, nem, nem, nem, nem, nem! Nem megyünk mi innen el, míg az egyház, magyar egyház partnerként nem ismer el! Ha nem tetszik az egyháznak, hogy reformot akarunk, vigye el a házát innen, mert mi ebben kitartunk”. Vezekény atya azzal fenyegetőzött, hogy rendőrt hív, de amikor meglátta, hogy még ezt is szívesen felvonná a Hír TV, teljesen elanyátlanodva azt motyogta: „Isten áldja meg kenteket, szegény édesanyám beteg”. Szilvia nővér erre teátrálisan összecsapta a kezét, és felkiáltott, „Hát miért nem ezzel kezdte, drága Vezekény atya?” A többieknek pedig hangosan suttogta: „Lányok, asszonyok, oszolj!”

A vizsgálat utolsó napján került sor Mikó atya kihallgatására. Először egyházreformjának indítékairól faggatták. Amikor ő legelőször Assisi Szent Ferencet („szabad és hálás lelke” miatt), majd Ferenc pápát (mint „katolikus reformert”), végül Beer Miklóst (mint „első számú magyar ferencpápistát”) emlegette, többen eléggé savanyú képet vágtak. Miként akkor is, amikor a „Tud-e erről az egészről, ami itt folyik, a Szentatya?” kérdésre azt a választ kapták, hogy „Minderről. Naprakészen!”. Ezután politikai irányultságáról faggatták Mikó atyát, aki elmondta, hogy ebben is Ferenc pápa nyomdokain halad, ugyanis kutya kötelességének érzi a szegények és kiszolgáltatottak melletti politizálást. Arra a kérdésre, hogy ő is baloldalinak tartja-e magát, mint őt sokan, azt felelte, hogy jézusi értelemben mindenképpen az, hiszen munkatársaival az elesettekkel, a szegénységgel és a szociális problémákkal foglalkoznak. Arra, hogy milyen pártokat támogatna, ha választás lenne, azt válaszolta, hogy konkrét helyzetben a jézusi értékeket leginkább felvállaló pártokat, de eddig ilyennel még nem találkozott. Kedvenc politikusai között Bibó Istvánt, Göncz Árpádot, Ferenc pápát és Jézust említette. Arra a kérdésre, hogy miért megy szembe a magyar katolikus egyház vezetésével, azt válaszolta, hogy csak egyes kérdésekben fogalmaz meg, de akkor akár éles kritikát is. Például, fejtegette, nem tartja eléggé katolikusnak, egyetemesnek azt, amikor „egyházunk nemzeti színekben pompázik”. Ilyenkor jó barátja Fabiny Tamás evangélikus püspök nézetét osztja, aki szerint „életveszélyes a vallás nacionalizálása”. Szóba került a Cserháti Reformegyház-megye „Fogadj be egy hétre egy kormánytagot!” akciója is, amire a hívek közül ötvenen vállalkoztak, a kormánytagok közül azonban egy sem. Még egy napra sem. Még a képviselők közül sem. Mikó atya elmondta, hogy lassacskán eljutnak oda, mint a nagyegyházak által leszektázott kisegyházak, hogy nem szorulnak anyagi támogatásra, sem az államtól, sem az egyháztól. És „A pápától?”, „Beer Miklóstól?”, „A civilektől?”, „Sorostól?”, kérdezték sorra a vizitátorok. Mikó atya elmondta, hogy anyagi segítséget a pápától a menekültek segítésére kaptak, egyetlen alkalommal, majd hozzátette: „És még két pelikántojást, melyeket önkormányzati pelikán költött ki. A többiektől csak szakmai és erkölcsi segítséget, Sorostól semmit.”

Amikor a szektákról kérdezték, Mikó atya visszakérdezett, mire gondolnak, mert számára a „szekta” egy semleges, leíró vallásszociológiai fogalom, mely, bizonyos megkötésekkel, még Jézus követőire is alkalmazható, bár az inkább a zsidó valláson belüli megújító mozgalom volt. A vizitátorok elmagyarázták, hogy a Jehova tanúira, a Hit Gyülekezetére és a cigányok szektáira gondoltak. Mikó atya elmagyarázta nekik, hogy az első kettő szektákból lett egyházak, kétségkívül szektás vonásokkal, de nem kevesebbel, mint némely klasszikus egyház. A Jehova tanúit illetően megjegyezte, hogy ő ugyan nem lenne meg ünnepek nélkül, de az azért elgondolkodtató, hogy a Jehova tanúinak azért nincsenek ünnepeik, mert számukra minden nap ünnep. Ami pedig a cigány szektákat illeti, ezek tulajdonképpen egyházak peremén induló lelkiségi, protestáns terminussal ébredési mozgalmak, melyek a katolikus egyház egészére pozitív hatással lehetnek. Majd élénk gesztikulációval jelezte, hogy tréfálni fog. Odakiáltott a vizitációba már szemlátomást befáradó látogatóknak: „Ébresztő, vizitátor atyák!” De ők összekapták magukat, és tovább kérdeztek: mi a véleménye az ateistákról.

Válaszul Mikó atya egyik teológiai professzorát (Fila Bélát) idézte, aki kijelentette, hogy nagyon szégyellené magát, ha nem lenne ateista barátja, majd Beer Miklóstól idézett: „Öt legjobb barátom közül az egyik egy zsidó ateista”.

Amikor a plébánia kertbe települő állatkeretről esett szó, valamint arról, hogy nem méltó egy püspökséghez, hogy a püspök egy „vacak” plébániáról a nemrégiben megnyitott zarándokházba költözzön titkárával és irodájával együtt, Mikó atya megint Ferenc pápára hivatkozott, aki a *Katakomba paktum* szellemében Rómában a Szent Márta házban lakik, szerzetesi körülmények között. „De hát püspök atya nem szerzetes!”, vágta közbe. „De még lehetek”, felelte titokzatosan, és erről nem volt hajlandó többet szólni. Sor került erkölcsi kérdésekre is. Amikor szexuális álláspontjáról kérdezték, azt felelte, hogy ebben tanára, Beer Miklós álláspontját osztja, aki nem érzi minden hívő számára előírhatónak a *Tiszta Szívek* mozgalom szigorú kritériumait, miként a természetes családtervezés erőltetését és szüzesség túlmisztifikálását sem tartja helyesnek. Beer Miklóst idézve Mikó atya megkérdezte tőlük, hogy „Tisztelt vizsgálótató atyák, képzeljék el, hogy háromheti utazás után hazatér egy buzgó katolikus kamionsofőr, és a házaspár szerelmes vágyakozással néz egymásra. Önök szerint várjanak még napokig, mert a naptár szerint éppen nem erkölcsös a házastársi szeretetben fogant testi-lelki együttlét? Ez esetben nem keresztényibb megoldás az óvszer, mint a naptár? Ami pedig a fogamzásgátlást illeti, ebben is követem tanáromat, aki azt mondja: mi, papok, akik megsűrjük a szűnyogot, de lenyeljük a tevét, ebbe talán ne szóljunk bele, bízzuk ezt a házaspárok lelkiismeretére. Abban is egyetérték Ferenc pápával, hogy azt, aki megszenvedte válását, vezekelt is érte, nem zárhatjuk ki a szentáldozás kegyelméből, és abban is, hogy ha a püspök világosan látja, hogy mind a két fél szenvedett, és képtelenség helyreállítani a szeretetszövetséget, akkor a püspök saját hatáskörben oldja föl a házassági köteléket.”

Végül a vizitációs bizottság arra kérte, mutassa meg nekik püspöksüvegét. Mikó atya először kuncogva azzal válaszolt, hogy szégyellős, majd bevallotta, fogalma sincsen, hová tette. Erre a bizottság doyenje megkérdezte tőle, hogy ha szerepet cserélnének, ő elfogadna-e ilyen választ. Mikó végigpásztázott rajtuk, majd határozottan kijelentette, hogy felettesei őt egészen biztosan nem delegálnák ilyen „tisztelendő bigottságba”, majd gyorsan és illedelmesen kijavította: „tisztelendő bizottságba”.

Ezután a vizitátorok visszavonultak, hogy megfogalmazzák ítéletüket. Kis idő elteltével Mikó atya észrevette, hogy közben hárman csomagjaikkal eltávoztak. Ezután meglepően hamar és meglepően ünnepélyesen bevonult a héttagúra csökkent bizottság a zarándokház ebédlőjébe. A bizottság ügyész elnöke csak ennyit közölt: „Püspök atyát azonnali hatállyal felfüggesztjük”. Ezután leült, maga előtt akkuratusan szétteregette jegyzeteit, hogy a sárga kiemelővel megjelölt indoklás huszonvalahány pontját felolvassa. Mikó atya egyet bólintott, majd csak ennyit mondott: „Köszönöm, főinkvizítor, bocsánat, fővizitátor atya, ez nem szükséges. Úgy vélem, mindent értek.” Hiába erősködtek, hogy szabály az szabály, Mikó atya mindannyiukkal kezét rázott, pontosabban, az asztal alól sorra kirántotta kezüket, és eltávozott.

Válságstáb

Másnapra Mikó atya, immár nem püspökként (felfüggesztése csak erre vonatkozott), hanem mint a csereháti egyházreform kezdeményezője, összehívta az orrát lógató társaságot, az egyházmegye papjait, plébániai kormányzóit, és a gyorsan elérhető apostolokat. Megkérte Imre atyát, hogy a helyzet súlyosságára való tekintettel ő vezesse a jegyzőkönyvet, mint a Grémium doyenje. „Én tényleg nem így akartam”, rebegte Imre atya, és átengedte a jegyzőkönyv vezetését Szilvia nővérnek.

„A csereháti egyházreform harmadik évének, 22. hetében, vadászberényi zárandokház, házigazda nélkül)

Mikó atya: Kedves testvérek, küldetésünk természetesen nem fejeződött be. Akkor sem fog, ha majd olyan püspök érkezik, aki megpróbálná az egészet visszacsinálni.

Balázs atya (*vehemensen*): Csakhogy ez, Mikó atya, szerintem lehetetlen. Minket, papokat még el lehetne helyezni, de az apostolokat, akik csereháti civil lakosok, semmiképpen sem.

Zsolt atya (*keményen*): És a közösségeket sem lenne könnyű megszüntetni, mert a 142 közösségből 37 egyetlen település egyetlen közössége. Ezek csak népirtással takaríthatók el.

Benedek atya (*higgadtan*): A plébániai vállalkozások pedig jogilag függetlenek az egyháztól.

Gábor atya (*harciasan*): És a polgármesterek jelentős része feltehetően továbbra is mellettünk lesz.

Levente atya (*elszántan*): Csak a városok és egy-két nagyközség kormánypárti vezetése fordíthatja el az egyházreformtól az újonnan érkező megbízható papokat.

Balázs atya (*számol*): Ugyanakkor a városokban van a közösségeinknek több mit fele.

Mikó atya (*töprengve*): Ha a „verjed meg a pásztort, szétszéled a nyáj” az új plébánosoktól függetlenül is működő apostolok és közösségek jelentős részével nem történhet meg, de a darabokra szakadás, sajnos, igen.

Gergely atya (*elgondolkodva*): Az egyik megoldás az lehetne, hogy mindannyian átlépünk a görög katolikus egyházba, és akkor az ő miskolci egyházmegyéjükbe tartozunk, és az új püspöknek és az új papoknak csak kevéske hívük marad.

Lajos atya (*felbátorodva*): A másik megoldás az, hogy magunk közül választunk püspököt, és az szerintem csak Imre atya lehetne.

Imre atya (*nagyon halkan*): Ne haragudjatok, de én egy ilyesminek jó szívvel nem lehetnék püspöke.

Pál atya (*reménykedve*): Kompromisszumok árán sem?

Imre atya (*fejét rázza*): Ismertek engem, nálam csak igen–igen, és nem–nem van.

Kelemen apostol Rásonságberencsről (hadonászva): Akkor, testvérek, marad a földalatti egyház.

Mikó atya (*sejtelmesen*): Erre is sor kerülhet, ha majd elmérgesedik a helyzet, de kínálkozik egy negyedik megoldás, méghozzá a „legyetek okosak, mint a kígyók” jegyében. Mivel sejthettem a bizottság döntését, már egy hete megszületett bennem a Csereháti Reformista Rend ötlete. El is küldtem a tervezetet Ferenc pápának. Képviselőtében titkárságának uruguayi munkatársa tegnap felhívott, hogy a Rend rendben van. Nos, akárhányan akarunk Csereháton,

beléphetünk ebbe a szerzetesrendbe, melynek, mint akár a ferenceseknél, lehetnek örök fogadalmas férfi és női, valamint civil harmadik rendi tagjai.

Jakab apostol, Méraljáról (*reménykedve*): És akkor te lehetnél a rendfőnök, ugye, Mikó atya?

Mikó atya (*hálásan*): Éppen lehetnék én is, de jobban szeretnék egy három- vagy öttagú vezetőséget, akik éveként maguk közül választanak rendfőnököt, őket meg három évenként.

Pál atya (*feszülten*) És mi lenne a rend rendeltetése?

Mikó atya (*derűsen*): Mi más, testvérek, mint a csereháti egyházreform.

Imre atya (*sajnálkozva*): Én ebből érthetően nem kérek. És figyelmeztetek benneteket, a rendnek együtt kell működnie a majdani itteni püspökkel és az itteni renden kívüli papokkal. Igaz, nekik is veletek.

Levente atya (*élesen*): De engedelmisséggel, ugyebár, a pápának tartozunk és nem a MKPK-nak.

Karolina apostol Felsőbergényből (*feláll*): És hát a mi szerzetespapjaink és apostolaink nélkül sakk-matt lenne az egyházmegye.

Imre atya (*fejét ingatva*): Majd meglátjuk! Nem eszik olyan forrón az egyházreformot.”

Epilógus

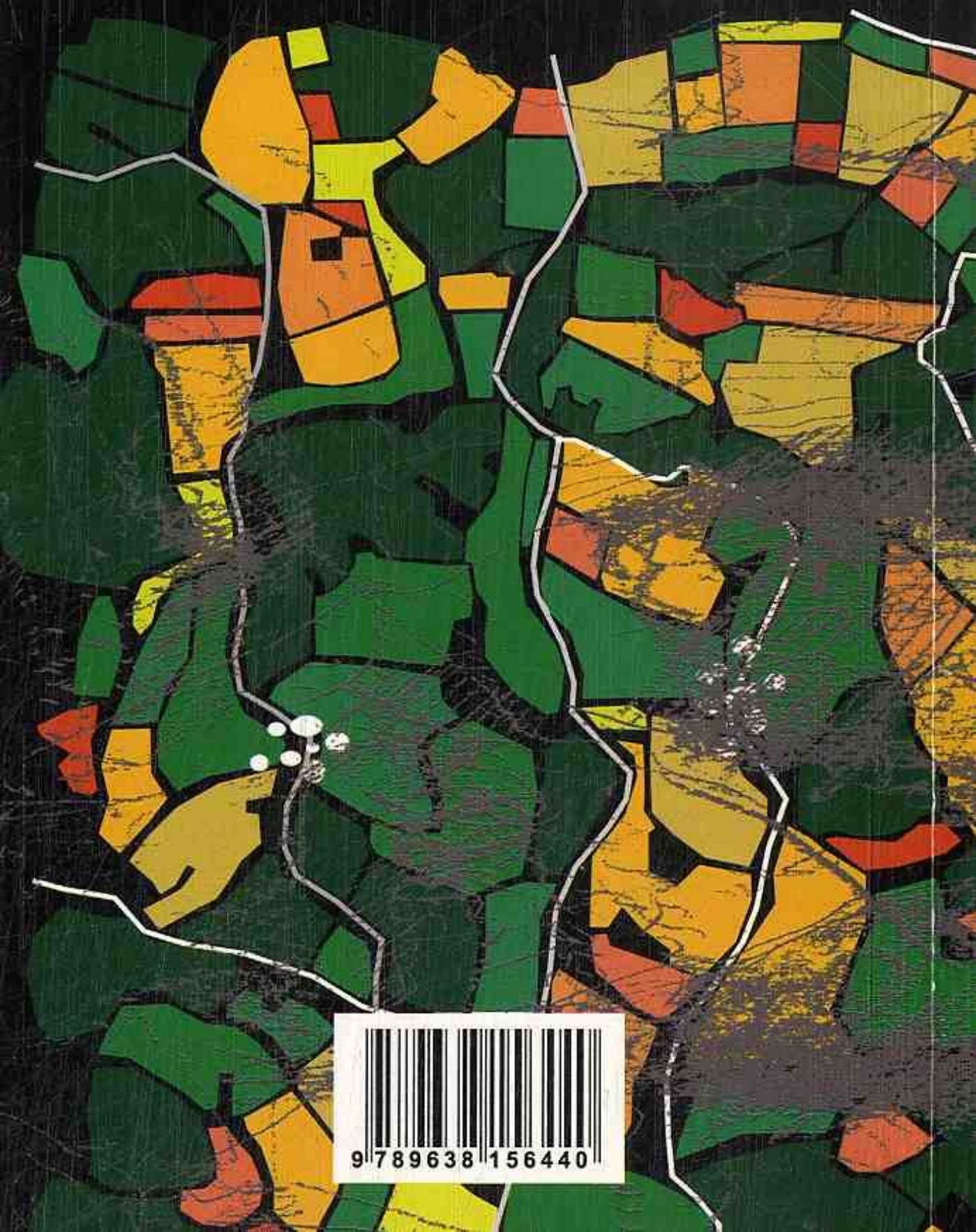
Három héten belül megalakult az új szerzetesrend, Csereháti Egyházreformerek Rendje néven. 15466 tagját (zömmel csereháti rendszeres vallásgyakorlókat) Gomes atya, a Zöld-foki köztársaság érseke szentelte föl. Tucatnyi szerzetesrend küldöttei, két római katolikus püspök (Beer Miklós és Bíró László), két-két görög katolikus, ortodox, és evangélikus püspök, két főrabbi, tucatnyi kiségyházi vezető, továbbá buddhista, Krisna-hívő és muszlim egyházi vezetők jelentek meg a kétségekívül rendkívüli eseményen, melynek (igazából első ízben csereháti egyházreform történetében) komoly médiavisszhangja lett.

A rendtagok az első időben csak reformereknek nevezték magukat, majd a reformátusokra való tekintettel egyszerűen ferencpápistáknak. Erre a névre Pista volt a legbüszkébb, aki fűnek-fának elmesélte, hogy amikor Ferenc pápa titokban meglátogatta őket, úgy búcsúzott el tőlük, hogy „Pá, Pista!” Pista egyébként Mikó atya távozása után is ott maradt a családjának tekintett egyik vadászberényi közösségében (melynek egyaránt voltak magyar, cigány és szír tagjai, miként a másoknak is) mint a vadászberényi állatkert kisállat gondozója.

Két héttel később kinevezték Imre atyát csereháti püspöknek, aki egyházmegyes paptársainak azt mondta, egyelőre, amíg nem szerez „rendes papokat”, csinálják tovább azt, amit addig. Három hónap elteltével nyolc indonéziai szaléziánus érkezett. Csakhogy, amire Imre atya álmában sem gondolt, ők mindannyian Ferenc pápa már-már fanatikus hívei voltak, és azonnal csatlakoztak a csereháti egyházreformhoz. Amikor azonban megismerték az apostoli közösségekre épülő egyházszervezetet a papi feladatokat végző apostolokkal együtt, okafogyottnak ítélték ottlétüket, és visszakérték magukat oda, ahonnan érkeztek, a Pápua Új Guinea-i misszióba, azt immár csereháti elemekkel gazdagítandó. Mivel az egyházmegyéjét gyakorlatilag a rendi vezetés irányította, Imre atya afféle egyházmegye nélküli püspökként mindössze saját erősen megfogyatkozott plébániáját (ahonnan lassan átszivárogtak a hívek perencshelyi apostoli közösségekbe) és a perencshelyi katolikus iskolát igazgatta. Mégis rendületlenül mondogatta, hogy ő, bizony, nagy valószínűséggel mégis csak túléli a Szent-atyát, meg azt is, hogy nem eszik olyan forrón az egyházreformot. Edit nővér rendje engedélyével átlépett a ferencpápistákhoz, ő lépett a Mikó atya helyére az öttagú vezetőségbe, és ő lett a rendfőnök, de persze csak egy évre.

Ennyit sikerült összeszednem az *Egyházforum* számára a csereháti egyházreformról, mely most éppen itt tart. A többi már legenda. Például az is, hogy hová lett, mivé lett Mikó atya. Valóban magával vitte-e Gomes atya az Afrika melletti, római katolikus mulattok lakta Zöld-foki Köztársaságba, és ott kapott egy Cserehát nagyságú szigetet ottani egyházreform céljára? Ferenc pápa tényleg elküldte saját régebbi helyére Argentínába? Netán őt fogja kinevezni magyarországi nunciussnak (vagy ahogyan Pista mondja, Nuncius Pilátusnak)? Vagy mégis csak egy éves lelkigyakorlatot végez a jezsuitáknál? Vagy éppen Beer Miklós titkos jobb keze lett a váci egyházmegyében? Netalántán Vadászberényben él illegalitásban mint az állatkert szakállas remete-lelkésze?

1800 Ft

9 789638 156440